

Літаратура і Мастацтва

ВЫДАЕЦЦА
3 1932 г.

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАУЛЕННЯ САЮЗА ПІСЬМЕННІКАУ БССР

№ 9 [2692]

Пятніца, 1 сакавіка 1974 года

Цана 8 кап.

Дэлегаты XXV з'езда ЛКСМБ (злева направа): тначыха Аршанскага льнокамбіната Г. Кобрусева, афіцэр В. Мацюшын, токар магілёўскага завода «Электрарухавік» К. Шэкава, зваршчык Слуцкага аўтарамонтнага завода В. Байко і механізатар калгаса «За Радзіму» Столінскага раёна М. Гушча.
Фота Я. ПЯСЕЦКАГА.

XXV З'ЕЗДУ ЛЕНІНСКАГА КАМУНІСТЫЧНАГА САЮЗА МОЛАДЗІ БЕЛАРУСІ

Дарагія таварышы!

Цэнтральны Камітэт Камуністычнай партыі Беларусі сардэчна вітае дэлегатаў XXV з'езда Ленінскага Камуністычнага Саюза Моладзі, камсамольцаў, усіх юнакоў і дзяўчат рэспублікі.

XXV з'езд камсамола Беларусі сабраўся напярэдадні 50-годдзя з дня прысваення Камуністычнаму Саюзу Моладзі імя вялікага правадыра і настаўніка У. І. Леніна, у абстаноўцы велізарнага працоўнага і палітычнага ўздыму, з якім савецкія людзі змагаюцца за паспяховае ажыццяўленне гістарычных рашэнняў XXIV з'езда партыі і планаў дзевятай пяцігодкі, задач, пастаўленых снежаньскім (1973 г.) Пленумам ЦК КПСС, і ўказанняў, якія змяшчаюцца ў прамове на ім Генеральнага сакратара ЦК КПСС таварыша Л. І. Брэжнева.

Цэнтральны Камітэт КП Беларусі з задавальненнем адзначае, што камсамольцы, юнакі і дзяўчаты рэспублікі, працягваючы і развіваючы слаўныя традыцыі старэйшых пакаленняў, актыўна ўдзельнічаюць у стваральнай працы і грамадска-палітычнай дзейнасці, у барацьбе за ўсямернае паскарэнне навукова-тэхнічнага прагрэсу, павышэнне прадукцыйнасці працы і эфектыўнасці грамадскай вытворчасці. Камуністы рэспублікі ганарацца сваёй маладой зменаю, якая ідзе няўхільна дарогай бацькоў, арганічна спалучае ў сабе высокую ідэйную перакананасць, духоўнае багацце і маральную чыстату савецкага чалавека, вернасць ленінскім заповятам, вялікай справе партыі.

На сучасным этапе камуністычнага будаўніцтва, калі партыя і народ вырашаюць велізарныя эканамічныя і сацыяльна-палітычныя задачы, роля і значэнне камсамола як авангарда савецкай моладзі, памочніка і рэзерву партыі яшчэ больш узрастае. У духу высокіх патрабаванняў XXIV з'езда партыі і ўказанняў снежаньскага (1973 г.) Пленума ЦК КПСС камсамольскія арганізацыі павінны настойліва і ўмела весці справу камуністычнага выхавання моладзі, больш актыўна ўключаць яе ў стваральную дзейнасць народа, у барацьбу за дзятэрміновае выкананне заданняў пяцігодкі і высокіх сацыялістычных абавязанасцей, прынятых калектывамі працоўных. Камсамольцы, усё юнацтва рэспублікі абавязаны і ў далейшым настойліва і ўпorna авалодваць ведамі, сучаснай навукай і культурай, выступаць ак-

тыўнымі прыхільнікамі навукова-тэхнічнага прагрэсу, застрэльшчыкамі ўкаранення ў народную гаспадарку ўсяго новага, перадавога, нястомна ажыццяўляць заклік Цэнтральнага Камітэта КПСС да партыі, да савецкага народа — даваць прадукцыі больш, лепшай якасці, з меншымі затратамі.

Уся дзейнасць камсамола рэспублікі павінна быць накіравана на выкананне цэнтральнай задачы, пастаўленай перад камсамолам XXIV з'ездам КПСС, — выхоўваць моладзь у духу камуністычнай ідэйнасці, савецкага патрыятызму і інтэрнацыяналізму, высокай арганізаванасці і дысцыпліны, весці сярод моладзі актыўную прапаганду найвялікшых пераваг сацыялістычнага грамадскага ладу, сусветна-гістарычных дасягненняў нашай вялікай Радзімы, дабівацца, каб кожны малады чалавек быў актыўным будаўніком камунізму.

Камсамольскія арганізацыі закліканы выхоўваць моладзь, піянераў і школьнікаў на слаўнай гісторыі нашай партыі, рэвалюцыйных, ратных і працоўных традыцыях старэйшых пакаленняў, на героіцы сучаснага і ідэалах будучага, рыхтаваць яе да працы і абароны заваёў Вялікага Кастрычніка, выхоўваць палымных патрыётаў сацыялістычнай Айчыны.

Цэнтральны Камітэт КП Беларусі выказвае цвёрдую ўпэўненасць у тым, што камсамольцы, юнакі і дзяўчаты рэспублікі будуць і надалей аддаваць усе свае сілы, невычарпальную энергію і малады запал барацьбе за выкананне гістарычных рашэнняў XXIV з'езда КПСС, за перамогу камунізму.

Няхай жыве слаўны Ленінскі камсамол — перадавы атрад маладых будаўнікоў камунізму!

Няхай жыве і працітае наша вялікая шматнацыянальная Радзіма — Саюз Савецкіх Сацыялістычных Рэспублік!

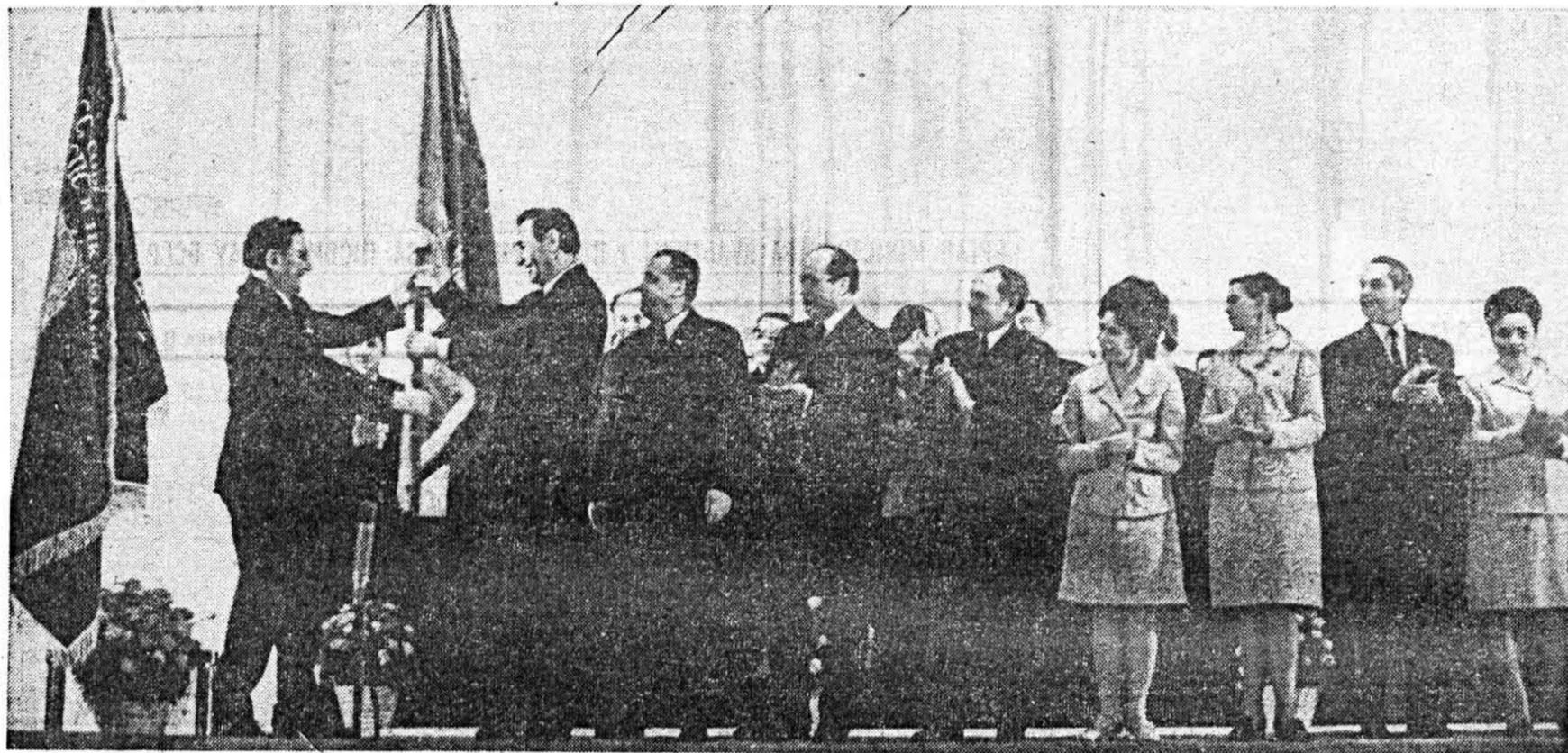
Няхай жыве Камуністычная партыя Савецкага Саюза — правадыр і арганізатар савецкага народа ў барацьбе за камунізм!

**ЦЭНТРАЛЬНЫ КАМІТЭТ
КАМУНІСТЫЧНАЙ ПАРТЫІ БЕЛАРУСІ.**

Дэлегаты з'езда (злева направа): механізатар калгаса імя Леніна Навагрудскага раёна М. Шарэйка, брыгадзір саўгаса «Рудакова» Віцебскага раёна Р. Крупаціна і дзярка калгаса імя Жданова Лепельскага раёна В. Кубар.
Фота Ф. ВАЧЫЛЫ І І. СТЭЦА.

УСЕ СІЛЫ І ВЕДЫ — СПРАВЕ ДАЛЕЙШАГА ЎМАЦАВАННЯ МАГУТНАСЦІ НАШАЙ РАДЗІМЫ

Уручэнне Беларускай ССР Чырвоных сцягоў ЦК КПСС, Савета Міністраў СССР, ВЦСПС і ЦК ВЛКСМ. Фота У. ЛУПЕЙКІ І І. ЗМІТРОВІЧА (БЕЛТА).

УРУЧЭННЕ ЧЫРВОННЫХ СЦЯГОЎ БЕЛАРУСКАЙ ССР

Трэці год дзевятай пяцігодкі азнаменаваны новымі выдатнымі здзяйсненнямі працоўных Саветаў Саюза ў будаўніцтве камунізму. Важкі ўклад у агульнанародную барацьбу за дзятэрмінавае выкананне задач пастаўленых XXIV з'ездам КПСС, уносяць працоўныя нашай рэспублікі. За поспехі, дасягнутыя на Усесаюзным сацыялістычным саборніцтве работнікаў прамысловасці, будаўніцтва, транспарту, а таксама працоўнікаў сельскай гаспадаркі Беларускай ССР у ліку іншых брацкіх рэспублік-пераможцаў прысуджаны Чырвоныя сцягі ЦК КПСС, Савета Міністраў СССР, ВЦСПС і ЦК ВЛКСМ.

25 лютага ў Мінску адбыўся сход актыву партыйных, савецкіх, прафсаюзных і камсамольскіх арганізацыйнага сумеса з ірадастаўнікамі калектываў працоўных рэспублікі, прысвечаны ўручэнню ганаровых узнагарод.

Для ўручэння Чырвоных сцягоў у Мінск прыбыў намеснік Старшыні Савета Міністраў СССР І. Т. Новікаў.

У Дзяржаўным акадэмічным Вялікім тэатры оперы і

балета БССР сабраліся правафланговія сацыялістычнага саборніцтва — лепшыя прадстаўнікі слаўнага рабочага класа і калгаснага сялянства, устаноў навукі і культуры.

Месцы ў прэзідыуме займаюць кандыдаты ў члены Палітбюро ЦК КПСС, першы сакратар ЦК КП Беларусі П. М. Машэраў, намеснік Старшыні Савета Міністраў СССР І. Т. Новікаў, Старшыня Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР Ф. А. Сургануў, Старшыня Савета Міністраў БССР Ц. Я. Кісялёў, члены і кандыдаты ў члены Бюро ЦК КПБ, партыйныя, савецкія, прафсаюзныя і камсамольскія работнікі, прадстаўнікі грамадскіх арганізацый, перадавікі прамысловасці і сельскай гаспадаркі.

Сход кароткай уступнай прамовай адкрыў кандыдат у члены Палітбюро ЦК КПСС, першы сакратар ЦК КП Беларусі П. М. Машэраў.

З велізарным уздымам выбіраецца ганаровы прэзідыум сходу ў саставе Палітбюро ЦК КПСС.

Слова атрымлівае намеснік Старшыні Савета Міністраў СССР І. Т. Новікаў.

Ён адзначыў вялікі ўклад, які ўносяць працоўныя Беларусі ў будаўніцтва камунізму.

Уручаючы пад бурныя апладысменты Чырвоныя сцягі кіраўнікам Кампартыі і ўрада Беларусі, перадавікам вытворчасці, І. Т. Новікаў пажадаў працоўным рэспублікі новых поспехаў у саборніцтве за дзятэрмінавае выкананне плана чацвёртага, вызначальнага года пяцігодкі.

У прамове ў адказ Старшыня Савета Міністраў БССР Ц. Я. Кісялёў запэўніў ЦК КПСС і Савецкі ўрад, што работнікі прамысловасці, будаўніцтва, транспарту і сельскай гаспадаркі прыкладуць усе сілы, каб паспяхова справіцца з задачамі, пастаўленымі XXIV з'ездам партыі і Пленумамі ЦК КПСС.

Першы сакратар Гомельскага абкома КПБ В. А. Гвоздзеў, старшыня выканкома Віцебскага абласнога Савета дэпутатаў працоўных П. Я. Рубіс, слесар Мінскага трактарнага завода, Герой Сацыялістычнай Працы Я. І. Клімчанка, дырэктар саўгаса «Яхімаўшчына» Маладзечанскага раёна Мінскай воб-

ласці, Герой Сацыялістычнай Працы І. І. Дзяржынскі, брыгадзір комплекснай брыгады будтрэста № 11 (горад Гродна), Герой Сацыялістычнай Працы І. С. Салей, першы сакратар Мінскага гаркома КПБ У. А. Ляпёшкін, машыніст Магілёўскага лакаматывага дэпо В. Х. Качмароў, віцэ-прэзідэнт Акадэміі навук БССР У. А. Белы, дырэктар Беларускага калійнага камбіната «Беларуськалій», Герой Сацыялістычнай Працы П. М. Судзілоўскі, старшыня выканкома Ганцавіцкага раёна Савета дэпутатаў працоўных Брэскай вобласці Г. І. Буслаў, сакратар камсамольскай арганізацыі калгаса імя Кірава Шклоўскага раёна Магілёўскай вобласці, загадчык жыллагадоўчага комплексу па адкорму буйной рагатай жывёлы Т. Е. Емяльянава, якія выступілі на сходзе, расказалі аб тым, як выкарыстоўваюцца рэзервы вытворчасці для дасягнення новых рубяжоў у развіцці прамысловасці і сельскай гаспадаркі. Яны гаварылі таксама аб тым, што ў выяўленні гэтых рэзерваў і памнажэнні працоўнага ўкладу вялікую ролю адігрывае сацыялістычнае

саборніцтва з брацкай Літвой. На сходзе выступіў кіраўнік дэлегацыі Літоўскай ССР, першы сакратар ЦК КП Літвы П. П. Грышкявічус.

Удзельнікі сходу прынялі сацыялістычны абавязальства працоўных Беларускай ССР на 1974 год і вырашылі прадоўжыць саборніцтва з працоўнымі Літоўскай ССР. Тут жа адбылося падпісанне дагавору. Ад імя Беларускай ССР яго падпісалі кандыдаты ў члены Палітбюро ЦК КПСС, першы сакратар ЦК КП Беларусі П. М. Машэраў, Старшыня Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР Ф. А. Сургануў, Старшыня Савета Міністраў БССР Ц. Я. Кісялёў, перадавікі вытворчасці. Ад імя Літоўскай ССР — першы сакратар ЦК КП Літвы П. П. Грышкявічус, Старшыня Прэзідыума Вярхоўнага Савета Літоўскай ССР М. Ю. Шумаускас, Старшыня Савета Міністраў Літоўскай ССР І. А. Манюшыс, наватары вытворчасці.

Удзельнікі сходу з велізарным натхненнем прынялі прывітальнае пісьмо Цэнтральному Камітэту КПСС.

БЕЛТА.

XXV З'ЕЗД КАМСАМОЛА БЕЛАРУСІ

Свой з'езд камсамол Беларусі сустраў выдатнымі справамі. Партыі, Радзіме ён рапартавае аб поспехах на ўсіх участках камуністычнага будаўніцтва, аб рашучасці ампіццявіць велічуну праграму, выпрацаваную XXIV з'ездам КПСС.

...Анруговы Дом афіцэраў, 27 лютага. Пад сцягамі залы гучаць песні, якія ўслаўляюць родную партыю, гераічны савецкі народ. Яны ўваскрашаюць этапы вялікага шляху, слаўную гісторыю Ленінскага камсамола.

10 гадзін раніцы. Першы сакратар ЦК ЛКСМБ У. І. Падрэз аб'яўляе XXV з'езд Ленінскага Камуністычнага Саюза Моладзі Беларусі адкрытым.

У прэзідыум з'езда выбіраюцца таварышы П. М. Машэраў, А. Н. Аксёнаў, Ц. Я. Кісялёў, У. Е. Лабанон, У. Ф. Міцкевіч, М. Н. Пола-

заў, І. Я. Палякоў, А. А. Смірноў, Ф. А. Сургануў, М. І. Лагір, Я. П. Нікулкін, У. І. Падрэз, І. М. Трацяк, сакратар ЦК ВЛКСМ З. Г. Наважылава, лётчык-касманаўт СССР, Герой Савецкага Саюза В. В. Гарбатка, сакратары ЦК ЛКСМБ В. І. Радомскі, К. М. Платонаў, Б. А. Саўчанка і Л. Н. Балашка, даярка калгаса «Пасека» Старадарожскага раёна Е. Н. Абашына, брыгадзір трактарнай брыгады саўгаса «Дружба» Кобрынскага раёна А. А. Багдановіч, цялятніца саўгаса «Судкова» Хойніцкага раёна, Герой Сацыялістычнай Працы Е. Е. Вяргейчык, токар Брэскага электралямпавага завода Л. М. Дзяцел, тначыха Аршанскага ордэна Леніна льянкамбіната, лаўрэат прэміі ВЛКСМ Г. П. Кобрусева, студэнтка Гродзенскага педінстытута, заслужа-

ны майстар спорту СССР, чэмпіёнка XX Алімпійскіх гульняў В. В. Корбут, кампазітар, лаўрэат прэміі ВЛКСМ І. М. Лучанок, брыгадзір комплекснай брыгады Гродзенскага будтрэста № 11 М. С. Слабыш і іншыя.

З вялікім уздымам выбіраецца ганаровы прэзідыум з'езда ў саставе Палітбюро Цэнтральнага Камітэта Камуністычнай партыі Савецкага Саюза.

Зацвярджаецца наступны парадак дня з'езда:

справаздача Цэнтральнага Камітэта ЛКСМБ Беларусі «Аб рабоце па выкананню рашэнняў XXIV з'езда КПСС, XVI з'езда ВЛКСМ і задачы камсамольскіх арганізацый па далейшаму паліяпшэнню камуністычнага выхавання моладзі»;

справаздача рэвізійнай камісіі ЛКСМ Беларусі;

выбары Цэнтральнага Камітэта ЛКСМБ;

выбары рэвізійнай камісіі ЛКСМБ.

Бурнымі апладысентамі сустраці дэлегацыі і госці прывітанне Цэнтральнага Камітэта Камуністычнай партыі Беларусі XXV з'езду ЛКСМБ, якое зачытаў сакратар ЦК КПБ У. Ф. Міцкевіч.

Са справаздачым дакладам Цэнтральнага Камітэта камсамола Беларусі выступіў першы сакратар ЦК ЛКСМБ У. І. Падрэз.

Даклад рэвізійнай камісіі ЛКСМБ зрабіў старшыня рэвізійнай камісіі В. І. Хоміч.

Пасля дакладаў пачаліся спрэчкі.

На з'ездзе з прававой выступіў другі сакратар ЦК КПБ А. Н. Аксёнаў.

З'езд выбраў кіруючыя органы.

Учора XXV з'езд ЛКСМБ закончыў сваю работу.

БЕЛТА.

НАДЗЁННАЕ ПЫТАННЕ

На чарговым партыйным сходзе Саюза пісьменнікаў БССР, які адбыўся днямі, было абмеркавана пытанне: «Асвятленне літаратурнага працэсу на старонках газеты «Літаратура і мастацтва».

Са справаздачай на сходзе выступіў галоўны рэдактар газеты «Літаратура і мастацтва» Х. Жычка. У спрэчках па дакладу прынялі ўдзел А. Гардзіцкі, С. Шушкевіч, М. Пянкрат, А. Мальдзіс, А. Вярцінскі, Э. Валасевіч, А. Шаўня, І. Маркевіч, Я. Каршукоў, У. Федасевіч, А. Макаёнак, А. Марціновіч.

Партыйны сход прыняў адпаведную пастанову, якая накіравана на далейшае паліяпшэнне асвятлення літаратурнага працэсу на старонках штотыднёвіка.

Не ведаю, як хто, але сам, калі прыязджаю ў незнаёмы горад, адразу ж з цяжка спаляюся на сталіку таксі. І не таму, што звычайна абмежаваны часам... Справа ў іншым: вопытны шафёр не толькі давязе куды трэба, але і будзе першым экскурсаводам па гораду.

І так было і на гэты раз, у Каўнасе, адным з буйнейшых прамысловых і культурных цэнтраў Літвы. Вялявы, блакітнавокі хлапец, выкарыстоўваючы кароткія хвіліны нашага падарожжа па вуліцах Каўнаса, з вялікім задавальненнем раскажаў пра свой родны горад, пра яго цікавыя мясціны, пра карцінную галерэю славагута мастака і кампазітара Мікалоўса-Канстанцінаса Чурлёнса,

прыемства, менавіта аб тых эфектыўных сувязях, якія ўсталяваліся паміж калектывам камбіната і пісьменнікамі Літвы...

— Пісьменнікі — частыя і жаданыя госці ў нас. Сябруем. Лічым гонарам і абавязкам падтрымліваць і ўмацоўваць гэтую дружбу, — гаварыў разважліва дырэктар. — І тут, думаю, у нас узаемная зацікаўленасць. Нам хочацца, каб больш пісалі аб людзях працы, сучасных рабочых, а пісьменнікі ў сваю чаргу знойдуць нягледзячы на новы тэм у рабочых калектывах для сваёй творчасці.

Потым дырэктар папрасіў прабачэння за тое, што не можа дастаткова ўдзяліць

— А цяпер у нас на прадпрыемстве ёсць і свае кандыдаты на літаратурную прэмію, — у канцы размовы паведамаў Раймондас Іла. — Магчыма, ім стане электрамагнёр Мечыс Ракаўскас... Больш дзесяці год працуе на камбінате. І вось зусім нядаўна прынялі яго ў Саюз пісьменнікаў. Напісаў апошні «Сэрцам сваім» пра лёс маладога рабочага, з жыцця нашага калектыву... Урыўкі з твора друкавалі ў сваёй шматтыражцы — па просьбе чытачоў. Вельмі падабаецца!

Калегі з гонарам называе дзесяткі прозвішчаў рабочых — і тых, хто спрабуе свае сілы ў літаратуры, і тых, хто

ве любаваліся яе надзвычай лёгкімі, спрытнымі, выверанымі рухамі ля станка, а потым, у час перапынку, слухалі яе мяккі лагодны голас: яна прасіла перадаць прывітанне і найлепшыя пажаданні ткачам з Віцебскага шаўковага камбіната, з якімі яны, каўнасцы, саборнічаюць...

Хутка праяцеў час на прадпрыемстве. Трэба было збірацца ў дарогу. На вакзал праводзіў гасцінін Раймондас Іла. Вуліцы былі ажыўленыя, мнагалюдныя. А ў горадзе ўжо нібыта панавала вясна, сышоў снег, беглі раўчкі і лужыны адлюстроўвалі неба. Па дарозе на вакзал спыніліся ля помніка савец-

Іонас Давідайтис — першы лаўрэат літаратурнай прэміі імя Пранаса Зібэртаса.

Ткачыха Дана Алешаўскене — адна з лепшых ткачых на камбінате.

пра тое, што Каўнас — горад рабочых і студэнтаў. Гэта ж не выпадкова студэнт мясцовага політэхнічнага інстытута Броніус Асціла абраў дэпутатам Вярхоўнага Савета СССР... Але з асаблівым гонарам таксіст гаварыў аб прамысловасці горада, аб тых буйных прадпрыемствах, прадукцыя якіх — шліфавальныя станкі, судавыя вінты, капіравальныя апараты «Эра», электраматоры і многае іншае — вядома не толькі ў нашай краіне, але і далёка за яе межамі: Польшчы, Венгрыі, Балгарыі, Швецыі, Заходняй Германіі, Італіі, Індыі, Ірану...

— Упэўнены, што і беларускія жанчыны задаволены цудоўнай тканінай нашага шаўковаткацкага камбіната Імя Зібэртаса... Дарэчы, вось яно, прадпрыемства! Якраз на беразе прыгажуні Нерыс... Вы прасілі давезці да будынка заводакраўніцтва? Калі ласка...

Праз некалькі хвілін я ўжо сядзеў у кабінце дырэктара камбіната Юргіса Келіцса і тлумачыў мэту свайго прыезду:

— У Вільнюсе давалася многа чучь пра ваша прад-

увагі: трэба якраз рыхтавацца да прыёмнай падзеі — уручэння прадпрыемству Чырвонага сцяга за датэрміновае выкананне вытворчага задання 1973 года. Ужо некалькі гадоў запар Каўнаскі шаўковаткацкі камбінат з'яўляецца пераможцам у сацыялістычным саборніцтве сярод прадпрыемстваў лёгкай прамысловасці краіны.

Гутарка перанеслася ў рэдакцыю камбінатнай шматтыражнай газеты «Зібэртэціс». Пазнаёмліліся з рэдактарам Раймундасам Іла. Негаронкі, са спакойным даверлівым позіркам добрых вачэй, ён уважліва слухаў, вычарпальна адказваў на пытанні. Так, рабочыя прадпрыемства уважліва сочаць за развіццём нацыянальнай літаратуры, радуецца яе поспехам. Гэта ж толькі камбінатная бібліятэка налічвае паўтары тысячы чытачоў... Асаблівай цікавасцю карыстаюцца кінігі, якія раскажваюць аб гераічным рабочым класе рэспублікі. Такія, як «Шчавелевае поле» Л. Яцінявічуса, «Дваццаць вятроў» П. Давідайтиса, «Шляхі трылогі нашай» Р. Жыцінскаса, «Людзі былі добрыя да мяне» В. Гірдыяўскаса і іншымі.

Аднак кінігі гэтых усё ж недастаткова. Ды і не ўсе тыя творы, што напісаны на рабочую тэму, задавальняюць узросшаму густу рабочага-чытача. Вось чаму некалькі гадоў назад калектыв прадпрыемства ў мэтах заахвочвання пісьменнікаў устанавіў літаратурную прэмію імя Пранаса Зібэртаса — за лепшы твор на рабочую тэму. А ініцыятыва гэтая належала аднаму з першых дырэктараў прадпрыемства, Героям Сацыялістычнай Працы Альбінасу Плявілюсу.

з'яўляецца сталым аматарам мастацкай кінігі: ткачыку Дадлю Бубляўскайтэ, слесара Вітаўтаса Пяткунаса, старшага кантралёра АТК Анеле Шлайкені, памочніка майстра Іонаса Секмонаса, Дану Алешаўскене...

— Дарэчы Дана Алешаўскене перадаваў вытворчасці... Працуе ў лок другой паловы 1976 года. Варта паназіраць за яе працай — чараўніца!

І там, у цэху, мы неўзаба-

кім воінам. І самі сабой прыйшлі на памяць праўдлівыя словы Пятраса Цвіркі: «Кніга ў руках маіх, зоркі, якія трымцяць на ясным вясновым небе, далёкі гул імклівых паяздоў, — за усё гэта заплочана высокай цаной крыві братоў... Я адчуваю блізкасць тых, нябачных, што паснулі непрабудным сном ля сцен Сталінграда, на Дняпроўскай, на Нёманскай зямлі».

У гэтых простых словах —

даніна найвялікшай удзячнасці аднаго з лепшых сыноў Літвы братнім савецкім народам. У гэтых словах — выразная мелодыя вечнай непарушнай дружбы, якая існуе паміж літоўскім і беларускім народам. І яны, гэтыя словы, вельмі надзеянна гучаць цяпер, напярэдадні 30-годдзя вызвалення Савецкай Беларусі і Савецкай Літвы ад гітлераўскіх захопнікаў.

Яўген КАРШУКОЎ.

ТРЫВАЛАЯ ДРУЖБА

ТАБЕ, ПЯЦІ ГОДКА!

Ткацкі цэх Каўнаскага ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга шаўковага камбіната імя П. Зібэртаса... Высокімі штодзённымі паказчыкамі вызначаецца праца ткачых. Фота Ул. КРУКА.

КІНАЛЕТАНІС АБ СУЧАСНІКУ

З мэтай далейшага развіцця кінематаграфіі, стварэння высокамастацкіх фільмаў аб нашым сучасніку — актыўным будаўніку камуністычнага грамадства, яго гераічнай працы, высокай маральнай прыгажосці і духоўным багацці Дзяржаўны камітэт Савета Міністраў БССР па кінематаграфіі аб'яўляе конкурс на лепшы сцэнарый мастацкага фільма на сучасную тэму.

Аўтары, якія прымаюць удзел у конкурсе, павінны

сканцэнтравана ўвагу на мастацкім адлюстраванні такіх тэм, як дзейнасць партыйных, савецкіх і камсамольскіх арганізацый па ажыццяўленню рашэнняў XXIV з'езда КПСС, фарміраванне новага тыпу кіраўніка, навукова-тэхнічнага развіцця ў прамысловасці і сельскай гаспадарцы, творчы пошук вучоных, культурнае будаўніцтва, дзейнасць майстроў мастацтва, выхаванне новага чалавека. На конкурс могуць быць пададзены сцэнарыі, у

якіх раскажваецца аб брацкай дружбе савецкіх народаў, аб праблемах міжнароднага рабочага руху і сацыялістычным інтэрнацыяналізме савецкіх людзей, аб воінах Савецкай Арміі, яка стаіць на варце міру, аб спорце і спартсменах.

На конкурс прымаюцца сцэнарыі поўнаметражных мастацкіх фільмаў любога жанру, створаныя пісьменнікамі, кінадраматургамі, журналістамі, а таксама аўтарамі, якія не з'яўляюцца членамі творчых саюзаў.

За лепшыя кінасцэнарыі ўстаноўлены наступныя прэміі:

адна першая прэмія

— 2.200 рублёў,

адна другая прэмія

— 1.700 рублёў,

адна трэцяя прэмія

— 1.200 рублёў,

пяць заахвочальных

— па 600 рублёў кожная.

Сума прэмій не ўваходзіць у аўтарскі ганарар за сцэнарый, прыняты ў вытворчасць.

Конкурс праводзіцца з 1 сакавіка па 1 лістапада 1974 года.

Удзельнікі конкурсу прадстаўляюць завершаны літаратурны сцэнарый поўнаметражнага мастацкага фільма аб'ёмам да 80 старонак машынапіснага тэксту. Сцэнарый, над якімі аўтары цяпер працуюць па дагаворах з кінастудыямі, на конкурс не прымаюцца.

Кінасцэнарыі, надрукаваныя на машыніцы ў даўх экзэмплярах, падаюцца ў аргкамітэт

конкурсу па адрасу: г. Мінск, Ленінскі праспект, 98, кінастудыя «Беларусьфільм» (з паметкай «На конкурс»). Дата адпраўлення рукапісу вызначаецца па штэмпелю паштовага аддзялення. Паступіўшы пасля 1 лістапада 1974 года рукапісы на конкурс не прымаюцца.

Рукапіс накіроўваецца аўтарам заказным пісьмом пад дэвізам. Да рукапісу павінны быць прыкладзены запячатаны канверт таксама пад дэвізам. У канверце ўказаецца назва кінасцэнарыя, прозвішча, імя, імя па бацьку, прафесія і дамашні адрас аўтара.

Рукапісы могуць быць напісаны на рускай і беларускай мовах. Пададзеныя на конкурс сцэнарыі аўтарам не вяртаюцца.

БЕЛТА.

ПЫТАННЕ, аб якім ідзе гаворка на старонках газеты, думачка, трэба разумець шырока. Не толькі паэзія, проза, драматургія павінны ўсебакова адлюстроўваць жыццё і справы нашага сучасніка, але і крытыкам, літаратуразнаўцам варта часцей даваць ацэнку тым творам, галоўныя героі якіх — наш сучаснік.

Прыемна, што ў апошнія гады з'явілася шмат значных сур'ёзных даследаванняў, прысвечаных стану беларускай літаратуры на сённяшнім этапе. Не абмяне наша крытыка творчых набываў аднаго з таленавітых працаўцаў — Івана Шамякіна. Письменнік востра адчувае жыццё, умела арыентуецца ў яго падзеях, чуйна перадае ўсё новае і сучаснае, не пазбягае складаных сітуацый. У яго заўважнае ўменне бачыць адметныя з'явы сённяшняга дня, пранікаць у іх сутнасць і «перакладаць» на мову мастацкага слова.

Характэрна, што сярод многіх даследаванняў усё больш з'яўляецца спроб разгледзець майстэрства псіхалагічнага аналізу ў творах письменнікаў. Гэтай мэце падпарадкавана і кніжка А. Матрунэна «Псіхалагічны аналіз у сучасным беларускім рамане», якая выйшла ў 1972 годзе ў выдавецтве «Навука і тэхніка». Даследчык разглядае творчасць Івана Шамякіна, Яні Брыля і Івана Мележа. Гэта пісьменнікі з розным падыходам да псіхалагічнага аналізу. Шамякін раскрывае псіхалогію сваіх герояў, як мяркуе даследчык, праз знешняе выйшчэнне: Брыль — робіць гэта «знутры», ён — «найбольш паслядоўны прыхільнік аналітычнага псіхалагізму», а Мележ — сінтэзуе гэтыя два падыходы.

Аўтар імкнецца зазірнуць у творчую лабараторыю гэтых пісьменнікаў, каб паказаць іх пошукі і знаходкі ў галіне псіхалагічнай прозы, ацаніць здабыткі і прааналізаваць недахопы.

Аднак ён не заўсёды робіць аб'ектыўны і абгрунтаваны вывады. Бывае, што пры ацэнцы той ці іншай з'явы або твора даследчык не знаходзіць важкіх довадаў і яго тэзіс гучыць пераканана, павісае, як кажучы, у паветры. Часам тэарэтычныя выкладкі не падмацоўваюцца практычным вынікам яго даследавання.

Асабліва бракуе дакладнасці і паслядоўнасці ў ацэнцы псіхалагізму ў творчасці Шамякіна. Зрабіўшы выснову, што пры паказе знешняга жыцця чалавека, яго дзеянняў, учынкаў, паводзін раманіст мае справу таксама з псіхалогіяй, толькі ўжо ў ін-

шай яе форме — у аб'ектыўнай, а не суб'ектыўнай; А. Матрунэна падкрэслівае: «Гаварыць, што ў такім рамане няма псіхалагізму або адмаўляць такому раману ў прыватнасці псіхалагічным — справа надзвычай спрэчная».

Шкада, што сам ён, калі гаворыць пра творчасць Ша-

ча ўвага да чалавека, аналіз і паказ яго душэўных зрухаў, якія выяўляюцца ў складаных жыццёвых сітуацыях. Письменнік быццам спецыяльна вывае сваіх герояў там, дзе найбольш поўна павінен выявіцца і выяўляецца ўнутраны змест іх жыцця, дзе не на словах, а на справе трэба даказаць правату

раўнааднасці за тое, як сучаснікі берагуць памяць аб загінуўшых, найбольш адлюстравалася ў вобразе Кірылы Шыковіча, які нашы крытыкі справядліва называюць «самым псіхалагічным». І нават тое, што вобраз Шыковіча не «прыхарошаны», не ўціснуты ў загандзя прыдуманых і вызначаных рамкі паводзін станоўчага героя, паказвае шырокі абсяг яго псіхалагічнага жыцця. І калі пісьменнік не карэктіруе паводзіны свайго героя, а толькі чуйна падслуховае яго ўнутраны стан, голас яго сумлення, тады атрымаецца сапраўдны малюнак, як гавораць, проста кавалачак жыцця. Іменна такімі з'яўляюцца ў рамане «Сэрца на далоні» старонкі, прысвечаныя Кірылу Шыковічу.

І ў «Снежных зімах» аўтар прымушае нас разам з галоўным героем Антанюком задумвацца, мысліць, спрачацца, згаджацца, ацэньваць, прымушае дзейнічаць і прымаць рашэнні разам з ім. І, безумоўна, тут значную пасаду робяць раскрыццё псіхалогіі, а таксама ўнутраны маналогі. У рамане паказана, як змяняе час і абставіны ўплываюць на характар і учынкі людзей. Але пры ўсім гэтым ёсць гістарычная абумоўленасць, ёсць вышэйшая прызначэнне чалавека паводзіць сябе дастойна пры любых умовах і абставінах. Ёсць высокая місія быць Чалавекам. Яна і выпрабуе характар кожнага, вакол гэтай праблемы часта выдзена спрэчка ў рамане. Яна робіцца крытэрыем якасцей чалавека, адзінства яго духоўнага, унутранага жыцця і знешніх дзеянняў, учынкаў. Письменнік ставіць і вырашае вострыя і падзённыя праблемы ўзаемаадносін паміж людзьмі.

Чалавечыя характары зы-

яўляюцца асабліва выразна ў адказныя перыяды. Гэта бачна на вобразе многіх былых саслужыўцаў і сяброў Антанюка. Шамякін даволі тонка і грунтоўна раскрывае працэс унутранага развіцця характараў. Тонкае разуменне сучаснасці, вострая рэакцыя на новае дапамагаюць пісьменніку ствараць цікавыя — і з пункту гледжання псіхалогіі таксама — вобразы з індывідуальным і канкрэтным акрэсленым унутраным жыццём.

Вядома, што час уносіць змены ў чалавечыя пазнанне, карэктіруе псіхічныя развіццё асобы. Кожнаму гістарычнаму перыяду адпавядае і пэўны псіхалагічны тып характараў. Гэта даказвае сваімі творамі Шамякін. Пацвярджае ён і тое, што, змяняючы пазнанне чалавека, час змяняе і мастацкія структуры, у якіх уасоблена гэта пазнанне. Письменнік у паказе псіхалогіі герояў выяўляе ў асобе апорныя, адносна ўстойлівыя элементы, на якіх будуюцца і трымаецца характар. Аднак падаецца вобраз дынамічна, у дзеянні, у развіцці.

Раман «Сэрца на далоні» акумуліруе ў сабе моцны заряд ідэалагічнай энергіі, таму што ён з'яўляецца ітарэсы не толькі аднаго чалавека. Праз прыватнае сутыкненне характараў выяўляецца іншы, больш глыбокі сэнс. За развіццём гэтага канфлікту і яго апэнкаў пільна сочаць чытачы, выносячы, безумоўна, сваё меркаванне.

Творы Шамякіна вельмі актуальныя. Іх прыхільна сустракаюць чытачы, уважліва ставіцца да іх крытыка. З высокай меркай патрабавальнасці, але справядліва і аб'ектыўна. І некай прыкра заўважаць, што ёсць яшчэ аўтары, якія падганяюць свае вывады пад імі ж створаную схему.

Анатоль БУТЭВІЧ, камсамольскі работнік.

ФАКТЫ І... СХЕМА

мякіна, часта аб гэтым забывае, а стварае сабе нейкую схему даследавання і пад яе падганяе фактычны матэрыял. Зададзенасць тону гаворкі адчуваецца адразу. Дзіўна і тое, што аўтар безапеляцыйна адмятае пэўныя станоўчыя ацэнкі рамана «Сэрца на далоні», дадзеныя П. Броўкам, І. Навуменкам, Я. Герцовічам, Ф. Куляшовым і іншымі.

Але не будзем галаслоўнымі. Вось А. Матрунэна папракае Шамякіна за няправільную пабудову дыялогу ў рамане «Сэрца на далоні». Аднак, прапуючы «пад сваю мадэль», даследчык не заўсёды вытлумачвае і высвятляе сапраўднае значэнне пісьменніцкай задумкі ў падчы дыялогу як сродку псіхалагічнага аналізу. Ён падае спачатку свой тэзіс, а пасля пад яго падбірае факты, прыводзіць прыклады. Негрэваласць такой кампазіцыі відавочна.

Наўрад ці можна пагадзіцца, што нельга рабіць дыялогі ў мастацкім творы падобным на будзённы бытавыя размовы, бо мэта іх — атэставаць чытачу незнаёмых яму людзей, герояў рамана. Думаецца, не абавязкова, ды і не патрэбна, каб яны гаварылі толькі філасофскай мовай, толькі аб высокіх матэрыях. Тая ж будзённыя размовы таксама шмат у чым характарызуюць герояў. Яны праліваюць святло на псіхічны стан, раскрываюць матывы паводзін.

Дарэчы, варта памятаць і лшчэ адну акалічнасць, на якую не звяртае ўвагі А. Матрунэна. Востры і дынамічны сюжэт у мастацкім творы — таксама адзін з важных сродкаў выяўлення характараў, абмалёўкі глыбокіх сацыяльных, маральных і псіхалагічных з'яў, спосаб раскрыцця чалавечых якасцей. У большасці раманаў Шамякіна сюжэт іменна такі востры і такі дынамічны.

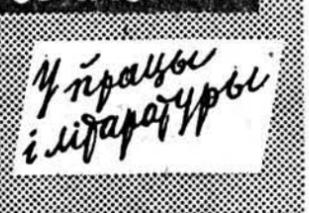
Адной з адметных рыс таленту І. Шамякіна з'яўляецца

прычынаў і абараніць чалавечую годнасць.

Калі знаёмішыся з імі, як бы робіш экскурсію ў самае для цябе блізкае і адначасова такое незнаёмае: у чалавечыя характары, узаемаадносін паміж людзьмі. Правільна заўважае А. Адамовіч, што, каб любіць усю зямлю, трэба любіць нейкую часцінку яе, нейкі куток на ёй усёй сваёй памяццю. Каб любіць людзей, чалавека, трэба некага рэальнага, жывога пасяліць у сваім сэрцы. Гэта мы бачым і на прыкладзе герояў Шамякіна. І няхай не ўсе яны раўнацэнныя па свайму мастацкаму ўвасабленню, мы ўсё роўна жывём з імі, спрачаемся, згаджаемся ці не, — яны прымушаюць нас судзіцца іх учынкі з патрабаваннямі і нормамі чалавечых паводзін.

Сярод галоўных творчых прычынаў Шамякіна — праўдзівасць. Яркая вывілася гэта ў рамане «Сэрца на далоні», які атрымаў шырокае прызнанне не толькі ў чытачоў нашай краіны. Абвостранае адчуванне ма-

СУЧАСНІК:

ПРЫКРА, калі даводзіцца сустракаць падобныя адзін на аднаго, як дзве кроплі вады, вобразы сучасніка, калі абдымаецца, аднабакова раскрываецца духоўны свет чалавека. Асабліва гэтая пагрэшнасць характэрна для такога жанру, як мастацкі нарыс (а ён у нашы дні становіцца самым папулярным).

ГЕРАІЧНАЕ Ў ПАЎСЯДЗЁННЫМ

Аўтары слаба пранікаюць ва ўнутраны свет чалавека, а характарызуюць яго толькі знешне: перадавік, дэпутат, рацыяналізатар.

П. Місько праўдзіва паказаў і такога аўтара, і такога пастуха ў апавесці «Ціхае лета». Чалавек няёмка адчувае сябе, калі яго здымаюць у кіно, перажывае, што некалі «падзяліўся вопытам» і паставіў свой подпіс пад брашурай, напісанай «спрытным» журналістам. Ці не таму ён адказвае свайму «хроснаму» казённымі, заштампаванымі фразамі, завучанымі з «уласнай кніжкі»? Гісторыя павучальная: не патрэбна нам размалёўваць чалавека, каб яго і родныя не пазналі. А між іншым, апрача работы і грамадскіх абавязкаў, у кожнага чалавека ёсць сям'я, пэўныя запатрабаванні і нават проста жаданне сам-на-

сам застацца са сваімі думкамі.

У выбары героя нельга кідацца ў крайнасці, і я не магу пагадзіцца з У. Анісковічам у тым, што «грамадзянская пазначнасць» героя можа пазбавіць твор дзейнасці. Увогуле, ці правамерна нам гаварыць аб нейкай «грамадзянскай пазначнасці» чалавека? Іншая справа, што пісьменнік здолеў адкрыць у гэтым «неадметным чалавеку», у яго думках, паводзінах? Хвалюе яго нас, чытачоў, ці не хвалюе? А гэта ўжо залежыць ад таленту пісьменніка.

Успамінаецца апавесць М. Даніленкі «Апанаска Лугавы». Апанаска ціха жыў, гэ-

даць жыццё за Радзіму, аддаў бы не задумваючыся. Таму, па-мойму, гераічнае трэба шукаць не ў чымсьці выключным, а ў самым будзённым, звычайным.

Няхай Апанаска памёр, няхай ад гэтага ў грамадстве нічога не змянілася (натуральна смерць — гэта непазбежнасць, закон прыроды), але змянілася нешта ў нас, чытачоў. Мы задумаліся. Задумаліся над сацыяльна важнай праблемай. А чаму так здарылася з Апанаскам, які ўсяго сябе аддаваў дзецям, людзям? Аказваецца, не так проста пражыць жыццё, каб на старасці гадоў не мучыла сумленне, што нечага недарабіў, у нечым памыліўся. Выхаваць сабе замену, дастойных, працавітых, сумленных людзей, якім ты быў сам, гэта таксама гераізм.

Наша партыя асабліва ўвагу надае выхаванню маладога пакалення. І ў гэтай справе вялікая роля адводзіцца мастацкай літаратуры. А ці ўсё зроблена нашымі пісьменнікамі? Дзе яны, маладыя героі, Карчарыны 70-ых, на якіх бы магла раўняцца, за якімі б ішла наша моладзь? У жыцці яны, вядома, ёсць. Ёсць яны на заводах і фабрыках, на калгасных палях, на ударных камсамольскіх будоўлях. А вось больш-менш значнага твора пра іх я не магу прыгадаць. Пакуль што нашы пісьменнікі ў вялікім, неаплачым даўгу перад моладдзю.

Важная праблема ўзаемаадносін горада і вёскі. Не можна не хваляваць, напрыклад, тое, што па-ранейшаму мала юнакоў і дзяўчат застаецца ў вёсцы. Хочацца спадзявання, што мы будзем мець такія творы, у якіх па-мастацку грунтоўна будзе асэнсавана рэчаіснасць сучаснай вёскі.

Казімір ЦІВІРКА, журналіст.

Паслухаць беларускіх паэтаў прыйшлі многія. Некаторыя прынеслі з сабой зборнікі вершаў Міколы Аўрамчына, Анатоля Грачанікава, Уладзіміра Карызыны, Атрымаць аўтаграфы на памяць аб сустрэчы з паэтамі марылі тыя, хто любіць беларускую паэзію.

Госці працывалі маладым рабочым свае вершы, расказалі пра творчыя планы.

На гэтай сустрэчы, якая адбылася днём у інтэрнаце № 9 Мінскага трактарнага завода выступілі слесар механічнага цэха Валерыя Пуціцін, намеснік санітара камітэта камсамольнага завода Юры Папоў і іншыя. Яны пажадалі паэтам пльённых поспехаў.

На здымку — паэт Мікола Аўрамчына дае аўтаграфы. Фота і тэкст А. КЛОК

ПРЫГА ДВАЮЧЫ сваё жыццё ад самых юнацкіх гадоў, я не магу не адзначыць той уплыў, які зрабілі на мяне творы Міхася Лынькова «Міколка-паравоз» і «Андрэй Лятун». Вобраз Андрэй Лятун спачатку для мяне, сялянскага хлапчука, быў амаль казачны, а потым, напоўнены рамантыкай і гераізмам, стаў прыкладам, ідэалам. З тае пары я марыў стаць машыністам, і мара мая здзейснілася. І сёння лічу, што многім я абавязаны выдатнаму нашаму пісьменніку Міхасю Ціханавічу Лынькову.

Шкада, што ў апошнія гады я чамусьці рэдка сустракаю ў нашай беларускай літаратуры падобныя кніжкі.

ПІШУЦЕ

ПРА

ЧЫГУНАЧНІКАЎ

Сёння, як сам час, транспарт надзвычай імклівы. Бадай самы стары — чыгуначны — і той не аджывае, а маладзее, набірае сілу і хуткасць. Ужо адышла ў нябыт прафесія качагара, не бегаюць па сталёвых рэйках, пускаючы даўгую паласу дыму, паравозы. Сённяшні машыніст зусім іншы, чым, скажам, быў 15—20 гадоў назад. Ён спецыяліст шырокага профілю. Цеплавоз — хуткасная і складаная машына. Цяпер толькі ў нашым дэпо машыністамі і памочнікамі працуюць 70 тэхнікаў.

Наш калектыў за мінулы год выканаў усе ўзятыя абавязальствы. Ён не толькі добра папрацаваў на транспарце, але аказаў вялікую дапамогу падшэфнаму саўгасу імя В. І. Казлова. У нас многа машыністаў, якія азалодзілі такімі спецыяльнасьцямі, як камбайнер, трактарыст, электрык. І ў летні час яны ахвотна дапамагаюць працаўнікам палёў.

Тут мне хочацца назваць лепшыя брыгады пасажырскага і грузавога руху. Вось яны: Аляксандр Міхайлоўскі і Аляксей Вярбіцкі, Аляксандр Сцепанцоў і Аляксандр Фамянюк, браты Ігар і Генадзь Баўдзеі.

Усе вы ездзіце па чыгуны за сотні, тыячы кіламетраў. І калі сустракаеце на пероне сваіх далёкіх сяброў, то не задумваецеся над тым, што цягнік прыходзіць мінуга ў мінуту. А я са сваёй практычна ведаю, колькі іншы раз патрэбна намаганьняў, умения, мужнасці, каб на хаду выправіць непаладку і прывесці цягнік на стачыню ў час.

Вось чаму я звяртаюся да нашых паважаных пісьменнікаў, якія таксама ездзіць па краіне, каб яны пісалі пра людзей, што працуюць на чыгуначным транспарце. У нас ёсць не толькі выдатныя машыністы, але і людзі з цікавым лёсам, са своеасабылівымі характарамі, людзі штодзённых, будзённых подзвігаў.

Мы любім чытаць кніжкі нашых беларускіх пісьменнікаў, але кніжак пра чыгуначнікаў амаль няма. А мы чакаем іх.

А. ШАБУНЬЕУ,
Сацыялістычнай Працы, намеснік начальніка лакаматыўнага дэпо станцыі Жлобін.

ВЯЛІКАЯ роля ў фарміраванні светапогляду падрастаючага пакалення належыць дзіцячым пісьменнікам, творам, якія яны пішуць. Адна з галоўнейшых задач нашай дзіцячай літаратуры — вырашэнне праблем працоўнага выхавання. Кім вырасце сённяшні падлетак? Як ён будзе адносіцца да працы? Пытанні гэтыя вельмі важныя, адказ на іх хацелася б знайсці ў прозе, паэзіі, драматургіі.

У большасці твораў для дзяцей пытанням працы, пра-

лядаюць пчол. У адным з вулляў завёўся гнілец. Даведзіся аб гэтым шэфы з суседняй школы і прывезлі ў падарунак новы вулей. Праблема «вырашана». На жаль, у творы сутнасць маральна-педагагічных адносін паміж сябрамі падменена агульнымі дэкларацыямі і воклічамі.

Схематызм, надуманасць пануюць і ў апавяданні А. Галузы «Вось табе і добра» (зборнік «Штукатуры», 1971). Два сябрукі Віця і Пеця па-рознаму ставяцца да працы. І вось «злонравія до-

стойныя плоды»: рыдлёўка ў Віці зламалася. А ўсё таму, што ён неахайна асадзіў яе ў школьнай майстэрні. Апавяданне напісана прымітыўна, наўрад ці зацікавіць яго чытачоў.

І яшчэ. Прыкра ў кнізе чытаць, як нетактоўна размаўляюць з дзецьмі бацькі, настаўнікі і наогул старэйшыя. А кніга ж — першы выхавальны і выхавальніца гэты павінен быць чалавекам душэўным, шчодрым і добрым. Хацелася б, каб герой-дарослы ў творах для дзяцей быў лепшым прадстаўніком рабочага класа, калгаснага сялянства, інтэлігентны.

Б. ЗУБКОУСКІ,
намеснік загадчыка Пухавіцкага райана.

А КНІГА Ж — ПЕРШЫ ВЫХАВАЦЕЛЬ...

фесійнай арыентацыі надаецца належная ўвага: школьнікі робяць наглядныя дапаможнікі, збіраюць гербары, працуюць на доследных участках. Але крыўдна іншае: пісьменнікі мала клапацяцца пра паказ унутранага свету герояў. Вось і атрымліваецца, што вырастлі дзеці добры ўраджай, але сапраўднай радасці іх не відаць, бо аўтар захавіўся толькі самім фактам, не паглыбіўся ў жыццё.

Не буду галаслоўным, прывяду некалькі прыкладаў. Спашлюся спачатку на апавяданне В. Вярхоўцава «Юннатаўская дружба» са зборніка «Язэпка-касманаўт» (1971 г.). Піянеры вёскі да-

гуць устанавіць свае літаратурныя прэміі. Лепш, калі такую прэмію ўстаноўціца гаспадарка, якая знаходзіцца на радзіме якога-небудзь вядомага пісьменніка.

Гэта, вядома, таксама актыўнае творчасць нашых пісьменнікаў.

А. ЗІНОВІЧ,
эканаміст калгаса імя Чкалава, Драгічынскі раён.

Малюнак мастака М. Меранкова да рамана «Паўстанцы».

УНОВЫМ рамане Івана Мяля «Паўстанцы» паказаны падзеі некалькіх месяцаў 1918 года (вясна—пачатак восені). Месца дзеяння — Чарнігаўшчына, Унеча, дзе фарміравалася паўстанцкая армія Мікалая Шчорса. Цэнтральнае месца ў творы займае вобраз легендарнага героя грамадзянскай вайны Шчорса.

Мы бачым, як паступова яго боль і гнеў за родную Украіну становіцца болей і гневаем за ўсё зняволене чалавецтва. Выток гэтай набытай цэласнасці, паказвае пісьменнік, знаходзяцца ў яго адданасці народнай справе, у яго максімальнай сумленнасці і амаль нечалавечай патрабавальнасці да сябе.

Нават першая спроба пісьменніка паказаць Шчорса гаворыць аб многім: «Лицо у военного было усталое, с маленькой бородкой, с запавшими щеками; в тумане оно казалось и неживым. Ярко и отрешенно горели большие, серые глаза». І разумееш, што менавіта адчужанасць ад самога сябе дапамагалі камандзіру пераадолець смяротную хваробу, паставіць усюго сябе на службу рэвалюцыі.

Шмат выпрабаванняў выпала на долю Шчорса ў нядоўгае лета 1918 года, але ўсё гэтак жа «ярко і отрешенно» гарэл яго вочы, угадваючы будучыню. Вось чаму мае поўнае права І. Мяля казаць аб выступленні свайго героя перад землякамі: «Была она (прамова — Г. Е.) красивой и приподнятой, как проповедь, была и сухой, как солдатский устав, и такой же нужной. Но она, эта речь, произносимая то резко, гневно, то очень спокойно, была похожа и на исповедь. Так он исповедовался перед унечскими рабочими, и перед своими казаками, и перед Лениным. И все же, сейчас для селян-земляков он больше всего был похож на пророка-мученика с запавшими щеками, с большими серыми глазами, горевшими тоскливой отрешенностью».

І. Мяля разумее адчужанасць Шчорса ад сябе не як свабоднае ахвярнасць, а як абавязак перад самім сабою і

І. Мяля. «Паўстанцы». Раман. «Неман», №№ 11—12, 1973.

НАДРУКАВАНА
У ЧАСОПІСЕ

РЫТМЫ ЭПОХІ

перад народам. Сам Ленін дваццацічатырохга до в а м у Шчорсу даверыў лёс рэвалюцыі на Украіне!

Незвычайны час нараджаў незвычайныя ўчынкі, незвычайныя асобы. Пісьменніцкая ўдача — паказ дзейнасці атрада Панаса Халявы, члена Усеўкраінскага рэўкома, чалавека, які менавіта ў сілу сваёй гістарычнай абмежаванасці перажывае палітычны і маральны крах. Халява ў многім супастаўлены са Шчорсам, але яшчэ больш — супрацьпастаўлены яму. Крушэнне спадзяванняў Халявы на шырокі антынямецкі блок (з гетманам, з бандытам Балабай) успрымаецца як крушэнне асобы, таму што сам па сабе Халява не здольны прызнаць свае сапраўды трагічныя памылкі.

Падзеі, звязаныя ў рамане з імем гэтага чалавека, уводзяць нас у атмосферу найбольш складаных калізій эпохі. Але і ў даным выпадку акцэнтны расставлены выразна, таму што народ дастаткова хутка разумее, што нацыяналіст Халява прадстаўляе інтарэсы вясковага кулацтва, а не інтарэсы рабоча-сялянскай масы. Халяву пісьменнік развенчвае не толькі ў яго ідэалагічных паядынках са Шчорсам, з Бажэнкам, але і ў бытавой лініі.

У некаторых адносінах раман «Паўстанцы» ўспрымаецца як непасрэдна звязаны з «Расколам». Так, шахцёр Міхась Нябаба з другарадных герояў «Расколу» стаў адным з цэнтральных персанажаў новага твора. Нябаба — чалавек складанага характару. Адданасць народнай справе ўжываецца ў ім з анархіяй, а часам нават пад-

свядомым жаданнем ухіліцца са «сцежкі вайны», вярнуцца да мірнага сялянскага жыцця. Праўда, гэта хутчэй за ўсё задумана, чым увасоблена.

Зусім зразумела імкненне пісьменніка перадаць дух часу, незвычайнага часу велізарных рэвалюцыйных узрушэнняў. Дзеянне рамана свабодна пераключаецца з аднаго эпизоду на другі, часам з ім слаба звязаны, з аднаго героя на другога, трэцяга, чацвёртага і г. д. Узнікае адчуванне ўздыбленай рэчаіснасці, але ў той жа час нарастае і адчуванне хаосу, уражанне, што сам пісьменнік не да канца разабраўся ў сваёй раманнай «гаспадарцы», не звязаў канцы з канцамі.

І як заканамерны вынік — схематызм характараў многіх дзейных асоб (а іх сапраўды шмат у параўнальна невялікім па аб'ёме творы) — Казімір Квятэк, Максім Карага, Стулак, Янка Вяршыла, Юфім Балуха, Яўсех Дзівуля, Сенька Сізоў, Каця, Бурый і многія іншыя персанажы, па сутнасці, утвараюць нястройны карагод, у якім не магчыма разабрацца, таму што яны з'яўляюцца на імгненне і, не раскрыўшыся, знікаюць.

Вядома, і тут існуе водападзел, дастатковы для гісторыі, але, на жаль, недастатковы для рамана, таму што ён зводзіцца да таго — «наш» ці «не наш». Праўда, некаторыя персанажы (Змітрок Балаба, Ермалай, баба Параска і іншыя) перавандравалі з «Расколу», дзе яны былі акрэслены больш грунтоўна, але чытачу, незнаёмаму з папярэднім раманам, будзе ўсё-такі нялёгка разабрацца і ў гэтых героях. Часам аўтар з-за пэўнай спешкі ўпадае проста ў сумныя супярэччаны.

У прыватнасці, у цэлым цікава задуманы фінальны эпизод (провады беларускага паўстанцкага атрада Яні Вяршылы) уяўляецца мне няўдалым, таму што тут нечакана пралетарка Каця выступае ў ролі каханай дзяўчыны Яні, хаця, здавалася, зусім нядаўна яна была каханай Сенькі Сізова, мабыць, разарванага бандытамі Балабы. Відаць, аўтар не палчыў патрэбным расказаць пра гібель рабочага Сізова.

І. Мяля нельга адмовіць у майстэрстве ў тых выпадках, калі ён падыходзіць да людзей і з'яў ушчыльную і з гэтай блзкай дыстанцыі спрабуе разабрацца ў чалавеку і эпасе.

Прывяду кароценькі эпизод-апавяданне, здавалася б, далёкі ад 1918 года, эпизод маладзёбы ў сялянскім двары, які назірае Міхаль Нябаба: «По золотому ковру из снопов шел его отец Аким. Отец пятился задом, отступал, свирепо взмахивал палкой, над которой вилось било. Он показывал, куда бить, и сдерживал билом бабью ярость. На него наступали четыре бабы, колотили по разложенным снопам. За ними шли еще две бабы, подхватывали избитые снопы, вытряхивали из них зерно ударом о колено и клали на то же место, перевернув на другой бок. Дойдя до конца ряда, отец начинал наступать на баб, и те, не уступая старому, еще яростней махали цепами и очень неохотно пятлись». У гэтым апавяданні няма ніводнага слова аб часе, але ўсё яно — сваімі метафарамі, супастаўленнямі (адзін стары мужчына і восем баб) — пранізана грознымі рытмімі эпохі, Нездарма зусім міжвольна паўстае асацыяцыя з бітвай.

Раман Івана Мяля «Паўстанцы» — безумоўна, новая старонка ў мастацкім летапісу грамадзянскай вайны. Трэба спадзявацца, што, рыхтуючы раман да выдання асобнай кнігай, аўтар вызваліць рукапіс ад пэўных наклідак з тым, каб гэтая старонка стала яшчэ больш яркай і праўдзайвай.

Г. ЕГАРЭНКАВА.

У ПАМ'ЯЦІ НАРОДНАЙ

Гэты помнік стаіць амаль у цэнтры Вільнюса. На скрыжаванні вуліц, адна з якіх носіць імя выдатнага пісьменніка Пятраса Цвірка. Нават у пахмурныя дні, у лютым, калі рабіўся здымак, які вы бачыце, сонца, прабіваючы хмеры, здавалася, шукала яго твар, яго постаць, каб промень сустрэўся з позіркам шчырых і мужных вачэй. Каля пастамента затрымліваюцца людзі. І сціплы букецік кветак гарыць на халодным мармурі.

Пятрас Цвірка... Пісьменнік, якога ведае і любіць чытач краіны. Пісьменнік, які застаецца ў памяці народнай маладым чалавекам, поўным натхнення, гарту, летуценнасці.

Літаратурны дэбют П. Цвірка — зборнік вершаў «Першая імя» (1928 год) — быў канфіскаваны ўрадавай цензурай. Яго слова было пад забаронай. Ён — не маўчаў. Пісаў. На падпольных сценах рэвалюцыйнай моладзі чытаў вершы, свае і пастаў свету — ад Маякоўскага да Уітэна, ад Брэхта да Купалы. Антыбуржуазны напрамак вызначыў яго прозу — Пятрас Цвірка пісаў ваяўнічыя творы, карыстаючыся сатырай («Франк Круж», псіхалагічнай драмай («Зямля-карміцелька»), публіцыстычным словам журналіста.

Пятрас Цвірка з тых пісьменнікаў, што адлюстравалі ў сваім творчым даробку рэвалюцыйныя змены ў сядомасці простага чалавека, расказалі і паказалі, як ад стыхійнага пратэсту супроць прыгнёту селянін і рабочы пераходзіць да свядомай рэвалюцыйнай дзейнасці. Вялікі ўклад зрабіў пісьменнік і ў антыфашысцкую літаратуру. Пачаўшы выкрыццё антычалавечай філасофіі гітлерыяўскай нацыяналістаў, ён па-партыйнаму ваяўніча змагаўся супроць расістаў у мундзірах эсэ-саўцаў, заканадаўцаў «новага парадку».

З 1945 года Пятрас Цвірка ўзначальваў Саюз свецкіх пісьменнікаў Літвы. І тут ён быў шчодрым на ўвагу да калег мастаком, арганізатарам, будаўніком.

...Сонца аглядае горы і хваёвыя лясы вакол Вільнюса. Здаецца, яно «шукана» твар Пятраса Цвірка. Прынамсі такое ўражанне застаецца, калі вы спыніцеся недзе каля новага цяпер раёна горада — Лаздзінай, адкуль адкрываецца такі шырокі далягляд на Вільнюс, на Літву. Пятрас Цвірка быў адданым сынам рабочага класа гэтага краю. І яму народ паставіў помнік. Пад сонцам. Пад блакітам.

Тэкст В. ШЫПІЦЫ.
Фота Ул. КРУКА.

Альбінас ЖУКАЎСКАС

МАЛЫЯ РЭКІ

Хто ў Волгу ўлюбёны, хто ў Няву.
Я — у свае Пяршокушну і Лакаю.
Бягуць жа вунь плытка праз хмыз

і траву.

І кожная нешта ж балакае.

Любуюся, як яна рэчышча тне
Праз край мой, праз матчына лона.
Хай малая, але для мяне
Значэнне яе немалое.

Я ў гэтых рэчкі ўлюбёны навек
І чую ў іх вечным гомане:
«Калі б не было невялікіх рэк,
Вады нестала б і ў Нёмане».

Зноў вясна над палямі Літвы.
У блакіце аблогі, як вата.
Схілы ўзгоркаў у зялёныя травы
Прыбіраюцца, быццам на свята.

То дабрэюць удзень халады,
То дасвеццем падкінуць благое:
Панізоўі ды лужы вады
Схопяць жорсткім марозам-тугою.

Блісне сонца — блішчаць лемяхі.
На раллі — і сляцы, і вароны.
Вунь ужо і насеўку мяхі
Па палетках развозяць фургоны.

Я ў трызве аб новай сяўбе.
Гэты клопат вятрам не развеець.
Нават рыфмы ганю ад сябе:
Мне цяпер не да вас — трэба сеяць!

Пераклаў Я. СЕМЯЖОН.

Броніус МАЦКЯВІЧУС

ЛЕНІН

Калі Ільча не стала,
Знямела зямля ад гора,
І правяды разнеслі
Вестку па свету ўсяму.
Шчокі ад слёз ледзянелі.
Маўчала людское мора,
Здалося: сама гісторыя
Ідзе пакланіцца яму.

Бы сапраўды пячаткі
На мудрым яго дзірэце —
Сляды на снезе паўсюдна,
Ад латэяў, чаравікоў.
Тут крочыў і той, хто з фронту
Вярнуўся зусім нядаўна,
І знаў, як пакутуюць дзеці,
Хто помніў
І зван кандальны,
І посьвіт цяжкіх бізуноў.

У гулкай Калоннай зале
Мы зразумелі:
Ленін
У сэрцах людзей навекі,

Што зблізку прыйшлі і здален.
Не! Не кветкі, а рукі
Пад сцягам радзімы чырвоным,
Братэрствам скрыжаваны руці —
Дастойны яму вянок.

ОДА РАБОЧАМУ КЛАСУ

Жалезная мова эпохі —
Нястрыманы пошум станкоў.
Не іскры мы, не крохі,
Мы — полымя новых вякоў.
Усюды святла прыкметы,
І ноч не заслоніць зару,
Бо нашы машыны — гэта
Саюзнікі розуму, рук.
Стааральнаю працай і гулам.
Напоўняцца зноўку дзянькі,
Калі заспяваюць магутнай
Гімна будучаю станкі.
Мы крочым упэўнена ў заўтра,
Прад намі шырокі прастор.
Імкліва ляцяць касманаўты
З далоняў рабочых да зор.
Любыя вяршыні пакорым,
Бо нас не злічыць на зямлі.
Ужо ў камунізма падмурак
Наш розум і воля ляглі.
Наш кліч падахпілі народы.
І помнім мы свой заповіт.
І сонцам нягаснай свабоды
Асветлім вялікі ўвесь свет.

Пераклаў І. МАРКЕВІЧ.

У ДЗЕНЬ іхняй сустрэчы было
вельмі холадна. Людзі спы-
таліся, беглі ўгорбіўшыся,
наставіўшы каўняры...

Ён вырас, нібы з-пад зямлі.

Яна хутка зняла жоўтую пальчатку
і падала яму руку. Па ўсім целе прай-
шла сухая, моцная і хмельная хваля
цяпла, а па плячах слізганулі дрыжы-
кі, — слізганулі і зніклі. Ёй нават за-
хацелася, каб гэты чалавек яшчэ раз
узаяў яе руку і патрымаў у сваёй да-
лоні даўжэй. Ён быццам і сам таго ча-
каў — не надзяваў пальчаткі, пакуль
яны ўсе трое размаўлялі. Праўда, яна
не размаўляла. Яна толькі слухала.

Аднак яны перакінулі ўсяго толькі
некалькімі нязначымі словамі і
адразу развіталіся. Ёй не хацелася
так хутка развітацца, але Віктарас
выяўляў нецярпенне. Ён заўсёды та-
кі нецярплівы, калі сустрэкае свайго
стараго знаёмага Альбінаса.

— Значыць, пакуль... — прамовіў
Віктарас, і яны пайшлі ўдваіх.

Ступіўшы некалькі крокаў, Рэгіна
інстынктыўна азірнула і заўважы-
ла, як Альбінас раптам нахіліўся і
штосьці выцягнуў з-пад снегу.

— Што вы там такое знайшлі? —
яна і не заўважыла, як у яе сарвалася
з вуснаў гэтае пытанне.

— А вось што! — ён падняў нейкі
сагнуты кавалак жалеза.

— Што гэта? — вырваўшы сваю
руку ў Віктараса, пацікавілася яна.

Добрамысліва ўсміхаючыся, з жа-
лязакі ў руцэ, Альбінас набліжаўся
да іх.

— Навошта гэта вам?

— Ды не патрэбна. Тут дзеці гуля-
юць, — кінуў ён позірк на парк. —
Наскочыць каторы карапуз — і яму
проста ў нагу. Вось і няшчасны выпа-
дак. А навошта ён?

Вымаўляючы апошнія словы, ён з
хітрынкай падмігнуў і пальцамі кра-
нуўся вастрыя жалеза.

— Дзеці? Ды тут іх няма.

— Затое будучы.

І чамусьці Рэгіна адразу ўбачыла
дзяцей, што гулялі ў парку. Адно ка-
таліся на санках, другія завіхаліся ля
снежнай бабы, трэція капаліся ў
снезе. Яны бегалі, сур'ёзнымі вачы-
тамі праводзячы прахожых.

— А-а, — працягнула яна, скеміў-
шы, што менавіта меў на ўвазе Аль-
бінас.

— Дзівак гэты Альбінас, — заўва-
жыў Віктарас, калі яны засталіся
ўдваіх. — Яшчэ ў школе вылучаўся.

— Чым?

— Як табе скажаць? Ну, свосасаб-
лівасцю... мяккасардэчнасцю.

— Што ж тут дрэннага?

— Дрэннага дык нічога, а ўсё-та-
кі...

— Усё-такі?

— Усё-такі смешна. Магчыма, ён
гэтага нават не заўважае. Затое ўсе
іншыя... Хоць бы з гэтай бабуляй.

— З якой бабуляй?

— Ды тут прыпаўзла адна. Альбі-
нас яе заўсёды вадзіў праз вуліцу.

Сядзе на парозе аптэкі і чакае. Ледзь
толькі пачуе свайго доблеснага рыца-
ра, адразу ж заступае палачнай аб
цэментаваны тратуар, — маўляў, спы-
шай да сваёй дамы сэрца. Яго паці-
васць старая сустрэкала як штосьці
звычайнае, зразумелае — абавязак
дужага перад слабым. А Альбінас ёй
ні сват, ні брат, і ўсё ж...

— Ну і што?

— Нічога. Смешна толькі.

— Чаму?

— А бабуля капрызная. Як спер-
ная прымадонна.

— Капрызная?!

— Аднаго разу нават і да мяне

І. МІКЯЛІНСКАС

АПАВЯДАННЕ

прычпілася. Заўсёды звярталася да
маладых людзей. І я не адкруціўся,
дапамог. «Дрэнна, маўляў, пан, тры-
маеш, лонаць вышэй, прыцісні да бо-
ку». Сапраўдная арыстаратка, хоць
і мундзір зусім паншаны.

— Чаму — мундзір?

— Ды яны ж, старыя вільнюскія
абыяцелькі, нібы ўніформу носяць.
Ты не заўважыла?

— Няўжо?

— Так. Капаліш саламяны, чор-
ны, бліскучы. Абавязкова чорны. І з
взломам — нібы з павуцінем... «Вы
танцуеце падэспань?» — пытаецца ў
мяне. «Танцюю» — «А менуэт?» —
«Таксама». Дык яна проста да мяне
прыліпла і так лагодна ў вочы зазір-
нула.

— А дзе ён працуе?

— Хто?

— Альбінас.

— Дзесяці на будоўлі. Як закончы-
лі сярэдняю школу — ён адразу ж
туды пайшоў. А чаго ты раптам заці-
кавілася?

— Ды так сабе...

— Праўда, хлопце ён нядрэнны,
але... — Віктарас замоўк.

Рэгіна раптам адчула цёплы дотык
далоні. Широкая, утульная цёплыя.
Зусім, як у той раз. І хваля пранесла-
ся па ўсім целе. Потым яны адправі-
ліся за горад і доўга насіліся на лы-
жах па ліпкім, слізкім снезе. Удыха-
лі холаднае, прапахае дымам павет-

ра, бегалі наперагонкі, шмат смяялі-
ся і мала размаўлялі.

Развітаваючыся, дамовіліся зноў
сустрэцца вечарам у зале для танцаў
у студэнцкім інтэр'яне.

Віктарас танцуе так лёгка — ніко-
лі не наступае на ногі, не штурхаецца,
не чапае другія пары. Колькі разоў ён

выводзіў яе першай. Вось раздолле!
Асабліва, калі вальс Навошчаны пар-
кет. Мелодыя Штраўса. І яны —
двое. Адчуваючы яго пшчотную і
моцную руку на сваёй спіне, яна кры-
ху адкідае галаву і ўсміхаецца. Ён
таксама ўсміхаецца — цёпла і загад-
кава. Нос у яго прамы, мужны, пад-
бародак моцны, свежалаголены, але
чарнаваты. Вакол мільгаюць твары,
усе праносацца міма. І сцены, і
ўсмішкі, і вочы. Узбуджаны і зайзд-
росныя вочы. А яны — кружацца.

У танцавальнай зале Рэгіна адпа-
чылае.

А ідзе дахаты, — ногі так прыемна
млеюць, нібы летам, калі ідзеш па
цёплай вадзе. І галава лёгкая-лёгкая.
Былае, Рэгіне здаецца — так бы і
паднялася, і ўзляцела... Магчыма, та-
му яна яшчэ мацней абаніраецца на
руку таварыша і, шчаслівая, крыху
хістаючыся, дабіраецца да свайго до-
ма. Былае, а вясніц дазваляе сябе
пацалаваць, а потым, падскокваючы,
знікае ў дзвярах.

Так было многа разоў.

Так было і сёння.

Выйшлі з танцзала яны ўжо за поў-
нач. У зеленаватым небе было шмат
зорак, а белая зямля таксама блішчэ-
ла маленькімі зорачкамі, якія мела-
дычна парывалі пад нагамі. Яны іш-
лі ў нагу, па гэтай замерзлай цышні.
Віктарас сам быў расчулены сваймі
зычліваасцю. Вядзе яе па соннаму го-

ПІЯНЕРЫ САРАКАВОГА

Не чулі мы гукаў горна
І ў барабан не білі.
Гарэў на грудзях толькі гальштук.
Ля сэрца яго мы насілі.

Было так радасна сэрцу
У такт мільёнам біцця,
На тое, што часткай сцяга
Быў гальштук — ніяк не забыцца.

Не чулі мы гукаў горна
І ў барабан не білі,
Але ганаруся — першымі
Гальштук чырвоны насілі.

ВЯСЁЛЫЯ МАНТАЖНІКІ

Ні дудары, ні бражнікі,
Да рэчанькі, наўпрост,
Прыйшлі майстры-мантажнікі
І сталі ладзіць мост.

Дакладна, жвава, весела
Вялі яны мантаж,
Насаістваючы песеньку,
Што дзесь пае Мантан.

Ах, песня! Спаведзь смелая,
Ты сэрца не трымож!
Дзяўчаты травы спелыя
Касілі басанож!

Дзяўчаты загарэлыя.
Шаўковыя пугі.
Плылі хусцінкі белыя,
Як лодкі да ракі.

— Эй, памажыце, мілыя!
Забудзьцеся на ўкос,
Бо самі ж вы шчаслівыя
Паедзеце праз мост.

— Эх, памаглі б вам, родныя,

І ўсталі б з вамі ў круг!

На ўсмешкі ўсе мы шчодрыя,

Вось толькі скосім пуг.

А хлопцы хутка згінупі —

Закончыўся мантаж.

І песеньку пакінулі,

Што дзесь пае Мантан.

Што зробіш! — паймчаліся!

А песню не ўзялі.

Дзяўчаты з ёй засталіся

Адны. Адны. Адны.

І мост стаіць закончаны,

Рака цячэ пад ім.

Дзяўчатам так не хочацца

Тут сумаваць адным.

А песня травы гушкае,

І праца — не ў руку.

Надзея цуда-птушкаю

Ускалатне раку.

Пераклала Р. БАРАВІКОВА.

Альфонсас МАЛДОНІС

БУДЗЬЦЕ ШЧАСЛІВЫМІ!

Сонца паліла і ліпы хілілі я
Да ўласнага ценю, да прахалоды.
Жанчыны ішлі, смяяліся, ад веграў
Не хаваліся, не хаваліся ад сонца.
Рукі іхнія смуглыя, вочы пацямнелі,
Губы патрэскаліся. Сукенкі на іх —
светлыя.

Мілыя, далекія і незнаёмыя,
Аднолькава легу вас адарыла
Сонцам і веграм, кветкамі і ценем,
І зачараванымі нашымі поглядамі.
Будзьце шчаслівымі, калі адчуваеце
Уздрыгванне варштата пад далонню.
Будзьце шчаслівымі, калі вашы рукі
Абдымуць плечы матулі.

Будзьце шчаслівымі, сустракаючы
каханая,
Будзьце шчаслівымі, гушкаючы
немаўлятка,
Будзьце шчаслівымі, у дарогу
праводзячы

Дочку ці сына!
Будзьце шчаслівымі!

Пераклад В. ПЯТРОЎЦА.

раду і ведае, што і валасок з яе галавы не ўпадзе.

А Рэгіна? Рэгіна — лёгкадумная. Ні з таго, ні з с'яго ўспамінае, як у далёкім дзяцістве ёй у вуха залезла муха. Рэгіна тады ад страху тупала нагамі, плакала і маліла аб дапамозе. «О, гора ты маё!» — казала маці, разводзячы рукамі і войкаючы. А бацька прыйшоў са сваёй установы, чагосьці зазлаваўся і спытаў: «Як жа ты гэтую муху ў вуха зашхнула?»

Рэгіна прыгадала гэта і ўсміхнулася. Спынілася, павісла на моцнай Віктарасавай руцэ і зноў усміхнулася.

Яны звярнулі ў вузкі завулак, дзе з аднаго боку тырчэлі старыя, пачарнелыя дамы, а з другога цягнулася глухая каменная сцяна, якія яшчэ нярэдка трапляюцца ў гэтым старажытным горадзе. Да сцяны прыклеіўся водбліск ад айна.

— Альбінас яшчэ за кнігай, — зірнуўшы ў асветленае акенца, заўважыў Віктарас.

Раптам у аконнай раме выцягнуўся і застыў цёмны сілуэт.

— Мабыць, вывучае сабраныя жалезкі, — хацеў пакліць Віктарас.

— Ты яшчэ не забыўся? — Як і ты.

Яна яшчэ раз паглядзела на светлыя квадрацікі, што прыклеіліся да сцяны. Ёй здавалася, што яны ледзь

— Палезем! — прапанавала Рэгіна.

— Твой знаёмы?

— Крыху. А ты яго ведаеш?

— Нават добра, — каварна ўсміхнулася сяброўка.

— Вельмі добра? — здзівілася Рэгіна.

Ёй мамусці стала непрыемна, што Альбінас вельмі добра знаёмы з яе сяброўкай. Значыць, ён клікаў зусім не яе, а Стэфу. Калі заве Стэфу, пыхай і лезе. Адна.

— Я не палезу.

— Чаму?

— Ён цябе клікаў.

— Падымемся ўдзвюх, паглядзім, які горад зверху, — спакушала сяброўка.

— Я і без гэтага ведаю.

Стэфа, паклаўшы пад плотам сумку з кнігамі, пабегла да лесвічкі. Яшчэ раз памахаў Рэгіне і памаленьку пачала карабкацца наверх.

Рэгіна стаяла на тратуары.

— А чаму твая сяброўка не падымаецца? — пачула яна знаёмы голас.

— Я ёй прапанавала, — адгукнулася Стэфа.

— Страшна? — звесіўшыся праз парэнчы, спытаў Альбінас.

— Ніколыкі...

Альбінас паклаў цагляну і заспяшаўся. Па мосціках сярод рыштаванняў ён бег лёгка і лёгка. Зрэдку спыняўся, ашукваў яе позіркам і зноў крочыў. Раптам ён ухажуў рукамі за перакладзіну і пачаў спускацца ўніз.

— Упадзеш! — нечакана ўскрыкнула Рэгіна і закрыла твар рукамі. Яна яшчэ хацела закрычаць: «Што ты робиш?», але Альбінас ужо стаў перад ёй. Яго загарэлы, пакрыты лёжкім слоём пылу твар, расчырванеліся. Рэгіне здалася, што ад яго пахне свежаспечаным хлебам.

— Мабыць, вельмі цікава працаваць на такой вышыні? — спытала яна. Спытала, і яе шчокі паружавелі.

Робячы выгляд, што не заўважае яе збытжанасці, Альбінас ажыўлена загаварыў:

— О, так. Вельмі. Зверху горад здаецца ў два, а то і ў дзесняць разоў млей і даражэй.

— Чаму?

— Мабыць таму, што значна лепш яго бачыш. Бачыш, як ён няспынна расце, прыгажэе. І тады здаецца, што і ты, караскаючыся па рыштаваннях, укладваючы цагляну да цагляны, дастойны тых, хто стагоддзямі будаваў і ўпрыгожваў гэты горад. І яшчэ здаецца, што нават сустракаешся з тымі сціплымі, нікому невядомымі героямі мінулых часоў, якія аддалі і сваё сэрца і свае здольнасці, каб людзям жылося лепш, зручней, ну, і прыгажэй.

А іх жа ніхто не ведае.

— А вы б таксама згадзіліся застацца невядомым?

— Так, калі б ад гэтага людзям стала лепш жыць. Калі б яны ад гэтага рабіліся шчаслівейшымі.

Ён гаварыў з пачы ўвесь час глядзелі проста ў твар. Рэгіне было прыемна, што ён значна часцей звяртаецца да яе, чым да Стэфы, глядзіць на яе, распытвае. Ёй нават здавалася, што яна, магчыма, асмелілася б задаць яму тое самае пытанне, што і Віктарасу два месяцы таму назад: «Што б ты зрабіў, калі б са мной адарылася няшчасце, ну, скажам, калі б... муха залезла ў вуха?» Ён, пэўна ж, не зазлаваўся бы.

Аднак яна не спытала, а толькі ўсміхнулася.

Усміхнуўся і ён.

Калі яны развіталіся, Рэгіна спытала ў сяброўкі:

— Разам і вучыліся?

— Нават і жылі разам, — сур'ёзным тонам адказала Стэфа.

— Як гэта? — пачырванела Рэгіна.

— І зараз разам жывём, — прамовіла сяброўка.

Рэгіна спынілася і азірнулася на вялізны, у рыштаваннях дом. Але зараз ён здаваўся ёй не такім цікавым, як раней. Раскацелася нават глядзець у той бок.

Яна ішла, скіраваўшы позірк пад ногі.

Раптам Стэфа спынілася, рукою прыўзняла падбародак сяброўкі і ўсклікнула:

— Альбінас мой брат!

— Брат? — Так, так, — усміхаючыся, пацвердзіла Стэфа.

Ну і дурніца яна! Чаму раней пра гэта не падумала. Стэфіна ж прозвішча Саўлюнайце. Стэфіна Саўлюнайце. І тварам яны падобныя, і бровы падобныя. Шырокія, густыя...

Раўнітаўшыся з сяброўкай, Рэгіна яшчэ раз падышла да будынка ў рыштаваннях, толькі з другога боку вуліцы. Здалёк яна бачыла, як рукі Альбінаса ўкладвалі цагляну за цаглянай.

Ёй здалася, што нават цагляне прыемна ў яго руках.

Яна зайздросціла цаглянам.

Вярнулася дахаты, кінула кнігі на стол, а сама ўпала на канапу. Склаўшы рукі за галавой, глядзела ў стэль. Глядзела, пакуль вочы не стаміліся. Тады прыжмурылася. Убачыла прыгожы твар Віктараса, яго мужны нос, рэзка абазначаны падбародак. Пачула нават яго голас — зычны і ўладарны. А адчула... адчула вялікую, моцную руку Альбінаса, у якой яе маленюкая, кволая далонь прыемна млела ад шырокай і дэўна цёплай хвалі.

Рэгіна расплюшчыла вочы.

Расплюшчыла і азірнулася.

Пераклаў В. ШЫМУК.

Віктарас уважліва паглядзеў на яе і ціка спытаў:

— Што з табой?

— Нічога, — і яшчэ раз усміхнулася.

— Скажы, Рэгіна?

Рэгіна спынілася і паглядзела на свайго сябра.

— Што б ты зрабіў, калі б са мной здарылася няшчасце?

— Якое няшчасце?

Яна прыкінулася, што разважае.

— Ну, скажам, калі б... муха залезла ў вуха?

— Зімой?

— Не мае значэння... Што б ты тады зрабіў?

— Што б я зрабіў? — на яго твары з'явілася здзіўленая разгубленасць.

— Якія глупствы прыходзяць табе ў галаву!

— Што ты зрабіў бы? — не супакойвалася яна, заглядваючы яму проста ў вочы.

— Усё жартачкі, — зазлаваўся ён.

— Не адказваеш?

— На недарэчныя пытанні — не.

Рэгіна адпусціла яго руку.

«Вось які Віктарас! На недарэчныя пытанні не адказвае. А хіба заўсёды можна быць разумнікам?»

прыкметна пульсуюць, а ў пальцах яе рук кроў рухаецца ў рытме з гэтым пульсаваннем.

— Што ты там такое бачыш?

— Так, я яшчэ не забыла...

Каля дома ён сказаў «спакойнай ночы», а яна борзда сігнула ў двор.

Глуха рыпнулі веснічкі.

Віктарас пастаяў, пакуль у яе запылілася святло.

...З Альбінасам яна сустралася роўна праз два месяцы.

Рэгіна ішла пасля лекцыі з сяброўкай і раптам пачула зычны голас:

— Прывітанне студэнтву!

Дзяўчаты азірнуліся, пашукалі вачыма і, нікога не ўбачыўшы, пакрочылі далей.

— Я тут!

Дзяўчаты паднялі ўверх галавы і ўбачылі, — ён стаў сярод будаўнічых рыштаванняў дома.

Рэгіна адразу ж прыгадала іхнюю апошнюю сустрэчу і з зайздросцю паглядзела на цагляну ў яго руцэ.

— Залазьце да мяне!

Яны акінулі позіркам вялізную сцяну, мосцікі між будаўнічымі рыштаваннямі і стаялі ў нерашучасці.

СЕЛЕТА традыцыйны «Тыдзень музыкі для дзяцей і юнацтва» адкрываецца ў сталіцы Савецкай Беларусі. На тэатральных сценах і канцэртных эстрадах, па радыё і з экрану тэлевізараў ужо ў гэтыя хвіліны гучаць песні, акрыленыя шчырым пачуццём радасці жыцця, гонару за нашу вялікую Радзіму, падзякі ад малодшага пакалення бацькам за іх подзвіг у дні вайны і ў дні міру.

Беларусі ёсць што паказаць гасцям. Творы Юрыя Семянкі і Ігара Лучанна, Анатоля Багатырова і Яўгена Глебава, Пятра Падкавырава і Эдзі Тыманд, Генрыха Вагнера і Кіма Цесакова, як і многіх кампазітараў рэспублікі, карыстаюцца шырокай папулярнасцю ў дзіцячай аўдыторыі. Піянерскі паход і збор ля вогнішча, ваенная гульня і турысцкае падарожжа — гэта яшчэ і абавязкова песня. З тэатральных падмосткаў, з кінаэкрана, на радыёхваллях выпраўляюцца ў доўгае жыццё сярэд юнацтва яркавыя мелодыі. У час «Тыдня» іх пачуюць зноў тысячы і тысячы.

Выканаўцамі выступаюць прафесійныя і аматарскія калектывы рэспублікі. У Мінск прыязджаюць дзіцячыя ансамблі з Львова і Вільнюса. Ганаровым гасцем будзе лаўрэат Ленінскай прэміі Дамітрый Кабалеўскі, які так многа робіць для ўзбагачэння музыкі, адрасаванай дзецям і юнацтву.

Ніжэй друкуем матэрыялы да «Тыдня музыкі для дзяцей і юнацтва».

ЁСЦЬ ТАКАЯ ШКОЛА

МІНСКАЯ музычная школа. Яе чумар — дзесяці. Тут вучыцца каля трохсот юных піяністаў, баяністаў, скрыпачоў, віяланчэлістаў, цымбалістаў, «духавікоў». Яны авалодваюць складаным майстэрствам, якое вымагае ад чалавека, незалежна ад яго ўзросту, штодзённай упартай і напружанай працы. Без сістэматычных практыкаванняў у музыцы ніякага кроку наперад не зробіш. І ў кожным класе — практыкуюцца дзяўчыны і хлопчыкі, якія любяць музыку.

У школе ёсць свае харавыя калектывы. Створаны струнны аркестр. Выступае унісон скрыпачоў. Ёсць і лекцыйная група з вучэльні старэйшых класаў.

Нават калі вы трапіце ў школу на якую гадзіну, уяўленне аб разнастайных занятках і захапленнях вуч-

няў атрымаеце ў насценных газетах «Мелодыя» і «Календар». Тут раскажваецца і пра вучэбныя будні, і пра святы школы.

Скажам, зусім нядаўна на другім туры Рэспубліканскага конкурсу на сачыненне музыкі дзеці і юнакі першы месцы па інструментальнаму і вакальнаму жанрам заваявалі вучні школы № 10. Цікавай прызнана фартэпійная сюіта «Малючкі піянерскага лета» вучаніцы шостага класа Святланы Буцкай. Твор складаецца з пяці частак і вылучаецца маляўнічым малюнкам і гарманічнай яснасцю задумкі і выканання (дарэчы, аўтар сама і іграла свой твор на конкурсе). Высока адзначае журы і яе песню «Гэта вельмі цікава», якую праспяваў школьны хор. Другое месца заняла сямікласніца Алена

Бялюко. Яе «Вальс» — арыгінальны твор для фартэпійна, прасякнуты рамантыкай і летуценнасцю. Была адзначана таксама харавая п'еса вучаніцы другога класа Светлы Машчар. На ўласны тэкст — «Як мне ўтаймаваць кат» — яна напісала мілую і непасрэдную музыку.

Авалодваюць кампазітарскімі «сакрэтамі» вучні пад кіраўніцтвам Рычарда Буцвілюскага.

А колькі радасці і, зразумела, трывогі прыносяць вестка аб тым, што калектывы школы будуць выступаць сумесна з прафесійнымі артыстамі! Дарэчы, зусім нядаўна маленькія артысты з дзесятай школы ўдзельнічалі ў канцэрце разам з Ансамблем песні і танца Беларускай Чырванасцяжнай ваеннай акругі, віншуючы воінаў з 56-й гадавінай Савецкай Арміі.

Юныя лектары разам з выканаўцамі падрыхтавалі музычныя вечары для дарослых слухачоў. Канцэрты з поспехам праходзілі на заводзе імя Кастрычніцкай рэвалюцыі, у фая кінатэатра «Беларусь», у сярэдніх школах горада — №№ 44, 116 і 126. Лектары і выканаўцы выязджаюць да працоўных пасёлка Ратамка і гарадскога пасёлка Заслаўль. І ўсюды канцэртныя праграмы вучняў школы № 10 сустракаюцца гарачымі апладысмантамі слухачоў.

Але калектывы педагогаў і самі вучні не супакойваюцца на дасягнутым. Яны крытычна адзначаюць зробленае. Пасля канцэртаў бываюць часам вельмі гарачыя спрэчкі. Бо канцэртная дзейнасць вучняў — не самамэта, гэта частка выхавання працэсу. У яго, дарэчы, уключаюцца і дыскусіі аб праслуханых школьнікамі операх і канцэртах, аб прачытаных кнігах пра вялікіх музыкантаў мінулага і выдатных дзеячоў сучаснага мастацтва.

...З пятам часу цлнерашніа вучні музычных школ (і дзесятай Мінскай у тым ліку) набудуць прафесіі. Хтосці з іх стане выдатным выканаўцам або кампазітарам, педагогам або прапагандыстам мастацтва. Але і тыя, каму не даведзецца потым працаваць на музычнай ніве, з падзякай прыгадаюць гады, праведзеныя ў школе. Бо мастацтва выходзіць ў чалавека густ, эстэтычную чужасць, фарміруе культурныя навыкі. Праграма КПСС прадугледжвае меры для такога ўплыву літаратуры і мастацтва на грамадзян краіны, і пачатак такога ўплыву — дзіцячыя гады чалавека. Па-бывайце ў той жа школе № 10, і вы лічце раз пераканаецеся, як з дня ў дзень ідзе працэс далучэння падлеткаў да характава мастацтва. Аб гэтым вам раскажучь і канцэрты «Тыдня» з удзелам вучняў.

А. ДАВЫДАЎ.

На здымку — вучні Мінскай музычнай школы № 10 на рэпетыцыі канцэртнага нумара. Фота Ул. КРУКА.

НА ГЭТЫМ тыдні сярэд адрасаваных дзецям твораў беларускіх кампазітараў, прагучыць і музыка Пятра Падкавырава. Тонкі знаўца дзіцячай псіхалогіі, ён на працягу ўсяго творчага шляху ніколі не забываў пра гэту аўдыторыю. Непасрэднасцю, цеплы-

ДЗІЦЯЧЫМ СЭРЦАМ АДРАСАВАНА

неі вылучаюцца яго песні, створаныя на паэтычныя тэксты Я. Купалы, Я. Журбы, Э. Агняцвет, А. Вольскага. Багацце мелодый і рытмічных малюнкаў робяць гэтыя песні заўсёды жывымі, рэпертуарнымі, — іх спяваюць і юныя ўдзельнікі самадзейнасці, і прафесіяналы. Ёсць у іх тое чароўнае, што надае твору прывабныя якасці.

Але песні — усяго толькі частка шматграннай творчай дзейнасці папулярнага беларускага кампазітара. Яго музыка да ляльчэнага спектакля «Золушка» або, напрыклад, п'еса для скрыпкі з фартэпійна пад назвай «Піянеры» — гэта прыкметны ўклад у рэпертуарнае багацце. Розныя па зместу, маністабах і вышэйшым сродкам творам П. Падкавырава ўласцівы і агульныя рысы — ідэяна мастацкая яснасць, насычанасць

песенна-танцавальнымі інтанацыямі і рытмамі беларускага і іншых народаў нашай краіны.

Такой з'яўляецца, у прыбавітасці, кантата «Піянерскі насцёр свету» (тэкст Э. Агняцвет). У яе аснове — расказ старшай піянерважатай — удзельніцы міжнароднай сустрэчы змагароў за мір.

Каштоўным панаўненнем педагогічнага рэпертуару дзіцячых музычных школ з'явіўся канцэрт П. Падкавырава для фартэпійна з аркестрам. Вытрыманы па форме ў кла-

ліва сустракаюць яго і ахвотна адкрываюць яму свае «сакрэты». І гэтыя празрыстыя галасы, што гучаць звышчаклі дзе-небудзь пад сновымі шатамі ў парку імя Чалюскаў у Мінску або на беразе Нарачы, абуджаюць у кампазітарскай душы водгук. Нічога спецыфічна фальклора нага шукаць у яго творах піянерскай тэматыкі, мабыць, і не трэба. Ды варта сказаць, што Пётр Падкавыраў нешта «занатоўвае» і ў калідорах школы, і ў аляях паркаў, калі слухае сучасны дзіцячы «гарадскі фальклор». Адсюль у яго музычнай літаратуры так многа сапраўдных творчых знаходак, так многа арыгінальных старонак.

Пагартайце, да прыкладу, фартэпійны цыкл «У піянерскім лагеры». Вобразна кажучы, музыка бярэ вас за руку і вядзе туды, дзе па сваіх законах жыве пад летнім сонцам яе вялікасць Піянерыя, па-дзіцячы адкрытая ўсім трывогам і радасцям жыцця. Апісваючы ў музычных вобразах розныя падзеі з жыцця піянераў у лагеры, аўтар стварае серыю яркавых мастацкіх замалёвак, вельмі канкрэтных і разам з тым абагуленых. Такое ўражанне, быццам слухач таксама прысутнічае ў піянерскім лагеры, удзельнічае ў шматлікіх «мерапрыемствах», у тым ліку і ў свяце ўраджая. Апрача таго, наведвае руіны крэпасці, схіляецца перад памяццю герояў, загінуўшых за свабоду і незалежнасць нашай Радзімы. А потым зноў вяртаецца ў піянерскі лагер. Іграе ў футбол, займаецца фізкультурай, працуе ў лясной майстэрні, слухае і слухае расказы ля піянерскага кастра...

І ўсё гэта дасягнута аднымі толькі сродкамі інструментальнай музыкі, пры зусім умераным выкарыстанні чыста вышэйшых элементаў, а таксама з поўным улкам спецыяльных педагогічных мэт. Яго п'еса садзейнічае росту ўзроўню падрыхтоўкі юных музыкантаў, ахвотна вывучаюцца і выконваюцца ім. Ці трэба здзіўляцца палю гэтага, што фартэпійны цыкл «У піянерскім лагеры» заслужана зрабіўся адным з самых рэпертуарных у педагогічнай практыцы і самым папулярным у маленькіх слухачоў.

Лепшымі творамі П. Падкавырава, прысвечанымі Ленінскаму камсамолу, з'яўляюцца Першая сімфонія соль мажор — «Юнацтва» і опера «Павел Карчагін», напісаныя над уражаннем рамана М. Астроўскага «Як гартавалася сталь». Яны ўслаўляюць подзвігі і клічуць да подзвігу, выходзіць у сэрцах юнакоў і дзяўчат адданасць справе Ленінскай партыі, імкненне звярнуць свае ўважкі з жыццём і дзейнасцю такіх самаахвярных салдат рэвалюцыі, якімі былі Павел Карчагін і многія іншыя слаўныя сыны і дочки геральднага камсамолу — вернага памочніка Камуністычнай партыі ў яе барацьбе за шчасце народа.

Пётр Пятровіч Падкавыраў, заслужаны дзеяч мастацтваў БССР, заўсёды жыве новымі творчымі планами. І няма сумнення ў тым, што важнае месца ў іх зоймуць творы для дзяцей, якіх аўтар гарача любіць, глыбока разумее, «па даросламу» паважае.

Аргур ПЕРЛІС.

СУСТРЭЧЫ, КАНЦЭРТЫ, СПЕКТАКЛІ

Сёння а палове сёмай гадзіны вечара ў памяшканні Дзяржаўнага акадэмічнага Вялікага тэатра оперы і балета БССР — урачыстае адкрыццё «Тыдня музыкі для дзяцей і юнацтва». На гэтай сцэне будуць паказаны оперы «Яўгеній Анегін» і «Князь Ігар», балеты «Золушка», «Лебядзінае возера», «Альпійская балада» і «Шапаніяна».

Заўтра лаўрэат Ленінскай прэміі Д. Кабалеўскі сустракаецца з педагогамі і выкладчыкамі спеваў і эстэтыкі спецыяльных і агульнаадукацыйных школ і вучылішчаў Мінска. Пасля адбудзецца вялікі канцэрт вучняў і студэнтаў музычных навучальных устаноў Беларускай сталіцы.

У кінатэатры «Піянер» пачынаецца фестываль музычных фільмаў.

У нядзелю дзецям будзе аддадзены Палац культуры трантарнага завода. Да іх прыйдучь беларускія паэты і кампазітары — Э. Агняцвет, А. Вольскі, М. Чарняўскі, В. Зуёнак, Я. Глебаў, І. Лучанок і Э. Тыманд. Выступае мастацкая самадзейнасць юных трантараводцаў.

«Ажуалюнас» («Дубок») — назва хору хлопчыкаў горада Вільнюса, які дае канцэрт у клубе імя Ф. Дзяржынскага.

У Палацы культуры тэкстыльшчыкаў выступае Ансамбль песні і танца Чырванасцяжнай Беларускай ваеннай аругі.

У час свята Дзяржаўны тэатр лялен БССР панама маленькім глядачам спектаклі з музычнай кампазітурай Г. Вагнера, Я. Глебава, Д. Смольскага, К. Цесакова, А. Кочана і «Вечар танцавальнай пантэмімы».

МЕСЦА НАРАДЖЭННЯ— ПАНЯВЕЖЫС...

ГЭТЫ невялікі літоўскі горад пазначаны цяпер на ўсіх тэатральных картах, аб ім даюць звесткі энцыклапедыі, пра рэжысуру і акцёраў яго напісаны манаграфіі. Мабыць, і без кіно раней ці пазней труп у Панявежысе, якую ўзначальвае з дня адкрыцця тэатра народны артыст СССР Юозас Мільцініс, набыла б такую папулярнасць. Папершае, тут працуе калектыў сапраўдных аднадумцаў, мастакоў, якія аднолькава разумеюць творчыя задачы сучаснага сцэнічнага мастацтва. Спектаклі, якія іграюць панявежскія артысты, — гэта рэалістычны малюнак жыцця, скандэсанавы ў ёмістую і тэмпераментную форму, адшуканую ў працэсе асэнсавання драматургічнага матэрыялу. Труп — гэта саюз індывідуальнасцей, здатных і на поўнае заваяванне ўвагі залы, і на адыход у ценя «эпізоду» і нават «масоўкі».

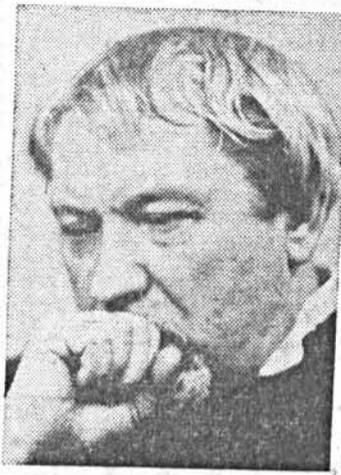
Вось ужо дваццаць гадоў, як у горад над ракой Нявежыс з'яўляюцца аўтобусы з нумарамі, якія сведчаць аб тым, што яны выпраўляліся з аўтапаркаў Латвіі, Эстоніі, Беларусі, Масквы, Ленінграда... Амагары тэатра знамяцца з прэм'ерамі, вывучаюць традыцыйныя і наватарскія прыёмы рэжысёрскага раскрыцця п'ес, ды і «проста» з вялікай асакадзі самаць за ігрой любімых акцёраў.

адной, я сказаў бы, галоўнай думцы — знайсці, абавязкова разгадаць тайну «донтара Ха-са!» Усё астатняе герой робіць натуральна, аўтаматычна, хоць штодзённае яго жыццё — гэта сістэма тонка прадуманых учынкаў разведчыка.

Я сам часта імкнуся зразумець прыроду буйных планаў на экране, — працягвае П. Кармунін, — бо тут рэжысёр і апэратар пакідаюць нас сам-насам з гледачом. Як іграць на буйным плане, не іграючы? Такое умеюць рабіць С. Бандарчук і І. Смактуноўскі. Упоравень з імі я стаўлю і Данатаса Банініса. Зусім нядаўна мы захапіліся яго Крысам у экранізацыі «Саларыса» С. Лема рэжысёрам А. Тарноўскім. Фантастычна, навукова-мастацкая гіпотэза на экране. Здавалася б, можна і «іграць». Не! Банініс нават у самых, як кажуць, выгрышных для гэтага сцэнах жыўе Крысам, чалавекам, які раіцца і спрачаецца са сваім сумленнем, шукае сэнсу ў былых памылках і прасвятляе іх сваёй зямнога жыцця. Напружаны інтэлектуальны пошук. Ён адбіваецца ў вачах, у іх бліску, у сіраванасці то на партнэра, то ўглыб свайго інтэлекту... Гэта — Крыс...

ролі. Так іграе ў кіно літоўскі акцёр Данатас Банініс...

З П. Кармуніным згаджаешся. Хоць мы і маем кожны «свайго» Крыса ў «Саларысе» або Гою ў аднайменным фільме К. Вольфа, хоць у нашай памяці застаюцца незабытымі старшыня Вайткус з фільма «Ніхто не хацеў паміраць» і Марыяна — з «Чырвонай палаткі» М. Калатозава, мы таксама ўспрымаем ролі гэтага артыста як новыя і новыя правы мастака, што асэнсавуе жыццё. Сабраны, блізкія строгі ў адборы дэталей і нюансаў для раскрыцця чалавечай сутнасці, ён ніколі не пакідае ўражанне «тэатральнага» артыста. А школа яго — сцэна. Там, у Панявежысе. У Юозаса Мільцініса.

Юозас Мільцініс.

— Хоць экран, асабліва пры ўдачы, трохі ідэалізуе артыста, — гаворыць кандыдат мастацтвазнаўства Тацяна Арлова, — сустрача з артыстамі Панявежыса на іх сцэне ніколі не расчароўвае. Мне даводзілася знамяцца з драматычнымі спектаклямі, зробленымі славуцім Мільцінісам, К. Віткус, В. Бабаўскіс, С. Петранайціс, Я. Шульгайтэ, Д. Банініс прымушалі мяне забыцца на тое, што я ведала пра іх па экранных творах. Наогул у Літве, напрыклад, узрушана гавораць пра унікальны артыстычны дуэт Геды і Тэсмана ў драматычным спектаклі «Гэда Габлер», па п'есе Г. Ібсена з удзелам Яўгеніі Шульгайтэ і Данатаса Банініса. Знаўцы сцвярджаюць, што транцоўна Мільцінісам «Смерці намівалюра» А. Мілера была школай для выканаўцаў у палыбленні лабірынты чалавечых пакут і шуканняў.

Што характэрнае для Мільцініса як кіраўніка трупы? Аказвае на гэта цяжка. Але і ў тым, што Банініс, да прыкладу, іграе ў «Манбэце» не галоўную ролю, а Банка, або ў шварцаўскай «Чырвонай Шапачцы» — Зайца, адначасова з Давыдавым ва «Узнятай цаліне» па М. Шаллаву выступае Мёбіусам у «Фізіках» Ф. Дзюрэнмата, — у гэтай рэпертуарнай амплітудзе таксама ёсць педагогічны сэнс. Мне здаецца, што Мільцініс добра ўсведамляе: ролі для акцёра — гэта яго творчы вопыт, і ён можа быць або багатым і разнастайным, або завужаным і прастайным. Рэжысёр Панявежскага тэатра дорыць артыстам наштоны вопыт. Вопыт, які ўзабагацаецца даследчычнай работай над вобразам, удасналяецца і ўзімае патрабавальнасць у адборы выразных сродкаў.

Данатас Банініс

Дарэчы, найвялікшае ўражанне ў мяне ад артыстаў Панявежыса засталася пасля прагляду спектакля «Там, за дзвярыма» па п'есе нямецкага драматурга Вальфганга Борхерта. Фантычна гэта — манап'еса. І галоўную ролю ў ёй іграе Данатас Банініс. Як? У адрозненне ад той засяроджанасці, аб якой звычайна гавораць як камплімент артысту, тут ён не стрымліваў сябе, калі таго вымагалі сітуацыйныя п'есы, і пасля цыхай лірычнай ноты ў жыццё героя ўрываўся віхуры грознага гневу; ад дапытлівага роздому ён раптоўна пераходзіў да стану разгубленасці, калі яму здаецца, што душа яго канчаткова спустошана... Герой п'есы, салдат Бенман, пануе ад таго, што зразумеў, якому злу ён і яго франтавыя спадарожнікі служылі. Маналог перабіваюць амаль мініцюрныя сцэны яго сустрач з іншымі дзейнымі асобамі. І ў гэтых імгненых паддзінах Банініс выступае гледзінным артыстам вялікага маштабу, маючы перад сабой не выканаўца «эпізоду», а характары, тыпы...

наскі гэтых натур яны ў Банініса — адметныя і нават у нечым палярныя.

— Па-акцёрску нажучы, — заўважыў П. Кармунін, — найвялікшая ўдача напакане артыста кіно тады, калі ён усё на экране робіць «нібы» інтуітыўна, толькі «трапляе» ў дзесятку па шчаслівым выпадку (і не ў першым дублі), а на самой справе гэта «усё» падрыхтавана тым, што спасціг, зразумеў у

лоўную ролю ў ёй іграе Данатас Банініс. Як? У адрозненне ад той засяроджанасці, аб якой звычайна гавораць як камплімент артысту, тут ён не стрымліваў сябе, калі таго вымагалі сітуацыйныя п'есы, і пасля цыхай лірычнай ноты ў жыццё героя ўрываўся віхуры грознага гневу; ад дапытлівага роздому ён раптоўна пераходзіў да стану разгубленасці, калі яму здаецца, што душа яго канчаткова спустошана... Герой п'есы, салдат Бенман, пануе ад таго, што зразумеў, якому злу ён і яго франтавыя спадарожнікі служылі. Маналог перабіваюць амаль мініцюрныя сцэны яго сустрач з іншымі дзейнымі асобамі. І ў гэтых імгненых паддзінах Банініс выступае гледзінным артыстам вялікага маштабу, маючы перад сабой не выканаўца «эпізоду», а характары, тыпы...

Я і дагэтуль помню, як маўчыць Бенман, як слявае ён ліхвіру песенку аб ашуканым салдаце, як фізічна адчувае сцюжу і тансама рэальна — спыноту... У Германію вярнуўся салдат, — здаецца, воль і ўся тэма п'есы, уся сутнасць маналoga. А якое багаце на падзеі жыццё праходзіць перад гледачом на сцэне тэатра ў Панявежысе!.. Праз акцёра. Праз яго тэмперамент.

Дададзім да сказанага нашымі суб'еяседам, што Д. Банініс — самы вядомы акцёр Панявежскага тэатра. Але, і гэта заўсёды падкрэсліваюць літоўскія таварышы, адзін з трупы, дзе кожны выхаванец Юозаса Мільцініса падабраны, як у «калекцыю» талентаў. Талентаў, аб'яднаных яснай ідэяй і свядомай воляй гарачага прыхільнага мастацкага праўды на сцэне. Кіно вывела акцёра на вялікую арбіту папулярнасці. І ў адказ на пытанне, адкуль ён родам, артыст Банініс гаворыць з амаль не прытоеным хваляваннем: «З Панявежыса...» І мы разгортваем карту, каб паглядзець на сціплы кружок на беразе блакітнай ракі Нявежыс: там працуе цікавы сучасны тэатр.

Барыс БУР'ЯН.
Фота А. БАРЫСАСА.

ГЕРОІ ФІЛЬМАУ— ПІСЬМЕННІКІ

Кінапрактычныя арганізацыі нашай рэспублікі атрымалі шмат дакументальных і навукова-папулярных фільмаў, прысвечаных літаратарам. Сярод іх — «Міхал Прышвін». Аўтары фільма імкнуліся адлюстраваць найбольш значныя перыяды біяграфіі вядомага пісьменніка і падарожніка, улюбленага ў родную прыроду. Кінакадры знамяць нас з непаўторнымі мясцінамі, пейзажамі, з творчай лабараторыяй літаратара.

...Фёдар Міхайлавіч Рашэтнікаў — адзін з плеяды пісьменнікаў-дэмакратаў, якіх М. А. Някрасаў аб'яднаў вакол часопіса «Современник» і «Отечественные записки». Таленавіты мастак пражыў кароткае жыццё і пакінуў пасля сябе славу пісьменніка, які ўпершыню ў гісторыі рускай літаратуры звярнуўся да вобраза рабочага. Пра яго творчасць і расказвае кінаартыст «Ф. М. Рашэтнікаў».

Выпушчана на экраны і новая кінастужка «Галіна Нікалаева». У аснове яе пакладзены дзённікі і рабочыя шматкі папулярнай саветскай пісьменніцы. Шырока выкарыстаны таксама дакументальныя кадры — Г. Нікалаева ў сваім кабінце, сярэд жыцця лавадаў падмаскоўнага калгаса, на з'ездзе пісьменнікаў.

Глядач пачуе ўспаміны людзей, якія добра ведалі Галіну Нікалаеву, убачыць фрагменты з мастацкіх карцін, што былі настаўлены на яе творах — «Вяртанне Васіля Борцікава» і «Вітва ў дарозе».

Цікава зроблен фільм пра ўкраінскага паэта Андрэя Малышку. Ён так і называецца: «Пра Андрэя Малышку». Шчырае, сяброўскае слова прысвечана яму Мікола Вінграноўскі, Любоў Забашта, Георгій і Платон Майбаіра.

На гарадскіх і вясковых экранх дэманструецца таксама новая стужка «Мне аб Расіі трэба гаварыць». Галоўны герой яе — Герой Сацыялістычнай Працы, лаўрэат Ленінскай прэміі Александр Андрэвіч Пракоф'еў. Многія эпізоды здымаліся на яго радзіме — у вёсцы Кобана. Пра жыццёвы шлях выдатнага пісьменніка расказваюць землякі, паэты, кампазітары.

Героем кіно, ужо ў каторы раз, з'яўляецца паэт-рэвалюцыянер У. У. Маякоўскі. Назва яго паэмы стала назвай карціны: «Ва ўвесь голас!»

А. РАМАНСКИ.

...Дзве стужкі маладых дакументалістаў. У творчым калектыве аб'яднання «Летапіс» і ў гледача таксама, яны атрымалі добрую ацэнку. Хоцаца верыць, што таі паспяхова ўзяты ім старт у засваенні спартыўнай тэматыкі будзе прадоўжаны.

Г. МАРЧУК.

Кіно

...ВЫРВАЛІСЯ з баравага гаю матацкісты. Адзін за другім імчаць на кінакамеру. Узрунены, спрытны, прыгожы, напружаны.

А тым часам на стадыёне

У КОЖНАГА СВОЙ СТАРТ

рыхтуюцца да чарговага «матчу»... Дзеці ганяюць вялізны мяч.

Нарошце прэлюдыя закончана і пачынаюцца сапраўдныя гульні, хоць ніводнай камандзе жаданых вынікаў не прыносяць.

У час перапынку дарослыя спартсмены саджаюць на матацыкл хлопчыка і доўга глядзяць яму ўслед, пакуль ён не зікае недзе там, за гарызонтам.

Гэта кадры з новага дакументальнага фільма «Гульні», створанага ў аб'яднанні

«Летапіс». Здымалі яго метадам назірання. Задача складаная, тым больш, што падзеі адбываюцца на «натуре», ды яшчэ ў такім імклівым рытме.

Хацелася б спыніцца на некаторых асаблівасцях кінастужкі. На маю думку, рэжысёр С. Лук'ячыкаў і апэратар Ф. Кучар па-майстэрску выкарыстоўваюць выяўленчыя магчымасці дакументальнага кіно. Напрыклад, яны адмаўляюцца ад

традыцыйнага дыктарскага тэксту (за ўвесь час мы чуем толькі дзве ці тры рэплікі). Асноўныя сродкі раскрыцця тэмы — музыка, шумы і, вядома, вызначальнае слова належыць кінааператару. З захапленнем, можна сказаць, зайздасцю глядзім знятыя ім кадры. Буйныя планы чаргуюцца з агульнымі, сярэднімі, узбуйненымі. Ракурсы, ракурсы, ракурсы... Твары мотабалістаў: дзейныя, засяроджаныя, рашучыя, упэўненыя ў перамозе.

Здзіўляешся толькі, як Ф. Кучару «вокам» свайго кінааб'ектыва ўдалося «схапіць» і гэтак дакладна паказаць гледачу незвычайны дынамізм спартыўнага спаборніцтва!

«Складанасць жыцця там, дзе барацьба і перамога», — словы, якія паслужылі своеасаблівым эпіграфам да наступнага фільма С. Лук'ячыкава і Ф. Кучара «Старт», прысвечанага юным аматарам ралі. Тут апэратар ідзе далей па шляху ўдасканалення свайго прафесійнага майстэрства. Камерай ён валодае свабодна, упэўнена. Добра асэнсаваны аўтарскую задуму, паспяхова перакладае яе на сваю, выяўленчую мову, ад пачатку і да канца сцвярджае, што спорт, апрача ўсяго, — гэта яшчэ і пазія, прыгажосць, крыніца сілы, мужнасці, здароўя, кемлівасці.

Як у папярэдняй карціне, так і ў гэтай, тэкст, нават сіхронныя запісы дыялогу не ўжываюцца, бо пра ўсё расказвае... камера Ф. Кучара. Адчуваеш яго ўлюбёнасць у хлопчыкаў, цеплыню

адносінаў да маленькіх спартсменаў, уважлівасць да кожнага персанажа.

Час ад часу яму на дапамогу прыходзіць гукааператар. Гама гукаў арганічна ўлісваецца ў адлюстраванне, яшчэ больш павялічвае эмацыянальны напал фільма.

Кадр з фільма «Старт».

НА ВЫСТАЎЦЫ «Беларусь сацыялістычная» прадстаўлены ўсе віды беларускага выяўленчага мастацтва — жывапіс, графіка, скульптура і дэкаратыўна-прыкладное мастацтва. Мноства тэм, розных стыляў і тэхнік выканання сведчаць пра тое, што мастакі шмат працавалі ў мінулым годзе. У творах адчуваецца жывая сувязь беларускіх мастакоў з народам. Тэма Радзімы, працы, сучаснасці — гучыць у кожным творы.

Адна зала адведзена графіцы, якая ўключае гравіюру па лінолеуме і метале, рысунак, манатыпію, акварэль. Апошняя прадстаўлена тэматычнымі лістамі, пейзажамі, партрэтамі і нацюрмортамі.

Галоўнае месца сярод акварэльных работ належыць індустрыяльнаму пейзажу, які шырока і аб'ёмна раскрывае тэму сучаснасці, дакладна вызначае шляхі яго развіцця.

Выканання ў рознай манеры, акварэльныя творы ствараюць карціну велічнасці індустрыі, музычную сімфонію са шкла, бетону і жалеза.

Запамінаюцца акварэлі «Наваполацк. Заводы» і «Наваполацк. Нафтабуд», якія стварыў мастак Ф. Гумел. Параўноўваючы іх з яго п'ярадымі работамі, бачым, што аўтар больш грунтоўна падшоў да іх мастацкага вырашэння, што мастак удакладняе сваё майстэрства. Акварэль «Наваполацк. Заводы» вабіць эмацыянальна-ўзвышаным пафасам успрымання. Мастак адыходзіць ад ранейшай жорсткасці ліній, ён размякчае заводскія карпусы больш спакойна, франтальна. Гэта ўзмацняе ўражанне размаху індустрыяльнага пейзажу, які выкананы ў цёплых залаціста-аранжавых тонах.

У другой рабоце на фоне жоўта-зялёнага неба — заводская будоўля. Панарама будаўніцтва нададзена маштабна. Аўтару ўдалося ўвазаць у адзіную кампазіцыю нафтавыя ёмкасці, нафта-трубаправоды. Усе лініі кампазіцыі замыкаюцца цэнтральнай узважчай — заводскімі карпусамі.

У акварэлях Ф. Гумела форма і рэалістычны метад адлюстравання надпарадкаваны зместу. Яго работы вызначаюцца завершанасцю выканання.

Акварэль «Індустрыяльны пейзаж» М. Кірылава адзначана ўласнай выразнай мовай. Аўтар паказвае індустрыю маналітна, з блізкай адлегласці. Выкарыстоўваючы такое рашэнне, мастак імкнецца рэальна паказаць прамысловыя аб'екты. Для большай эмацыянальнай выразнасці М. Кірылаў вырашае сваю акварэль у залаціста-карычневых цёплых та-

нах, мастак бачыць працоўныя подзвігі савецкага чалавека. Мастак не ўводзіць на першы план рабочых, але ў творы адчуваецца працоўны подых сучаснасці. Шматплавнасць і перспектывнасць адлюстравання ствараюць атмасферу напружанасці будоўлі. З тэхнічнага боку акварэль вылучаецца шчыльнасцю таноў, маштабнасцю дэталей, дакладным адлюстраваннем паветранай прасторы.

На выстаўцы шмат работ маладых мастакоў, якія толькі пачынаюць працаваць у галіне індустрыяльнага

выяўлення і дапамагае лепш успрыняць сюжэт.

Своеасаблівым падыходам да тэхнікі выканання вылучаюцца работы «Індустрыяльны пейзаж» С. Абрамава і «Раён млынакамбіната» Н. Васілені. Натурнае вылісанае аб'ектаў, ліній і кампазіцыі вылучаюцца акварэлі Ю. Няжуры. Цікавую кампазіцыю прадставіў мастак Ф. Кісялёў.

Сярод акварэлей «Культура, быт, вучоба моладзі» напісаў заслужаны дзеят мастацтваў БССР Л. Лейтман. Усе тры работы — «Асеннія матывы», «Вясна»,

яна навізны ў тэхніцы выканання. Ён паказвае куток Мінска ад плошчы Перамогі ў бок цырна. Узлы высока далагляд дазваляе шырока адлюстравачь святочны горад. Акварэль яркіх, сакавітых таноў дапамагае успрыняць радасны, узвышаны настрой савецкага чалавека на Пяршмайскім свяце.

У распльўчатых каларовых плямах выканана акварэль А. Ткачонка «На пляшчы». У ёй шмат паветра, людзі вылісаны з пацудзёмі лірыі.

Сельскаму пейзажу прысвечана работа В. Васіліева «Асенні матывы». На ёй — шырокі беларускія палі з сілуэтамі людзей.

Лірычны пейзаж прадставілі мастакі М. Магарына, Ф. Кісялёў і Ю. Няжуря.

Нацюрморт у апошні час усё больш настойліва прабівае дарогу на выстаўкі. Ён набывае ўсё большую самастойнасць у беларускім мастацтве. «Фрукты, Крым» — напісаны Я. Красоўскім. Выкарыстоўваючы смела і свабодна акварэльную тэхніку, мастак у гэтай рабоце перадаў не толькі фактуру прадметаў, але і стан поўдня. Пачырк Я. Красоўскага заўсёды вылучаецца самабытнасцю.

Настойліва ўдасканальвае майстэрства ў нацюрморце В. Свентахоўская. У яе работах — «Нацюрморт з рыбай», «За акном», «Яблыкі» — адчуваецца імкненне да філасофскага роздуму. Працягвае работу ў жанры нацюрморта мастак С. Каткова. Яе акварэлі — «У вёсцы» і «Асенні букет» — адметны сваім уласным падыходам да выбару сюжэта і каларовым рашэннем. Яна выбірае самае характэрнае для адлюстравання.

Аналізуючы акварэльныя работы беларускіх мастакоў, можна сказаць: сучаснасць — вось галоўны творчы напрамак гэтага мастацтва. Яна — у рысах новага светапогляду, у сцвярдзэнні велічасці нашай Радзімы, у мастацкіх творах, якія апаваюць прыгажосць чалавечай душы, стваральнай працы савецкага чалавека.

А. БЯСПАЛЫ,
мастацтвазнаўца.

ТЭМА ПРАЦЫ — У КОЖНЫМ ТВОРЫ

нах, аб'ёмна вылісвае кожную дэталю.

У 1972 годзе малады мастак М. Ліхаченка напісаў акварэль «Лаўсан будоўля». Аўтар зарэкамендаваў сябе як знаўца спецыфікі акварэльнага пісьма. Праз год ён піша «Лаўсан працуе» (акварэль прадстаўлена на выстаўцы). Сілуэты дамоў, рэйкі, што бягуць удалечыню, паравозы ствараюць дынамічную карціну сучаснай індустрыі.

Акварэль В. Шрамлякова «Палесе. Участак № 3» паказвае нафтапрамыслы Гомельшчыны. На фоне неба мастак падае панараму вытворчых аб'ектаў. У левым кутку ліста — брыгада нафтавікоў, якія пасля працоўнага дня вяртаюцца дамоў. Для кампазіцыйнай раўнавагі мастак малюе сосны, чым падраэлівае палесні пейзаж.

Цікава і своеасабліва выканаў акварэль «Будаўніцтва насоснай станцыі на канале Вілія — Мінск» мастак І. Пратасена. На першым плане вялізныя бетонныя пліты-трубы, удалечыні — насосныя ўстаноўкі. Аўтар знайшоў свой цікавы пункт гледжання, з якога і глядзіць

пейзажу. З аналізу іх работ можна зрабіць вывад, што многія аўтары ўжо знайшлі ідуць сваім творчым шляхам, другія — знаходзяцца ў пошуку, трэція — выкарыстоўваюць дасягненні старэйшых мастакоў, уносячы сваё успрыманне свету, сваю тэхніку выканання. Некаторым дзіць не хапае прафесійнага майстэрства. Але на ўсіх акварэлях адлюстраваны непаўторныя рытмы сучаснасці.

Вось работы мастака С. Салохіна. Ён выкарыстоўвае аранжавую гаму фарбаў для напісання «Раніцы» і «Растворнага вузла». Акварэлі цікавыя па кампазіцыі і калароваму вырашэнню. Аднак яны адзначаны некаторай ілюстрацыйнасцю. Галоўная іх вартасць — яркі колер, які лепш дапамагае успрымаць прыгажосць адлюстраваных аб'ектаў.

У акварэлі «Працоўная раніца» З. Літвінавай колер перадаецца больш шчыльна. Мастак паказвае рабочы момант на заводскім двары. Мы бачым людзей, машыну, справа і злева — антэны, трубы, слупы. Сіне-блакіт-

«У свабодную хвіліну» — аб'яднаны адной тэмай.

Прыемнае ўражанне падаюць акварэлі маладога мастака Б. Парвунінісіх «Сарціроўшчыцы штучнага валакна» і «У хімічнай лабараторыі». Адчуваецца, што аўтар выбраў тэму не выпадкова. Вобразы жанчын тут абагулены, вырашаны ў мяккіх тонах, праўда, з поўнай доляй ілюстрацыйнасці, што сведчыць пра пошук аўтарам свайго почырку ў складанай тэхніцы акварэлі.

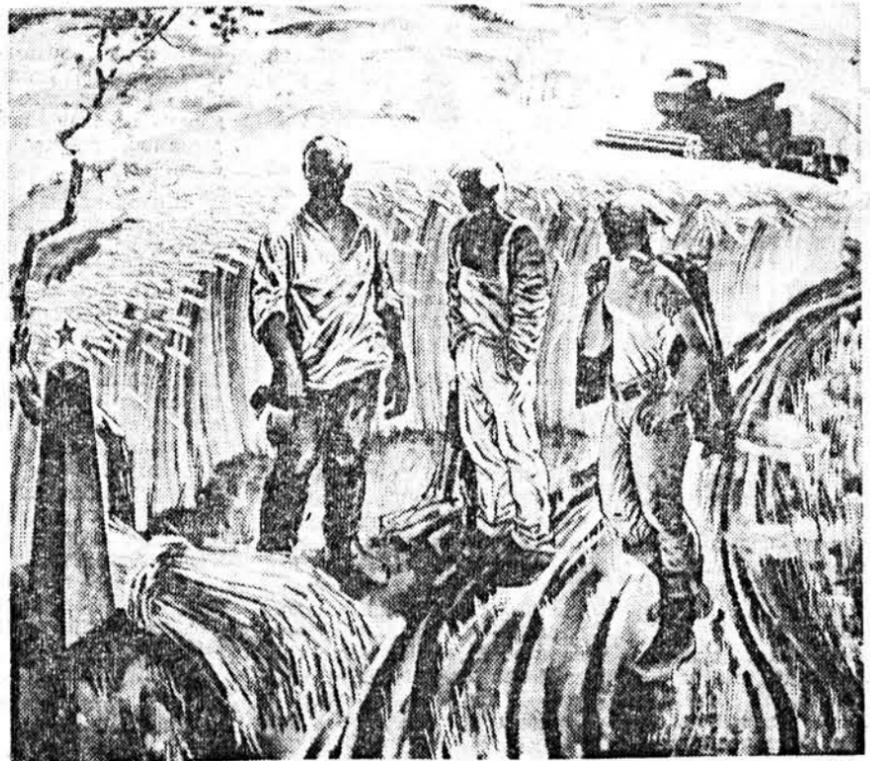
«Будаўніцтва», — так назваў сваю работу мастак С. Абрамава. Будаўніцтва паказана ў рыштаванні, а па ім расставлены асобныя фігуры людзей. У апошні час стала «модным» паказваць будаўніцтва ў рыштаванні. І часам цяжка зразумець, што тут галоўнае — бетонныя бэлькі альбо фігуры людзей. Часам немагчыма вызначыць, што хацеў паказаць мастак. Гэта датычыцца работы С. Абрамава і другіх маладых мастакоў.

Значнае месца на выстаўцы займае гарадскі пейзаж. У акварэлі «Мінск — святочны» мастака Ю. Лысва

З ВЫСТАЎКІ «БЕЛАРУСЬ САЦЫЯЛІСТЫЧНАЯ»

П. КРАХАЛЕУ. На заданне.

М. ДАНЦЫГ. Спадчына.

У. Пашчасцеў.

удала спалучаеца з дасканаласцю жыццёвага матэрыялу. Карціны паўсядзённай працы, увасабленыя ў графічных лістах, выразныя па задуме і тэхніцы выканання. Падзеі пададзены ў іх натуральным руху. Чалавек працы тут паўнапраўны гаспадар.

Тэма працы атрымала ў графіцы У. Пашчасцева яшчэ больш яркае увасабленне пасля паездкі да рэчыцкіх нафтавікоў. І тут мастак імкнецца занатаваць хроніку падзей. Яго радуе веліч тэхнікі, створанай чалавекам і яму ж падуладнай. І, у адрозненне ад салігорскай серыі, вобразы рэчыцкіх буравікоў больш канкрэтныя, па-

Буравікі. Аўталітаграфія.

БЕЛАРУСКИ графік Уладзімір Пашчасцеў належыць да пакалення параўнальна маладых мастакоў. Першыя ўрокі па выяўленчаму мастацтву ён атрымаў у Мінскім палацы піянераў, у вядомага мастака-педагага Сяргея Пятровіча Каткова. Калі Уладзімір скончыў сямігадку, выбар прафесіі быў ужо зроблены.

У Мінскім мастацкім вучылішчы, а затым у Беларускай дзяржаўнай тэатральна-мастацкай інстытуце яго, як і ў дзяцінстве, цікавіла казачная тэматыка. Таму і для дыпломнай работы У. Пашчасцеў выбраў казачны сюжэт. Яркія характары казачных герояў, строга пабудаваныя кампазіцыі сведчылі аб смелай фантазіі і добрай прафесійнай падрыхтоўцы выпускніка.

Перад тым, як знайсці лепшае вырашэнне тэмы, У. Пашчасцеў зрабіў дзесяткі рознаварыянтаў, старанна працуючы дэталі касцюма, асабліва нацыянальныя асаблівасці побыту. Мастак удава спалучаў умоўнае з рэальнасцю.

Цяпер не толькі казачныя тэмы цікавяць маладога мастака. Ён імкнецца глыбей пазнаць рэальнае жыццё, побыт народа. З гэтай мэтай У. Пашчасцеў многа падарожнічае па краіне, па роднаму краю.

Нават першыя падарожныя захапілі мастака, яны былі плённымі.

Некалькі дзён мастак правёў на Брэсцшыне, на пагранічнай заставе. У замалёўках, зробленых у Брэсце, ёсць вострая назіральнасць, умелы заўважыць і паказаць галоўнае. У малюнках — «Стары», «Футбол на снезе» — мастак адлюстроўвае мірныя справы воінаў, іх суровую, нялёгкую службу.

Серыя манатыпнай «Пагранічнікі» экспанавалася ў Маскве, на Усесаюзнай выстаўцы, прысвечанай 50-годдзю ВЛКСМ.

Сучаснік і яго акаляючы свет — вось што галоўнае ў творчасці У. Пашчасцева. Ён разумее: мастак павінен ведаць усё, што і блізка тых, хто вырошчвае ўраджай і будзе гарады, водзіць машыны і перамагае стыхію.

Працаўнікі Салігорскага калійнага камбіната вельмі хутка пасябравалі са шчырым чалавекам, у руках якога заўсёды можна было ўбачыць аловак і альбом для малювання. Уладзімір кожны дзень спускаўся ў глыбокія шахты, знаёміўся і гутарыў з рабочымі.

Накіды, замалёўкі, эскізы... Праходзіць пэўны час, і з'яўляецца серыя аўталітаграфій «Салігорскі калійны». Іх з упэўненасцю можна назваць рэпартажам з месца падзей. Абагульненне тут

УРАЖАННІ і ВЫРАЗНАСЦЬ

ШТРЫХІ ДА ПАРТРЭТА

дадзены «буйным планам».

Выразнасць і лаканічнасць графічнай мовы дапамаглі Пашчасцеву стварыць ёмістыя, цэльныя вобразы.

«Рэчыцкія шафёры» — так называецца адна з аўталітаграфій.

Двое маладых людзей увогне не выглядаюць волатамі побач з вялізнай машынай. Але ўсё ж гэта — людзі-волаты. Яны прымусяць працаваць магутны рухавік, і цяжкі самазвал паслухмяна будзе выконваць іх каманды.

За апошнія гады У. Пашчасцеў шмат падарожнічаў па Савецкаму Саюзу і многіх замежных краінах. Ён малаваў параходы і ранішнія туманы Клайпеды, партовыя крапы Калінінграда, вузлі вулачкі старой Вены, архітэктурны ансамбль Будапешта... Вельмі многа мастак падарожнічае па роднаму беларускаму краю.

Яго накіды — гэта нярэдка закончаныя творы, якія маюць самастойнае гучанне і сваю вартасць. Яны звычайна зроблены на адным уражанні, або, як кажуць, «на адным дыханні». Тут прысутнічае не толькі бачная рэальнасць, але і жывое аўтарскае пачуццё.

Гэта вельмі добра адчуваецца ў замалёўках, зробленых у гарадах і вёсках Беларускага Палесся, на Піншчыне. Малады мастак з любоўю маляваў людзей палескай вёскі.

У партрэтах палескіх хлебаробаў У. Пашчасцеў тонка перадаў веліч душы сельскіх працаўнікоў, іх непасрэднасць і мэтанакіраванасць.

Многія з гэтых малюнкаў мастак потым выкарыстаў пры стварэнні серыі афортаў «Свята ў калгасе». У гэтым графічным трыпціху асабісты ўражанні, спалучаныя са строгім адборам выразных сродкаў, набываюць высокае мастацкае гучанне.

Незвычайна вырашана тэма вечно жывога народнага мастацтва ў адным з афортаў «Песня». Мы бачым калгасніц, апранутых у нацыянальнае беларускае адзенне. На першы погляд здаецца, што гэтыя жанчыны прыйшлі з далёкіх, мінулых

часоў. І, як кантраст, — сучасны мікрафон, а на другім плане — аўтобус з рэпрадуктарамі і калгасны эстрадны аркестр.

Будуючы кампазіцыю на кантрастах, мастак дапамагае глядачу глыбей пазнаць значэнне сучаснага сялянскага побыту, мастацтва ў спалучэнні з народнымі традыцыямі.

Трыпціх «Свята ў калгасе» выкананы ў тэхніцы афорта.

Адлюстроўваючы ў сваіх графічных серыях вобразы сучаснасці, У. Пашчасцеў з натхненнем працуе над афармленнем беларускіх кніг.

Зусім нядаўна ў выдавецтве «Мастацкая літаратура» ў афармленні У. Пашчасцева

напоўнены тонкім гумарам, паэтычнай назіральнасцю.

Выдумка і рэальнасць. Кідка і рэпартаж. Ці не замінаюць яны адно аднаму? Не, не замінаюць. І тое, і другое для сур'ёзнага мастака — сапраўднае жыццё, хваляючы матэрыял творчасці.

Уладзіміру Пашчасцеву — 30. Пяць гадоў назад ён быў прыняты ў Саюз мастакоў і стаў самым маладым членам саюза ў рэспубліцы. Цяпер ён самы малады выкладчык інстытута, у якім яшчэ зусім нядаўна вучыўся сам.

Акрамя таго, ён удзельнік пяці ўсесаюзных і васьмі рэспубліканскіх выставак выяўленчага мастацтва.

На апошняй рэспубліканскай выстаўцы «Беларусь сацыялістычная» з поспехам дэманструюцца работы графіка: «Пейзаж», «Уборка бульбы», «Рынак». Тэма сучаснага сяла вырашаецца мастаком з дапамогай станковага афорта, з вялікай назіральнасцю і веданнем жыцця. Усе тры кампазіцыі — шматфігурныя і лагічна звязаны паміж сабой агульнай задумай. Людзі тут пададзены ў псіхалагічным плане. Складаная сучасная тэхніка з'яўляецца фонам, які

Песня. Афорт.

выйшаў зборнік выбраных баск народнага пісьменніка Беларусі Кандрата Крапівы «Пучок жыгучкі». На Рэспубліканскім конкурсе на лепшыя па мастацкаму афармленню і літаграфічнаму выкананню выданні выпуску 1973 года мастак узнагароджаны Дыпломам II ступені за цыкл цікавых афортаў да гэтага выдання.

Ілюстрацыі выкананы на высокім прафесійным узроўні, добра звязаны з тэкстам і удава дапаўняюць яго. Яны

актыўна дапамагае больш значна акрэсліць працоўную дзейнасць герояў. Мажорная, бронзава-залацістая гама фарбаў эмацыянальна ўвяза-на з агульнай задумай.

Многа добрых, цікавых задум у беларускага мастака-графіка на будучае. Гэта новыя афарты, малюнкі, літаграфіі пра нашага сучасніка. І вельмі прыемна адзначыць, што мастацкія пошукі і дасягненні У. Пашчасцева ідуць у нагу з жыццём.

С. БУТКЕВІЧ,
М. ГАНЧАРОВ.

ВЯЛІКАЕ БУДУЧАЕ МАЛЫХ ГАРАДОЎ

Завершана распрацоўка схемы развіцця сеткі населеных пунктаў, якая ў корані зменіць існуючую ў рэспубліцы сістэму рассялення. К 2000 году каля 60 цяперашніх раённых цэнтраў пераўтворацца ў буйныя гарады з развітай прамысловасцю і сістэмай культурна-бытавога абслугоўвання.

— Адна з галоўных мэт праекта — ліквідацыя адрозненняў паміж гарадамі і вёскай, — гаворыць кіраўнік майстэрні раённай планіроўкі Мінскага філіяла Цэнтральнага навукова-даследчага і праектнага інстытута па гарадабудуўніцтву І. І. Сянкевіч. — Гэтага можна дасягнуць, стварыўшы людзям адносна роўныя ўмовы для працы і жыцця, для далучэння да дасягненняў навукі і мастацтва. Ліквідаваць «глыбінку», адкуль да бліжэйшага цэнтра культуры многія гадзіны шляху, можна толькі наблізіўшы да яе такія цэнтры.

У Беларусі самыя аддаленыя ад абласных гарадоў населеныя пункты на Палессі. Таму і прадугледжваецца першачарговае развіццё палескіх гарадоў.

За два наступныя дзесяцігоддзі Пінск і Мазыр разаяўцца да ўзроўню сённяшніх абласных цэнтраў.

Гарадам з 200-тысячным насельніцтвам стане Полацк. Столькі ж людзей будзе жыць у тандэмах Маладзечна — Вілейка, Салігорск — Слуцк, Барысаў — Жодзіна, а Бабруйск і Баранавічы перасягнуць гэты рубж.

Аўтамабілізацыя краіны павялічвае рухомасць насельніцтва. І калі сёння ўжо да 10 працэнтаў працоўных у гарадзе — гэта тыя, хто кожны дзень ездзіць з прыгарадаў і больш аддаленых раёнаў, то ў будучым іх колькасць можа павялічыцца. Значыць, гэта трэба ўлічваць, стваряючы прамысловасць і сферу абслугоўвання растуць гарадоў.

Не ўсе цяперашнія райцэнтры стануць «сэрцавінамі» планіровачных раёнаў. Пры іх падборы праекціроўшчыкі ўлічылі масу ўмоў, і галоўная з іх — геаграфічнае становішча. Па праекту ж «падалечныя» цэнтры павінны быць размешчаны па тэрыторыі рэспублікі раўнамерна.

Праектам вырашаецца не толькі задача ўздыму культурнага ўзроўню сельскага насельніцтва, але і пытанне расканцэнтравання прамысловасці. У розных раёнах Беларусі актуальнасць яго не аднолькавая. У Брэсце і Гродна прадпрыемствы яшчэ будуць будавацца, імкліва вырастуць і яны самі. А вось у Мінску, Гомелі і Віцебску заводаў і фабрык ужо дастаткова. Таму некаторыя з іх будуць выносіцца за гарадскую мяжу. Не такімі шпаркімі тэмпамі, як сёння, будзе ісці і прырост насельніцтва. Мяркуюцца, што ў Мінску к 2000 году будзе жыць каля паўтара мільёна чалавек, а ў Гомелі, Віцебску і Могілёве — каля 500 тысяч у кожным.

Два гады работы запатрабаваліся інстытуту, каб вывучыць велізарны аб'ём інфармацыі прагнозаў. Сціхлі баталіі нарад, дні і месяцы напружаных пошукаў. Створан праект, які стане кіраўніцтвам да дзялення, пераўтвораць карту рэспублікі, уцягне ў сучасны рытм жыцця самую далёкую вёску.

Д. ПАТЫКА,
кар. БЕЛТА.

— В Ось калі б да нас часцей прызджалі майстры прафесійнага тэатра! Дапамаглі б паставіць спектаклі! Марым мы аб такім настаўніку, які б сэрцам і душою прыкіпеў да калектыву.

Гэтыя словы я чуў не раз ад артыстаў-аматараў народных тэатраў. У іх ёсць, як кажуць, рацыянальнае зерне. Дзякуючы вопытнай, спрактыкаванай дапамозе майстроў прафесійнага мастацтва плёна развіваецца ў нас народная творчасць. Вялікі ўклад у гэтую вышакордную справу ўнеслі вядомыя артысты, рэжысёры У. Уладзімірскі, К. Саннікаў, Д. Арлоў, Г. Глебаў, А. Ільінскі, Л. Мазалеўская, заслужаны дзеяч мастацтваў БССР У. Стэльмах і іншыя.

Менавіта, з узнікненнем у рэспубліцы першых народных тэатраў ажыўлілі сувязі прафесійнага і самадзейнага тэатральнага мастацтва. Шматграннымі зрабіліся формы ўзаемадзеяння. Даўня, шчырая творчая дружба звязвае артыстаў-аматараў народнага тэатра Палаца культуры Мінскага трактарнага завода (рэжысёр А. Бяляеў) з народнымі артыстамі БССР П. Малчанавым, Кансультацый, парадны рэжысёрская работа майстра беларускага тэатра дапамагаюць самадзейным артыстам авалодаваць сакрэтамі сцэнічнага мастацтва.

Ажыўлялася работа з прыходам да мастацкага кіраўніцтва народным тэатрам Дома культуры Мінскага аўтазавода народнага артыста БССР З. Стомы. Тэатральная самадзейнасць Палаца культуры Беларускага тэатра звязана з артыстамі Рускага тэатра БССР імя М. Горкага К. Кулаковым і Ю. Сцяпанавым. Дзеянні прафесійнага тэатра становяцца настаўнікам самадзейных калектываў. Гэта дапамагае ім больш грунтоўна пазнаёміцца з кожным яго ўдзельнікам, з асаблівасцямі, традыцыямі і творчым кірункам народнага тэатра. З другога боку, дружба ўзабагачае і майстроў прафесійнага мастацтва, далучаючы іх да лепшых здобыткаў народнай нацыянальнай творчасці.

Усё ж садружнасць прафесійнага і самадзейнага тэатра сёння была б больш дзейнай, калі б у нас працавала лабараторыя рэжысёраў народных тэатраў. Яе задача — удасканалваць майстэрства самадзейных рэжысёраў і акцёраў. Кіраўніцтва такой лабараторыі, вядома, трэба ўскласці на рэспубліканскія дамы народнай творчасці і мастацкай самадзейнасці і Беларускае тэатральнае аб'яднанне. Творчая лабараторыя была б тым арганізуючым цэнтрам, які дапамагаў бы аматарам мастацтва абменьвацца вопытам, знаёміў з лепшымі спектаклямі прафесійнага і самадзейнага тэатра, спрыяў устаўленню сувязей з народнымі тэатрамі братніх рэспублік, наладжаў абменныя гастроля.

Жыццё падказвае, што ў шэфскай справе павінна быць сістэма, бо кароткатэрміновыя «наезды» карысці не даюць. Аб'яўляецца, скажам, агляд тэатральнай самадзейнасці. Дамы народнай творчасці і мастацкай самадзейнасці накіроўваюць у калектывы кансультацый. Сёння едзе адзін, праз тыдзень — другі артыст ці рэжысёр. І кожны прызджае са сваімі парадамі, вразумела, добрымі і карыснымі. А між тым, тэатру патрэбен сталы кансультант, чалавек падрыхтаваны, зацікаўлены займацца з аўтарскім калектывам пастаянна. Калі кансультант будзе ведаць калектыв, яго творчыя магчымасці, то спарней пойдзе работа.

Сёння ў многія народныя

тэатры прыйшлі выпускнікі аддзяленняў культасветработы Беларускага тэатральна-мастацкага інстытута і педагогічнага інстытута імя М. Горкага. Ім на першым часе асабліва неабходны парада і падтрымка прафесіяналаў. Таму кансультацыйна трэба прызджаць не толькі на здачу ці прэм'еру спектакля.

Не ведаючы калектыву, яго традыцыі і артыстаў, разбор спектакля часам пры-

НАРОДНЫ ТЭАТР І ЯГО ПРАБЛЕМЫ

ШЭФСТВА — СІСТЭМА, А НЕ ЭПІЗОД

носіць нямаля засмучэнняў. І задумваюцца кансультанты: абмеркаванне спектакля рабіць у прысутнасці ўсяго творчага калектыву ці выкладваць свае ўвагі аднаму рэжысёру за закрытымі дзвярыма.

Каб шэфскую работу скіраваць у патрэбнае нам рэчышча, трэба вырашыць некаторыя, на маю думку, важныя арганізацыйна-творчыя пытанні. У жыцці ж бывае так. Калі шэф самадзейнага калектыву — зорка першай велічыні, то справа вырашаецца значна лягчэй і працей, а вось, калі сябрае з аматарамі «радавы» артыст ці рэжысёр — цяжасцей значна больш. Такого энтузіяста кіраўніцтва тэатра нярэдка дакарае: «Больш увагі свайму тэатру аддавайце. А за народныя калектывы ёсць каму клапаціцца». Скажам шчыра, пасля такога «блаблава» наўрад ці захочацца ехаць у самадзейны калектыв нават у свой выхадны дзень.

Вось што пісала пра гэта рэжысёр Багушэўскага народнага тэатра Віцебскай вобласці Р. Сарочкіна («Літаратура і мастацтва» № 17 за 1973 г.).

«Адзін час нашым пастаянным дарадцам і цярплівым настаўнікам быў народны артыст рэспублікі Цімох Мікалаевіч Сяргейчык. Мы вельмі ўдзячны яму за вялікую дапамогу і клопаты, за ўсё добрае, што ён для нас зрабіў. Зараз да калектыву сэрцам прыкіпеў заслужаны артыст БССР Георгій Дубаў. Кожны прыезд яго ў Багушэўск — вялікая радасць. Але ўсё гэта пакуль што шэфства аднаго акцёра. Ці не час падумаць над тым, каб шэфства прыняло нейкія іншыя арганізацыйныя формы. Дырэкцыя тэатра, трэба шчыра сказаць, у гэтай справе не вельмі зацікаўлена, уся адказнасць кладзецца на акцёра. А ён, загрузаны на рабоце (на асноўнай сцэне і на выязных спектаклях), выкрывае час у свае выхадныя дні, каб сустрэцца з намі».

Думкі Р. Сарочкінай заслугуюць увагі, і ёсць ужо канкрэтныя прапановы. Вядома, што Маскоўскі тэатр імя Вахтангава стварыў групу дапамогі свайму падшэфнаму Валакаламскаму народнаму тэатру. Уяўляю, што ў складзе групы і акцёр, і рэжысёр, і мастак. Што ж, прыклад варты самай пільнай увагі.

Творчая садружнасць сама-

дзейнага і прафесійнага мастацтва дае плён. Прыкметны рост майстэрства рэжысёраў народных тэатраў. Некаторыя з іх ужо спрабуюць сілы на прафесійнай сцэне. Рэжысёр народнага агітэатра «Усмешка» Палаца культуры Магілёўскага завода штучнага валакна Уладзімір Бараноўскі паставіў спектакль па п'есе М. Шатрова «Конь Пржэвальскага» на сцэне абласнога драматычнага тэатра. Малады рэжысёр Мазырскага народнага тэатра заслужаны дзеяч культуры БССР М. Колас дэбютаваў пастаноўкай казкі для дзяцей на сцэне Магілёўскага абласнога тэатра драмы і камедыі (Бабруйска).

Формы шэфскай садружнасці могуць быць самыя разнастайныя. Вялікай папулярнасцю сярод народных тэатраў рэспублікі карыстаецца драматургія А. Макаёнка. Толькі за апошні час яго п'есы «Трыбунал» паставілі 15 народных тэатраў. Яна з поспехам ідзе на сцэнах Акадэмічнага тэатра імя Янкі Купалы, Гомельскага абласнога драматычнага тэатра, Брэсцкага тэатра імя Ленінскага камсамола Беларусі.

Вядомыя гледачы акцёры Акадэмічнага тэатра імя Янкі Купалы — народная артыстка БССР Г. Макарава і заслужаны артыст БССР Г. Аўсяннікаў — з поспехам выступалі ў спектаклі Маскоўскага драматычнага тэатра на Малай Броннай. Справа патрэбная і вельмі патрэбная, яна ўзабагачае мастацтва братніх рэспублік нашай мнаганациональнай краіны.

Жыла і ў нас гэтая добрая традыцыя. Б. Платонаў выступаў у ролі К. Заслонава ў аднайменным спектаклі па п'есе А. Маўзона на сцэне народнага тэатра аршанскага Палаца культуры чыгуначнікаў. У спектаклі «Паўлінка» (Ашмянскі народны тэатр) разам з артыстамі-аматарамі ігралі В. Пола і Г. Глебаў. Тое ж самае аднаразова рабілі Л. Ржэцкая і В. Галіна. На жаль, сёння такія прыклады цяжка прывесці.

Летась на старонках штоднёвіка «Літаратура і мастацтва» вялося абмеркаванне работы народных тэатраў рэспублікі. Гаворка патрэбная і своечасовая. Але хацелася б, каб рубрыка «Народны тэатр і яго праблемы» не знікала на старонках газеты. Час ад часу, як мне здаецца, трэба друкаваць матэрыялы, прысвечаныя гэтай тэме. Варта, каб аб шэфскай рабоце «ва ўсё галас» пагаварыў хто-небудзь з майстроў прафесійнага мастацтва.

Вадзім ДАПКЮНАС,
выкладчык Мінскага педагогічнага інстытута імя М. Горкага.

У 1949 годзе пры клубе прамааперацыі быў створаны драматычны калектыв. Першая яго вялікая работа — спектакль «Юнацтва бацькоў» па п'есе Б. Гарбатава.

Ад спектакля да спектакля ўдасканалвалі сваё майстэрства артысты-аматары. За творчыя поспехі і актыўную грамадскую дзейнасць калектыву ў 1960 годзе было прысвоена ганаровае званне народнага.

Многа ўвагі тэатр аддае паказу гераізму народа ў суровыя гады Вялікай Айчыннай вайны. На нашай сцэне мы сталі папулярныя творы на ваенную і партызанскую тэматыку. Сярод іх — «Домік на ўскраіне» А. Арбузава, «Барабаншчыца» А. Салынскага, «Сяцало далёкай зоркі» А. Чакоўскага, «Брэсцкая крэпасць» К. Губарэвіча і інш. Гледачы Бабруйска, Магілёва і Мінска высока ацанілі спектаклі «Брэсцкая крэпасць» і «Барабаншчыца». Іх мы паказвалі на рэспубліканскім аглядзе тэатральнай самадзейнасці.

І сёння аблічча нашага тэатра па-ранейшаму вызначаюць спектаклі гераіка-рамантычнага плана. Асноўны герой тэатра — моцны духам, мужны савецкі чалавек.

Мы маем справу галоўным чынам з маладзёжнай аўдыторыяй, якую цікавяць вострыя праблемы сённяшняга жыцця. Народны тэатр лічыць сваім абавязкам ісці на сустрэч гэтым запатрабаванням моладзі, зесці з ёю шчырую і сур'ёзную гаворку пра жыццё, актыўна і творча накіроўваць яе думкі і імкненні.

Побач з гераічным народны тэатр узімае ў сваім рэпертуары праблемы маральна-этычныя. Многа гадоў не сыходзіць з нашай сцэны спектакль «Іркуцкая гісторыя». Двойчы мы ставілі «Платона Крчэта» (1953 і 1964 гг.). П'еса А. Карнейчука своеасабліва мастацкі дакумент эпохі, які адлюстроўвае рост народа, шляхі будаўніцтва камунізма ў нашай краіне.

Драматургія М. Горкага — выдатная школа выхавання самадзейных выканаўцаў, школа творчага ўдасканалення іх акцёрскага майстэрства. Менавіта гэтым і тлумачыцца зварот народнага тэатра да п'есы «Апшэнія».

Спектакль «Разлом» па п'есе Б. Лаўранэва прысвяцілі 50-годдзю Вялікага Кастрычніка. З ім калектыву выступаў на Усеаюзным фестывалі мастацкай самадзейнасці і ўдастоены звання лаўрэата.

Я нагадаў толькі некаторыя нашы работы, пастаўленыя ў розны час. За 25 гадоў калектыву паказаў гледачам 72 спектаклі. Чвэрць веку тэатр абслу-

гоўвае жыхароў Бабруйска, працаўнікоў вёскі. На спектаклях народнага тэатра пабывала больш за 600 тысяч гледачоў.

Будні калектыву — гэта творчая праца, настойлівае авалоданне майстэрствам. Разнастайнасць праблем, тэм і сюжэтаў, якія народны тэатр імкнецца ўвасобіць у сваіх спектаклях, вызначае і разнастайнасць форм і жанраў. Мы не спыняем пошукаў новых сувязей з гледачом. І мэта ў нас адна — наблізіць іх да мастацтва тэатра. Таму ўсе нашы прэм'еры паказваем слухачам універсітэцкай культуры, арганізуем дыскусіі, сустрэчы з вучнямі старшых класаў, навучэнцамі прафесійна-тэхнічных вучылішчаў, рабочымі прадпрыемстваў і інтэлігенцыяй.

Самадзейныя артысты тэатра — перадавікі вытворчасці. Нагадаю імёны тых, хто няўменна радуе гледача. 25 год удзельнічае ў народным тэатры Ніна Еўдакімаўна Шыдлоўская, якая заўсёды прымушае гледача хвалявацца, уважліва сачыць за падзеямі, што адбываюцца на сцэне. Швачка Ніна Шыдлоўская, ударніца камуністычнай працы, старанна перадае свой вялікі вытворчы вопыт моладзі.

Больш 15 год выступае на сцэне тэатра слесар-інструментальшчык Яўген Ківіцкі. Што ні вобраз, то новы характар. Ён выконвае ў нас галоўныя ролі ў спектаклях «Іркуцкая гісторыя» (Сяргей), «Варшаўская мелодыя» (Віктар), «Разлом» (Гадун). За выкананне ролі Гадун артыст-аматар удастоен звання лаўрэата Усеаюзнага фестывалю мастацкай самадзейнасці.

Шмат цікавых вобразаў стварыла старшы метадыст бібліятэкі імя М. Горкага Людміла Дунаева, для якой захапленне тэатрам перш за ўсё — вялікая праца, звязаная з неабходнасцю авалодаваць новымі ведамі.

Паспяхова працуюць у калектыве маладыя таленавітыя выканаўцы — Ала Ісаева, Уладзімір Чміль, Наталля Піскун. Бабруйчане палюбілі іх, бо яны на сцэне выступаюць надзвычай шчыра. У створаных імі вобразах мы адчуваем сцэнічную лёгкасць, празрыстасць, натуральнасць.

Вялікія і разнастайныя планы ў нашага калектыву. Але галоўным па-ранейшаму застаецца імкненне захапіць гледача спектаклямі вялікіх ідэй, высокай грамадзянскасці, яркай і вострай тэатральнай формы.

Б. ШУРЫН,
рэжысёр народнага тэатра Бабруйскага гарадскога дома культуры, заслужаны работнік культуры БССР.

Сцэна са спектакля «Разлом» па п'есе Б. Лаўранэва. У ролях: Гадун — слесар Я. Ківіцкі, Таццяны — бухгалтар С. Куніцкая, Софі — швачка Н. Шыдлоўская, Бярсенева — тэхнік Р. Эпштэйн.

Бібліятэка Міністэрства ўнутраных спраў БССР актыўна прапагандуе кнігу. На здымку — бібліятэкарка Ніна Рэдкавіна прапануе сваім чытачам навінкі літаратуры.

Фота У. СТАСЮКА.

ЧЫТАЦКІ ФОРУМ

Бібліятэкі рэспублікі прымаюць актыўны ўдзел ва Усесаюзнай канферэнцыі чытачоў пад дэвізам «Айчыны верныя сыны». Быў праведзены семінар паліграфічнага органаў унутраных спраў і бібліятэкараў. Работа вялася разнастайная — прапаганда матэрыялаў XXIV з'езда КПСС, вывучэнне твораў класікаў марксізма-ленінізма, прапаганда мастацкай літаратуры, у якой адлюстравана дзейнасць работнікаў органаў унутраных спраў.

У рэспубліцы адбылося больш за 20 тысяч мерапрыемстваў, у тым ліку — каля дзвюх тысяч кніжных выставак, 1500 канферэнцый чытачоў і дыспутаў, чатыры тысячы сустрэч са знатнымі людзьмі Беларусі, ветэранамі міліцыі, каля тысячы літаратурных вечароў і сустрэч з пісьменнікамі...

Нямала зроблена за гэты час, каб кожны работнік органаў унутраных спраў добра вывучыў працы У. І. Леніна аб сацыялістычнай закон-

насці, ахове грамадскага парадку, аб пралетарскай міліцыі, сацыялістычным спабодніцтвам. Запрашалі людзей, якія сустракаліся з У. І. Леніным. Нашымі гасцямі былі артысты, што стварылі вобраз Ільіча ў тэатры і кіно, мастакі, якія ў сваіх работах адлюстравалі вобраз правадыра працоўных.

У органах і падраздзяленнях унутраных спраў рэспублікі актыўна прайшлі абмеркаванні кніг — Б. Васільева «Самы апошні дзень», В. Ліпатава «Вясковы дэтэктыв», Ю. Сямёнава «Пятроўка, 38», А. Адамава «Кругі па вадзе», П. Ніліна «Жорсткасць» і кнігі супрацоўніка міліцыі Н. Чаргінца «Чацвёрты след». Супрацоўнікі Дзяржаўнай бібліятэкі БССР імя У. І. Леніна распрацавалі метадычныя парадкі аб тым, як лепш арганізаваць абмеркаванне гэтых твораў.

Канферэнцыі чытачоў і дыспуты праводзіліся не толькі па кнігах, прысвечаных

ных рабоце міліцыі. Увагу многіх нашых чытачоў прыцягнулі героі твораў М. Астроўскага, А. Фадзеева, М. Шолахава, К. Сіманова, І. Шамякіна, на прыкладзе якіх супрацоўнікі міліцыі вучацца мужнасці, гераізму, адданасці Радзіме.

Умацаваліся сувязі органаў унутраных спраў з дзяржаўнымі і прафсаюзнымі бібліятэкамі. Гэтак у многім паспрыяў усесаюзны чытацкі форум «Айчыны верныя сыны». Амаль ва ўсіх бібліятэках былі наладжаны тэматычныя выстаўкі кніг, у цэлі прадпрыемстваў накіроўваліся перасоўкі. Напрыклад, мінская Цэнтральная бібліятэка імя Я. Куналы правяла дзесяць тэматычных выставак: «Ленін і сацыялістычная законнасць», «Грамадзянінам быць абавязаны», «Мы і закон» і шэраг іншых. Перад чытачамі тут выступілі пісьменнік А. Міронаў, работнік міліцыі В. Кузняцоў.

Усе музы былі прадстаўлены на чытацкім форуме «Айчыны верныя сыны». Адбылося звыш тысячы абмеркаванняў спектакляў і фільмаў, прысвечаных міліцыі. Гродзенскі абласны драматычны тэатр паставіў спектакль «Самы апошні дзень» паводле апавесці Б. Васільева, на якім пабывала звыш 25 тысяч гледачоў.

За актыўную шэфскую работу Акадэмічны тэатр імя Янкі Купалы ўзнагароджаны Ганаровай граматай Міністэрства ўнутраных спраў СССР. Мы шчыра ўдзячны і калектыву Гродзенскага абласнога драматычнага тэатра, які таксама нямае робіць па культурнаму шэфству над міліцыяй.

Усесаюзная канферэнцыя чытачоў «Айчыны верныя сыны» паспрыяла ўмацаванню творчых сувязей з дзеячамі навукі, культуры і мастацтва рэспублікі і паказала неабходнасць далейшай цеснай садружнасці бібліятэк і органаў унутраных спраў.

Б. МАЗАЛЕЎСкі,
інструктар аддзела палітычна-выхаваўчай работы МУС БССР.

КАЛІ ЛЮБІШ СВАЮ СПРАВУ

Таццяна Якубенка — камсамолка, дэпутат раённага Савета, загадвае кнігарняй у Глуску. Разам з ёй працуюць яе аднадумцы і энтузіясты Яніна Марчанка і Надзея Глаз.

У кнігарню прыйшлі юнакі. Таня Якубенка сустракае іх ветлівай усмешкай і з радасцю паведамляе:

— Сёння да нас Аркадзь Куляшоў і Максім Танк «завіталі». Паглядзіце, хлопчыкі, якія прыгожыя вокладкі іх кніг. Найлепшы падарунак. А вось «Слова да Аб'яднаных Нацый»... — і пачынае чытаць, адзін верш, другі...

Няёмка нека пасля такой «агітацыі» пайсці з магазіна без кнігі.

Галоўнае ў рабоце невялікага дружнага калектыву кнігарні — захопленасць, глыбокае веданне своеасаблівага тавару — кнігі — самага вялікага цуду на зямлі. Прыемна бачыць ля кніжных паліц не абывавага чалавека, а гордага, улюбленага ў пазію, чалавека з прызваннем прапагандыста кнігі. З якім патхненнем чытаюць Таццяна і Яніна юным наведвальнікам дзіцячыя вершы Івана Муравейкі, Васіля Зуенка.

У кнігарні строгі парадак. На паліцах надпісы: «Літаратура для сістэмы партыйнай вучобы», «Навінкі тыдня».

«Для дзяцей і юнацтва», «Сельскагаспадарчая», «Тэхнічная», «Стол падарункаў»... Адзеды часта папаўняюцца новымі выданнямі. Гэта радуе і прадаўцоў, і таваразнаўцу па кнізе Марыну Іванаўну Храмо — былую партызанку палескага краю.

Магазін мае сталых пакупнікоў. Сярод іх — настаўніца Яніна Іванаўна Дземідовіч. Яна выпісвае творы Я. Купалы, Я. Коласа, К. Чорнага. Сёння яна набыла сабе кнігі М. Калачынскага, Г. Шыловіча; і такіх кнігалюбаў у Глуску нямае.

Непаседлівыя дзяўчаты-прадаўшчыцы. Не чакаюць, пакуль да іх прыйдзе пакупнік. Самі шукаюць яго. Едуць у калгасы, школы. Камплектуюць бібліятэчкі для механізатараў, жывёлаводаў і палыводаў. Рэгулярна знаёмяць з навінкамі спецыялістаў сельскай гаспадаркі, настаўнікаў. А выстаўкі кніг, продаж іх на літаратурных вечарах у клубах і дамах культуры раёна, у час розных нарад — усё гэта іх клопат.

Імкненне адкрыць кнізе шырокую дарогу да чытача прыносіць добры плён. Глуская кнігарня працуе рытмічна, з месяца ў месяц перавыконвае планы продажу кніг насельніцтву.

В. ЛАУРЫНОВІЧ,
настаўнік.

Глускі раён.

КІНАФІЛЬМЫ НА ЗАВОДЗЕ

На Барысаўскім заводзе арганізавана ў абедзённы перапынак у заводскім клубе дэманструюцца каротнаметражныя фільмы для слухачоў палітгуртка і эканамічнай школы, для тых, хто цікавіцца гісторыяй Радзімы, нашай партыі, ленынскага камсамола.

Паказваюцца таксама кінастужкі аб навінках тэхнічнага

прагрэсу, на тэмы грамадзянскай абароны, фізкультуры і спорту, тэхнікі бяспекі.

Асабліваю цікавасць выклікалі ў рабочых фільмы — «У. І. Ленін — стваральнік КПСС», «Герой грамадзянскай вайны», «Маладагвардзейцы», «У небе — Пакрышкін» і іншыя.

П. БАРОДКА.

ДА ДЗЕН ЛІТОЎСКАЙ ЛІТАРАТУРЫ І МАСТАЦТВА У БЕЛАРУСІ

ХАРАКТВО І ВЕЛІЧ

Акадэмічны народны ансамбль «Летува»... Створаны ў саракавым годзе па ініцыятыве вядомага кампазітара Іонаса Швядаса, гэты калектыв заваяваў вялікую папулярнасць на радзіме. Ведаюць і захапляюцца яго мастацтвам гледачы ўсёй нашай краіны. З трыумфальным поспехам выступала «Летува» і ў нас, у Беларусі.

Ансамбль беражліва захоўвае і прапагандуе песеннае багацце і танцавальны фальклор. Знаўца народнага мастацтва, заснавальнік «Летувы» І. Швядас навучыў артыстаў па-творчы карыстацца невычэрпнай крыніцай характава. І нумары канцэртных праграм ансамбля паказваюць, як можна па-новаму адкрываць веліч і прыгажосць старых узораў песні і танца.

Нават у самых традыцыйных выступленнях «Летувы» адчува-

ецца сучасны падыход выканаўцаў да стылявых асаблівасцей асобных нумароў. На канцэртах ансамбля нібы ўааскрашаюцца замалеўкі мінулага жыцця, адлюстраваныя народныя песні і танцы нядаўніх часоў. На сцэне ажываюць народныя святы, бытавыя эпізоды, каларытныя фрагменты жыцця.

«Летува» пазывала на «аэролях» у Аўстрыі, Манголіі, Японіі, Венесуэле, Англіі, Францыі, Канадзе, Індыі... І ўсюды прэса аднадушна адзначае, што харэаграфічная мова і спевы ансамбля з Літвы не патрабуюць «перакладу», яны зразумелыя і прывабныя, маляўнічыя і прыгожыя.

Да 50-годдзя ўтварэння СССР Дзяржаўны акадэмічны заслужаны ансамбль песні і танца «Летува» падрыхтаваў надзвычай багатую і прадуманую ва ўсіх нюансах праграму (мастацкі кіраўнік — народны артыст СССР Юозас Лінгіс). Яна і дагэтуль карыстаецца вялікім поспехам і на радзіме артыстаў, і на гастрольных маршрутах.

Арыгінальнае каларыстычнае гучанне арчэстра народных інструментаў «Летувы», які складаецца з дзвюх вялікіх груп. Ён і акампаніатар цудоўны і тонкі, і сольна выступае з упэўненасцю зладжанага калектыву выдатных прафесіяналаў. Звонка льюцца срэбныя гукі

струнна-шчыпкавага інструмента — канклес. Хвалююча спявае мяккі голас біобіне, вельмі блізка па тэмбру да габоя. Штосьці непэўторнае ўносіць у музыку своеасаблівыя флейты — скудуціс, драўляныя трубы — трымітас, ударныя — скрабалай. І калі дадаць, што ў абедзвюх групах арчэстра чуюць паляўнічыя ражкі, пастуховыя жалейкі, грабяні, скопылі,

кантрабасы, бубны, то стане зразумелым, якое багацце «здабываюць» выканаўцы і які свежы каларыт ствараюць на канцэртах, якія невычэрпныя меладыйныя магчымасці музыкантаў.

Узрушае прыгажосць спеву, зладжанасць і мастацкая гармонія хору. Ён гучыць лібы дасканалы настроены інструмент: пранікінеча, захапляюча,

чалавечна. І ў гэтым яго сіла — чаруе, бярэ ў палон. «Летува» — у гэты момант, што гучыць і вымаўляецца, так мякка і напеўна, літоўцы ўкладваюць любоў да Радзімы. Беларусь чакае новай сустрэчы з «Летувай», з яе летуценнымі песнямі, з агнявымі танцамі, з чароўнай музыкай...

Уладзімір ПАНОУ,
Фота А. БАРЫСАСА.

Лаца Навамескі — вядомы паэт і палітычны дзеяч Славакі. Народны мастак Чэхаславакіі. Нарадзіўся 27 снежня 1904 года. У час другой сусветнай вайны ўваходзіў у склад ЦК Камуністычнай партыі Славакіі. Быў адным з арганізатараў Славачкага нацыянальнага паўстання ў 1944 годзе. З 1945 па 1950 год — міністр адукацыі і культуры Славакіі.

Першая кніга вершаў «Надзвезда» выйшла ў 1927 г. Паэтычная творчасць Л. Навамескага — важны ўклад у сучасную славацкую літаратуру, неад'емная частка ўсёй сацыялістычнай культуры. Вершы для падборкі ўзяты са зборнікаў «Расчыненыя вочы» (1935), «Кантрабандным алоўкам» (1943), «Адтуль і шчасце» (1964).

МАСКОЎСКІ ВЕЧАР

Я патануў у славе Краснай плошчы, даўно ўжо прагна слухаў я здаля яе курантаў непаўторны пошчак... Што бачу я пад сценамі Крамля?

Узор агнёў, што думы будзіць, стагоддзяў даўніх камяні, якія вецер веку студзіць, ці алы сцяг у вышыні? Што мроіцца ў маскоўскай ночы і таямніча вабіць слых — тытанаў новых зрок прарочы ці прывід волатаў былых?

Здаецца, ідучы чаканным крокам, калышуцца палкі, нібы лясы, і цемра адступае перад зрокам, і ў хор адзін зліліся галасы:

Ты, гары, агонь, гары, хай палаюць на гары вежаў вечныя кастры!

З ПЕСНІ ПРА АДЗІНСТВА

У выбуху, які наводзіць жах, былыя зоркі страцілі імёны, — перад вачмі знікае Млечны шлях, які ў нябачным атаме залікнёны. У кропцы, самай дробнай з велічынь, бясконцасць свету круціцца таропка. Нас прымушае верыць далячынь у тое, што раўня сусвету кропка.

Здаецца, стаць бы каменем гатоў, якога не крапае быстрачечнасць: ні марных дзён, ні страчаных гадоў — імгненне ў вечнасці і ў хвілях вечнасць.

Цярушыць зорны дождж у вышыні, мігае чорнай прорвай небяспека, ты не яе, як на экран, зірні — што бачыш там? Нямогласць чалавека? Схіліўшыся над лесам формул, ён знаходзіць свет завоблачны ў драбніцы, планет і мігальных зор мільён раіцца ў цесным аўлеі — часціцы. Расце сучаснік з верай у дабро над аатамам, які ўжо гэтак бачыць,

што можа расшчапіць яго ядро, кругазварот касмічны перайначыць.

У атамы паселены сусвет цяплом пульсуе ў бездані халоднай Свяяцтва электронаў і планет — узасабленне аднасці заўсёднай, якая звязвае з імгненнем вечнасць. І прарасце нябачнае спярша, да зор паўстане! Толькі чалавечнасць, матэрыі танчэйшая душа, кровазварот усіх плямён і рас, сваё святло нясе ўсяму жывому, вяччае рух, які не спыніць час. Ідзем у дзень наступны, як дадому.

МУДРАСЦЬ

Такая мудрасць: на калені ўпасці, біць з пакаяннем кулаком у грудзі, што ты завяз у ерэтычным брудзе, укланчыць лепш, чым на касцёр ісці, дзесь у душы схаваўшы праўды сонца, нібы ў скарбонцы, каб потым выгукнуць, што круціцца ж усё-такі...

Хіба такая мудрасць, таварыш Галілейі?

Ці не мудрай за мудраца дзіця, той казачны хлапчук, на выгляд кволы, што крыкнуў у парыве пачуцця: — Кароль жа голы — бачыце? — ён голы!

Са славацкай пераклаў П. МАКАЛЬ.

Хведар КОНЕЎ, Генадзь БУРАЎКІН, Уладзімір ХАЛІП

Фрагменты сцэнарыя даўхсерыйнага мастацкага фільма

На кінастудыі «Беларусьфільм» здымаецца двухсерыйны мастацкі фільм «Полымя» па сцэнарыю Хв. Конева, Г. Бурэйкіна, Ул. Халіпа. Фільм прысвечаны гераічнай барацьбе беларускіх партызан. З сямнаццаці нумараў рэдакцыя газеты пачынае друкаваць фрагменты са сцэнарыя.

Паляглі партызаны, засталіся ў халодных акопах, не выпусціўшы з рук зброі.

Праз іх галовы пераскоквалі азвараўныя карнікі, ужо ў мёртвых страляючы з аўтаматаў.

Вёска гула, заходзілася крыкам, паднялася ўся — ад малага да старога, — і кінулася праз белае поле да недалёкага выратавальнага лесу.

І было б тое поле ўсеяна трупамі, калі б крайняя хата, што стаяла на ўзгорку, не стала для карнікаў смяротнай перашкодай.

Тры вакны — тры байніцы. Тры сыны ў Максіма і жонка.

Старэйшы, выдзігнуўшы забінтаваную нагу, б'е з аўтамата, сярэдні — з ручнога кулямёта, малодшы — гадоў дванаццаці, — дапамагае яму, стужку прытрымлівае, сам бацька страляе з карабіна, па-палаўнічому старанна цэлячыся.

Адна маці без справы, мітусіцца ад сына к сыну, нібы далонямі можна засцерагчы ад куль, ад якіх сцены хаты трашчаць, нібы лупіць нечаканы летні град.

— Дзеткі мае, што ж гэта будзе?.. Заб'юць яны вас... О, божа! Максім! — кідаецца яна да мужа. — Ды скажы ты ім...

— Не перашкаджай! — адхіляе ён яе. І страляе ў немца. Той падае, раскінуўшы рукі.

Маці падпаўзла да малодшага.

Просіць: — Вяжы, сыночкі! Чуеш, Кастусь?

Той прысунуўся да брата, упарта сціў губы, маўчыць.

Карнікі залеглі. Нібы ў гарачы сенакосны дзень наступіла мінула спакою... Старэйшы прыхінуўся плячом да сцяны, правёў далонню па хворай назе, зморшчыўся.

Іванька кінуўся на кухню, глядзіць у акно, як бягуць па полі аднавяскоўцы.

Карнікі зноў падняліся ў атаку. Цяпер відаць, як многа іх пабіта. Ляжалі чорныя на белым сне-

зе. Але яшчэ больш бегла і страляла з аўтаматаў.

І на белым полі да выратавальнага лесу беглі жыхары вёскі. Вяла іх за сабой стройная, прыгожая дзяўчына.

— Дзядзька Сяргей, дапамажы Валянціне! — крычала яна. — Лявей барыце, лявей!

Спагынулася, упала жанчына з дзіцем на руках, кіла:

— Алена!

І руку працягвае. Алена падбегла, схватіла дзіця, падняла на ногі смяротна стомленую жанчыну. А тут мужчына падбег, з рук Аленкі дзіця бярэ, кажа:

— Давай я.

Змагаецца Максімава хата. Непрыступная хата Максіма.

І зноўку залеглі карнікі. Зноў наступіла кароткая хвіліна перадышкі.

— Божа, выратуй маіх дзяцей, — шэпча маці.

— Перастані! Трэба ж камусьці стаць паміж бядой і людзьмі. Спакою веку так было...

У гэты момант пачуўся гарматны стрэл.

З-за суседняй хаты выпяўз танк, спыніўся і яшчэ раз плюнуў агнём. Снарад чыркануў сасну перад хатай і аглушальна разарваўся, асыпаўшы сцены асколкамі.

Максім рэзка выпрастаўся, на імгненне застыў, потым паволі паваліўся на спіну, нялоўка падмінаючы пад сябе ногі.

— А божачка, — спалохана схілілася над ім жонка.

Нямецкі танк, захлёбваючыся кулямётным брэхам, поўз на хату. За ім беглі асмалелыя карнікі.

Старэйшы сын Максіма схопіў гранату, узняўся, але не паспеў вырваць чакі, паранены паваліўся на падлогу, дужа вальні для маленькага пакойчыка.

Танк набліжаўся, вырастаючы ў памерах.

А ў хаце — тры вакны, тры байніцы... Жывы яшчэ старэйшы сын Максіма.

Жывы малодшы.

З карабіна мужа страляе маці.

Сярэдні б'е з ручнога кулямёта.

Танк быў побач.

— Гранату! — крычыць Іванька.

— Зараз, сыночкі! — адказвае маці, як тысячу разоў да гэтага, і нахіляючыся, ідзе да гранаты, што адкацілася, але, здзіўлена войкнуўшы, раптам аслабеўшы, робіць яшчэ некалькі крокаў і апускаецца на падлогу, прыхінаецца плячом да печкі.

Сілілася старая павярнуцца тварам да сыноў, але жыццё не выкраіла на гэта ёй часу.

Танк наляцеў на хату.

І ў тое ж імгненне Іванька выбіў акно на кухню, выкінуў у сумёт хлопчыка і вываліўся сам.

Хата ўздрыганула і асела, прыкрыўшы вуглом страхі братаў.

Немцы выскачылі за ваколіцу, але спыніліся пасярод белага поля. Далей стаяў грозны маўклівы лес, які схаваў жыхароў вёскі. Ён быў таямнічы і суровы.

Карнікі ўсялякую стралялі чэргамі па векавых соснах, якія стаялі шчыльнай сцяной, нібы старажытная раць.

Лес маўчаў.

(Працяг будзе).

СЯБРА МАЙГО ЮНАЦТВА

60 ГОД З ДНЯ НАРАДЖЭННЯ Генадзя ШВЕДЗІКА

Дзе б ні з'яўляўся Генадзь Шведзік, там заўсёды было весела і ажыўлена. Ён міжволі прыцягваў увагу прысутных. Самая вялікая любоўю для яго была паэзія. Ён мог гадзінамі чытаць вершы. Праўда, менш свае, а найчасцей — любімых паэтаў. Слухалі яго з захапленнем. Ён ведаў напаміць Маякоўскага, Багрычага, Блока, Ясеніна, Ізі Харыка.

Захапляўся Г. Шведзік і вершамі свайго разесніка Арнада Куляшова. Часта напаміць чытаў урывкі з паэмы «Аманал», многія лірычныя вершы. І вельмі ганарыўся сваім сябрам. Часта перадаваў думку Куляшова аб тым ці іншым творы.

Шведзік быў глыбокім лірыкам, вельмі любіў сваю Савецкую Радзіму. Пісаў шчырыя вершы аб наханны і сярбрустве, аб прыганосці роднага краю. І журналістам ён таксама быў вельмі здольным. У гэтым я пераконаўся падчас сумеснай працы ў «Піянеры Беларусі» незадоўга да пачатку вайны. Ён пісаў цікавыя нарысы і выбіраў самыя актуальныя тэмы.

Ён умеў сыходзіцца з людзьмі, разумей іх з паўслова. Нека ўпершыню зайшоў у рэдакцыю М. Лупсяноў, тады яшчэ студэнт. Напісаў ён нарыс «Пастушок». Твор Шведзіку спадабаўся, яго хутка надрукавалі, а Лупсяноў пачаў стала супрацоўнічаць з газетай. Добрым словам успамінае Шведзіка і М. Аўрамчыч, які тады працаваў стылістам.

Восенню 1940 года мы з ім развіталіся. Ён паступіў у аспірантуру, а я паехаў настаўнічаць у Навагрудак. Апошні раз бачыліся ўвясну — перад самай вайной.

Наўрад ці даведзецца закончыць аспірантуру, — сказаў ён на развітанне, — час вельмі трыважны. ...Зусім нядаўна ў часопісе «Советыш Геймланд», які выходзіць у Маскве на юрэйскай мове, я прачытаў яго франтавыя пісьмы да жонкі і быццам сустраўся з жывым Генадзем. Апошняе пісьмо так і засталася незакончаным. Некалькі радкоў з яго:

«Абавязно ва напішы, ці атрымала ты мае вершы. Будзе вельмі шкада, калі яны прападуць. Учора я перапісаў іх скарчанымі пальцамі. У бліндажы вельмі холадна. Як бачыш, быць салдатам нялёгка, але ж я не падаю духам. Галоўнае — спадзявацца і верыць! Як пісьменнік я шмат выйграў. Калі застануся жывым, я цяпер буду пісаць добра, бо магу з уласнаасцю сказаць, што шмат убачыў і адчуў».

Напісана гэта 7 кастрычніка 1942 года. А 11, у цяжкім баі пры дызэлінах вёскі Дзвешні на Смаленшчыне, Г. Шведзік быў цяжка паранены, і, не прышоўшы ў сябе, праз два дні памёр у медсанбачы.

Камандзір кулямётнай роты, старшы лейтэнант Галстой у пісьме да жонкі Генадзя паведамаў: «Генадзь быў добрым таварышам, простым, сціплым салдатам. Антыўны камсамолцад, потым камуніст. Салдаты і камандзіры нашай часці любілі яго; Ніколі ён не зазнаваўся і не падірсаваў, што чалавек ён з вышэйшай адукацыяй і паэт...»

Сёння імя Генадзя Шведзіка залатымі літарамі напісана на мемарыяльнай дошцы ў Саюзе пісьменнікаў рэспублікі. Любіць аматары паэзіі яго творы. А ў памяці майго Генадзя застаўся вечна маладым, жыццядарным. Чалавек з майго юнацтва.

Рыгор РЭЛЕС.

ДЗЕ НАБЫЦЬ ДАВЕДНІК?

Як займець уласную бібліятэку, каб у ёй былі любімыя творы мастацкай літаратуры і выданні, што дапамагаюць табе ў працы? Не абавязкова, каб гэтыя бібліятэчкі налічвалі сотні тамоў. Хопіць двух-трох палічак звычайнай этакеркі. Але дзе набыць патрэбныя кнігі? Тамія пытанні хвалююць сёння многіх сельскіх кнігалюбаў.

У нашым раёне працуюць тры кнігарні — у гарадскім пасёлку Парычы і дзве — у Светлагорску. Зойдзеш туды — паліцы лямца ад кніг, а куліцы — няма чаго. Дарэмна будзеш шукаць творы класікаў рускай і замежнай літаратуры, савецкіх пісьменнікаў. Іх у продажы няма.

І вучням нашым даводзіцца цяжка. Ні ў магазінах, ні ў сельскіх бібліятэках не знойдзеш патрэбнай даведчак літаратуры. Няма слоўнікаў, географічных атласаў, ужо не гаворачы пра «Дзіцячую «Клапедыю».

Амусьці нашы выдавецтвы захапіліся выпускам розных брашур, век якіх вельмі кароткі. За два гады ў Парыцкай кнігарні іх набылася на 4500 рублёў. Так ляцяць на вецер вялікія дзяржаўныя сродкі і, галоўнае, дафіцыйная папера. Дзіўна, але нават творы маладых пісьменнікаў выдаюцца ў форме тых жа брашур, толькі меншых памераў. Не кожны захоча набыць кніжку-адназдэню.

Штосьці трэба рабіць, каб кнігі даходзіла да сяла. Бо выхоўваць чалавека, павышаць яго культурны ўзровень можна толькі на лепшых творах мастацкай літаратуры.

Іван СТЭЛЬМАХ,
фельчар.

Светлагорскі раён.

АДБЫЛАСЯ прэм'ера радыёспектакля «Інтэгралы на цэгле» па п'есе В. Лукшы. Аўтар, сам у нядаўнім мінулым сакратар камітэта камсамола наваполацкага «Нафтабуда», прапанаваў багаты па зместу драматургічны матэрыял, узяты ім з жыцця. Калектыў стваральнікаў спектакля імкнуўся сназаць мастацкае слова аб людзях дзевятай пяцігодкі.

...На будоўлю хімічнага волата на Заходняй Дзвіне прыязджае Валерыі Вятрун. Рукі юнака прагнулі гарацых спраў, душа была поўная рамантыкі.

Праўда, Валерыя цягнула на рыштаванні нафтагіганта яшчэ і тое, што тут працавала Каця Верас — яго першае каханне. Але ж сустрэшыся з ёю, ён зразумеў, што Наваполацк — гэта не толькі месца для рамантычных спатканняў. Тут працуюць.

Каця ўладкоўвае хлопца ў брыгаду Васіля Беражкова — чалавека сур'езнага, да канца паслядоўнага і прыцэповага.

На самым пачатку сваёй «будаўнічай адысеі» Вятрун дапусціў брак і, гарачы і неўраўнаважаны, вымушаны быў пакінуць калектыў. Яго залічвае ў сваю брыгаду і дае прытулак у сваім пакоі Сымон Каўтыга — кар'ерыст

правільны шлях у жыцці. Ён выкрывае злачынцу Каўтыгу і зноў вяртаецца ў брыгаду Беражкова, у калектыў дзе жывуць і працуюць, вучацца і ва ўсім дапамагаюць адзін аднаму сапраўдныя сябры. Тут знаходзіць ён і сваё асабістае шчасце, сустрэшы Марыну — сяброўку Каці Верас.

ЛЮДЗІ НА РЫШТАВАННЯХ

І гарлапан, чалавек, жыццёвым крэдам якога сталі спажывецкія адносіны да працы.

Барацьба за лёс чалавека, за яго маральнае ачышчэнне складае аснову спектакля. У гэтай барацьбе перамагае праўда і сумленнасць Васіля Беражкова і яго сяброў.

А Валерыі?.. Вятрун знаходзіць у сабе сілы выбраць

Спектакль паставіла рэжысёр С. Гурыч. Сярод выканаўцаў галоўных ролей — заслужаныя артысты БССР: Валяцін Белавосцік (Васіль Беражкоў), Павел Дубашынскі (прабач Астрэйка), Генадзь Аўсяннікаў (Аляксей), Барыс Уладзімірскі (Сымон Каўтыга), народная артыстка БССР Галіна Макарава (цётка Яніна), артыст Аляксандр Уладзімірскі (Валерыі Вятрун)...

Радыёслухачы цёпла прынялі новы спектакль у эфіры.

І. ШПАДАРУК,
кандыдат філасофскіх навук.

РАБОТНІКІ КУЛЬТУРЫ ВУЧАЦА...

Пры адзеле культуры Брэсцкага райвыканкома створан і працуе народны ўніверсітэт культуры. Яго наведваюць клубныя і бібліятэчныя работнікі — звыш ста дваццаці чалавек.

Тэматыка лекцый самая разнастайная — жывапіс, музыка, тэатральнае мастацтва, пытанні эстэтычнага выхавання працоўных. Работнікі культуры з цікавасцю праслухалі лекцыі музыкантаў Брэсцкага музычнага вучылішча Р. Цвірка-Гадзіцкай — «Народная музычная культура» і старшынні абласнога аддзялення Саюза мастакоў БССР П. Данелія — «Як разумець творы вялікага мастацтва».

У плане заняткаў лекцыі на тэмы: «У. І. Ленін у выяўленчым мастацтве», «Народнасць і партыйнасць савецкай літаратуры», «Тэатральнае мастацтва на сучасным этапе» і іншыя. Лектарамі будуць выкладчыкі музычнага вучылішча, творчыя работнікі тэатра імя Ленінскага камсамола Беларусі, Дома народнай творчасці і бібліятэкі імя А. М. Горкага. Будуць наладжаны сустрэчкі з паэтамі, кампазітарамі і мастакамі Брэсцчыны.

М. ОРКІН,

супрацоўнік раённай газеты «Заря над Бугом».

ШТО ПАКАЗАЎ КОНКУРС

Нядаўна, якраз праз дзесяць гадоў пасля першага, адбыўся другі рэспубліканскі конкурс выканаўцаў на духавых інструментах. Лаўрэатамі конкурсу сталі — С. Сяргееў і Г. Ладкоў (фагой), В. Мацюшонак і С. Цярэнцьеў (кларнет).

Пасля конкурсу засталася таёе ўражанне, быццам кафедра духавых інструментаў кансерваторыі намнога «памаладзела», папоўнілася здольнымі прафесійнымі кадрамі выканаўцаў і педагогаў. Праўда, здзівіла, што ўчарашнія выхаванцы кансерваторыі, якія працуюць у мінскіх аркестрах, і педагогі музычных вучылішчаў рэспублі-

кі пасіўна аднесліся да такога цікавага мерапрыемства.

Прычыны для трылогі ёсць. Музыканты — выканаўцы цяпер рыхтуюцца ва ўсіх школах. Створаны спецыяльныя класы — па валторне, ударных інструментах, тромбону, фаготу, флейце і г. д. Павялічылася колькасць педагогаў за кошт маладых выпускнікоў. Ды вось арсенал нашай «зброі» бедны. Цяжка набыць духавыя інструменты, бо ў рэспубліцы іх мала або няма зусім. Калі-нікалі ў продаж паступаюць фагой і кларнеты, але пераважна старых сістэм і нізкай якасці. На такіх інструментах і вядзецца

навучанне. Якая тут можа ісці гаворка аб падрыхтоўцы спецыялістаў высокага класа?!

«Духавікоў» выканаўчаму майстэрству пачынаюць вучыць з 11—12 гадоў. Чаму? Піяністы ж і скрыпачы першыя крокі ў мастацтве робяць у 6 гадоў. Здарэецца, праўда, калі «няўдалых піяністаў», скрыпачоў ці баяністаў пераводзяць на аддзяленне духавых інструментаў. Напрыклад, у класе, якім я кірую, былі два такія «былыя» піяністы, але з іх, на жаль, не выйшла выдатных спецыялістаў.

У кансерваторыі адчуваецца недахоп «контрагенту» па класу

фагота, валторны, габою, тромбону, трубы і іншых інструментаў.

Нядаўні рэспубліканскі конкурс быў добра падрыхтаваны арганізацыйна. Было 6 карысна для справы наладжваць такія спаборніцтвы выканаўцаў на духавых інструментах не адзін раз у дзесяць гадоў, а часцей і рэгулярна. Кафедра духавых інструментаў кансерваторыі павінна і самастойна праводзіць унутраныя конкурсы на лепшае выкананне твораў савецкіх кампазітараў, класікаў рускай і замежнай музыкі.

Б. НІЧКОУ,

старшы выкладчык Беларускай дзяржаўнай кансерваторыі імя А. В. Луначарскага.

Новы кінатэатр «Іскра» стаў любімым месцам адпачынку баранавіцкіх тэхстыльшчынаў.

Перад глядачамі з гутаркамі выступаюць мастацтвазнаўцы, работнікі гарадскога аддзела культуры.

На здымку — будынак кінатэатра «Іскра».

Фота Э. КАВЬКА.

ПА СЛЯДАХ ВYSTУПЛЕННЯ «ЛІТАРАТУРЫ І МАСТАЦТВА»

«66 на 55»

Пад такім загаловам у пятым нумары ад 1 лютага было змешчана пісьмо Г. Юрчанкі. У ім гаварылася аб прыкрых памылках, якія былі дапушчаны ў подпісах пад сатырычнымі работамі выстаўкі вядомага беларускага мастака М. Гурло, арганізаванай у санаторыі «Крыніцы».

Пісьмо было накіравана на рэагаванне ў выстаўном Саюзе мастакоў БССР.

Як паведаміў нам аднаго са сакратар праўлення Саюза мастакоў БССР Ул. Бойна, заўвагі, выказаныя ў пісьме, былі слуханы. Прымаюцца меры, каб у далейшым падобных недаглядаў не было.

ВЕЧАР ПЫТАННЯЎ І АДКАЗАЎ

Вечар гэты рыхтавалі адначасова работнікі дома культуры, раённай бібліятэкі, камбіната бытавых паслуг і бальніцы. Афішы запрашалі на вечар пытанняў і адказаў — «У чалавеку ўсё павінна быць прыгожым...»

Зелу раённага дома культуры запоўнілі юнакі і дзяўчаты. Настаўнік А. Паторскі цікава і змястоўна гаварыў пра паводзіны моладзі. Здароўе і прыгажосць чалавека — тэма гаворкі ўрача бальніцы А. Лепаўскага. Не менш цікавым было выступленне інжынера камбіната бытавых паслуг Н. Кузняцовай. Яе расказ пра новыя мадэлі адзення суправаджаўся іх дэманстрацыяй.

Г. ПАДЛІПСКАЯ,
загадчыца чытальнай залы
Любанскай раённай
бібліятэкі.

З туркменскага гумару

ХІТРЫ СТУДЭНТ

На экзаменах выкладчык звярнуўся з пытаннем да студэнта:
— Назавіце мне прозвішчы найбольш славутых педагогаў.
Студэнт збянтэжыўся, маўчыць.
— Няўжо не ведаеце ніводнага? — здзіўліўся экзаменатар.
— Аднаго ведаю! — раптам упэўнена сказаў студэнт. — Ваша прозвішча ведаю, таварыш выкладчык.

ВЫНАХОДЛІВАСЦЬ

Выкладчык географіі выклікаў вучня да карты.
— Пакажы, калі ласка, мне Енісей.
Вучань не можа знайсці раку на карце.
— Не ведаеш, дзе знаходзіцца Енісей? Ну, тады Волгу пакажы. Зноў маўчанне.
— Ты ўвогуле можаш якую-небудзь раку паказаць?
— Магу...
Вучань падыйшоў да акна і абрадавана паказаў рукой:
— Вунь Мургаб цячэ!

Пятро РАБРО

НА ПАСЯДЖЭННЯХ

— Ото ж аратарі! Погляді Лоб Сакрата!
А жэст! А голас — музыка сама!
— А думкі ёсць! — давольце запытаць вас.
— Ці думкі ёсць!..
Чаго няма, таго няма!

СТАРАННЫ

Гэты пэст не чакае пратэцыі, Сам за справу, бачыце, ўзяўся!
Каб Парнас пакарыць, Ён у секцыю Альпіністаў запісаўся.

Пераклаў з украінскай М. БАЗАРЭВІЧ.

АДВАЖНЫ ЗАЯЦ

Алесь БАЖКО

(Са славацкага гумару)

Прысніўся Заяц сон:
Нібыта ён у лесе
З ваўнамі ва ўнісон
Дыскантам выў на меслях;
Пасля схаліў дручок
І загадаў латругам
За Грон у набачок
Ісці слухмяна цугам.
«Мядовачкі на ўсіх!» —
Гукнуў ён зухавата.
«От разышоўся, псіх!» —
Змакнуўся воўчы тата.
Касы яму на хвост
Знарок насыпаў солі,
Падняў за дружбу тост
І... вытурыв на голі!
«А ты не прастанок,
Голі — бялесны мясціны (славацк.).»

Сказаў нарчмар насому, —
Бяры, брат, свой дручок
Ды джгай хутчэй дадому.
Нарпація ваўні
Мядоўку п'юць, як чэрці.
Даверыўся такім —
Памрэш бясплаўнай смерцю». —
Касы кінуў на лес:
«Там у мяне гарматы!
Усё, што на стале,
Я забяру дахаты.
Хто не дапіў — смалы
Наліжацца за Гронам.
Я не такі малы,
Каб ціха жыць да скону». —
Нясецца гул з ракі:
Касы заўвады на ўзводзе.
Цяпер усё ваўні
За ім па струнцы ходзяць.

Я КІХ толькі гісторый не паслухаеш ад сваіх сяброў палюўнічых! Самых неверагодных... Але слухаеш — цікава. Слухаеш, каб і цябе слухалі, калі здарыцца што якое...

І здарылася такі. Якраз недзе пад канец во-

ёмнін. Важнецкі транзістар! Японскі. У аднаго дыпламата купіў... Ну, гэта самае: пачаў я шукаць патрэбную хвалю, але замест музыкі натрапіў раптам на футбол. Гуляюць масквічы і мінчане. Ну, думаю, зараз прыяду дзе-небудзь пад дубоч-

мяч... Застаецца ўсяго некалькі хвілін да канца матча... Яны ўсё вырашаюць... Ні жывы, ні мёртвы ляжу ў яміне, канец, зараз падцяпіць рагамі, воўчае мяса! Але тым часам сачу вокам за зубрам: калі самага майго ж нос стаяць, нібы той помнік... Не варухнецца нават! Толькі моўчкі пазібае на транзістар і як бы слухае! А вочы, вочы такія журботныя, столькі ў іх пакуты, што і выказаць цяжка... От быццам усё разумее і хвалюецца за лёс сваёй каманды. Раптам каментатар зноў, як закрычыць: «Гол!!! Той апошні гол у вароты мінчан, пасля якога ім цяжка ўтрымацца ў сваёй групе...» І верце, не верце, а пазіраю я на свайго лютага ворага і шкада мне яго: абурана круціць галавой, а з вачэй слёзы — капка, капка... Потым павярнуўся і пайшоў, як спялы, па лесе.

Вось так я і выратаваўся, даражэнькі. Добра, што той зубр аматарам футбола быў...

сепі мінулага года. Вяртаўся я тады з палывання. Хваліцца не буду. Трафелі мае на гэты раз былі не дужа вялікія: мо пяць зайцоў, дваццаць качак, ліса... але ўсё роўна настрой быў чудовы: пасля палывання добра пачаставалася ў лесніку. А тут яшчэ такое харавство ў прыродзе! Дрэвы — нібыта залатыя, пад нагамі шамаціць залатое лісце... Адным словам, сімфонія. Самому аж пець хочацца. Ды навошта самому? Я заўсёды бяру з сабой на палыванне транзістарны пры-

кам, «пахварэю» за нашу каманду. Толькі гэтак я падумаў сабе, аж бачу... божухна літаццёвы! Хочаце верце, хочаце не — зубр! Вялізны, як гара, сунецца на мяне з-за дрэва! Я ўцякаю, ён за мной, я бягу, ён не адстае... Пагубляў і стрэльбу, і зайцоў з качкамі, толькі транзістар яшчэ матляецца на плячы. Ды вось за нейкі корч зачэпіўся і — у яміну. І трэба ж было мне яшчэ той рэгулятар гучнасці круціць! Як зараве каментатар: «Масквічы ля варот мінчан! Ідзе ўпартая барацьба за

ПАСЛУХАНЦЕ, як іншы раз бывае ў сямейным жыцці.

У нядзелю раніцай мы з жонкай паспрачаліся. Ну, дзе тут сцерпіць? Напярэдадні цвёрда дамовіліся, я наващчыў лыжы, падрыхтаваў рукзап, а яна — адбой. Нешта, кажа, паясніцу ламанула, каб горай не было.

— Не прыслухоўвайся вельмі, на свежым паветры адпусціць, — спакойна пачаў я пераконваць яе, а ў самага тым часам быццам сапраўды нешта ламанула ў сярэдзіне. У каторы раз ужо так: прыдумаме што-небудзь, і хоць ты вару тады пад яе падлі.

— І зноў жа — прыгажосць якая, — працягваў я. — Памятаеш, як у Пушкіна: «Под голубыми небесами...»

— Паслухай, лірык, от прастудзіўся альбо скруціш галаву — ці ўспомніш ты тады пра «голубые небеса», — перапынула яна мяне насмешліва.

— Лежаны, — кінуў ёй сцішана. Схапіў лыжы і сярэдзіта бразнуў дзвярмы.

Вярнуўся дадому пад вечар. Думаў, зусім не буду размаўляць з жонкай. Але не стрымаўся:

— Харакство якое! Снег, Анютка, як дробнымі зорчакмі пасыпаны. А паветра — баль-

зам. І без падзей не адбылося...

— Жонку адну на цэлы дзень пакінуў, а сам дзіцячымі забавамі цешыцца, — абарвала яна маю гаворку. — А што, каб ты прыйшоў, а мяне дома няма? Можна такое быць, як думаеш?

— Паслухай, Анютка, што далей было. На

першым жа кіламетры пакаўзнуўся ў выбоіне і чуо: трэсь — канец лыжы адкалоў.

— От і добра, — жонка задаволенна ўсміхнулася. — Шкада толькі, што не напам траснула.

— Потым з гары мчаўся, ды так рэзнуўся — аж іскры з вачэй пасыпаліся.

— Так табе і трэба, бесталковаму. Можна паразумнееш.

— Толькі от рукавіцы згубіў, што ты звязала. Ну, ды ладна — такая страта...

— Няхай бы ўжо і

новая шапка дзе-небудзь у снег звалілася. Астудзілася б твая кручаная галава, глядзіш, пасталеў бы. Гэта ж такія рукавічкі перавёў!

Я сеў побач з жонкай на канапе.

— Далей было яшчэ цікавейшае. З жонкай адной пазнаёміўся. З гары з'язджалі і сутыкнуліся. Ды так лоўка кульнуліся ў снег! А смех яе — як звачок.

— Не хваліся, мяне гэтыя кепкі зусім не кранаюць, — прытворна абьякавала адказала жонка.

А я працягваў:

— У наступны выхадны зноў, казала, выйдзе на лыжыно. Хоць завея, хоць мороз будзе — ні на што не паглядзіць.

Анюта ўстала з канапы і пайшла на кухню.

Увесь тыдзень яна потым плавала мяне за рукавічкі. У нядзелю, калі я моўчкі пачаў апранаць лыжны касцюм, жонка, таксама моўчкі, прынесла з кладокі свае лыжы.

— Што, любя, рукавічкі шукаць збіраешся? — не стрываў і я, калынуў яе.

Яна адказала мне ў тон:

— Не, даражэнькі, пайду пагляджу на тое месца, дзе ў цябе іскры з вачэй пасыпаліся. А заадно і звачок паслухаю...

«Літаратура і мастацтва» — орган Міністэрства культуры і правлення Саюза пісателёў БССР. Мінск.

«ЛІТАРАТУРА І МАСТАЦТВА»

Выходзіць па пятніцах на шаснаццаці старонках.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі.

Адрас рэдакцыі: 220600, ГСП, Мінск, вул. Захарова, 19.

Тэлефоны: прыёмнай рэдакцыі — 33-24-61, намесніка галоўнага рэдактара — 33-25-25, адказнага сакратара — 33-44-04, аддзела грамадска-палітычнага жыцця і інфармацыі — 33-22-04, аддзела прозы і паэзіі — 33-22-04, аддзела крытыкі і бібліяграфіі — 33-24-62, аддзела тэатра, кіно і музыкі — 33-21-53, аддзела выяўленчага мастацтва, архітэктуры і вытворчай эстэтыкі — 33-24-62, аддзела культуры — 33-24-62, выдавецтва — 32-22-19, бухгалтэрыі — 32-15-87.

Рукапісаў рэдакцыя не вяртае.

Галоўны рэдактар Х. Д. ЖЫЧКА.

Рэдакцыйная калегія: З. І. АЗГУР, А. Ц. БАЖКО, Б. І. БУР'ЯН, А. І. БУТАКОУ, А. С. ГРАЧАНІКАУ, Ю. П. ГРЫГОР'ЕУ, К. Л. ГУБАРЭВІЧ, І. М. ДАБРАЛЮБАУ, В. У. ІВАШЫН, А. С. КАЗЛОУСКІ, П. М. МАКАЛЬ, У. Л. МЕХАУ, Л. Я. ПРОКША, Р. К. САБАЛЕНКА, І. А. САНКОВА, М. Г. ТКАЧОУ, Ю. М. ЧУРКО, Р. Р. ШЫРМА.